

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

8

динара

БРОЈ

1420

16.3.1979. • ИЗЛАЗИ ПЕТАК

Ripley

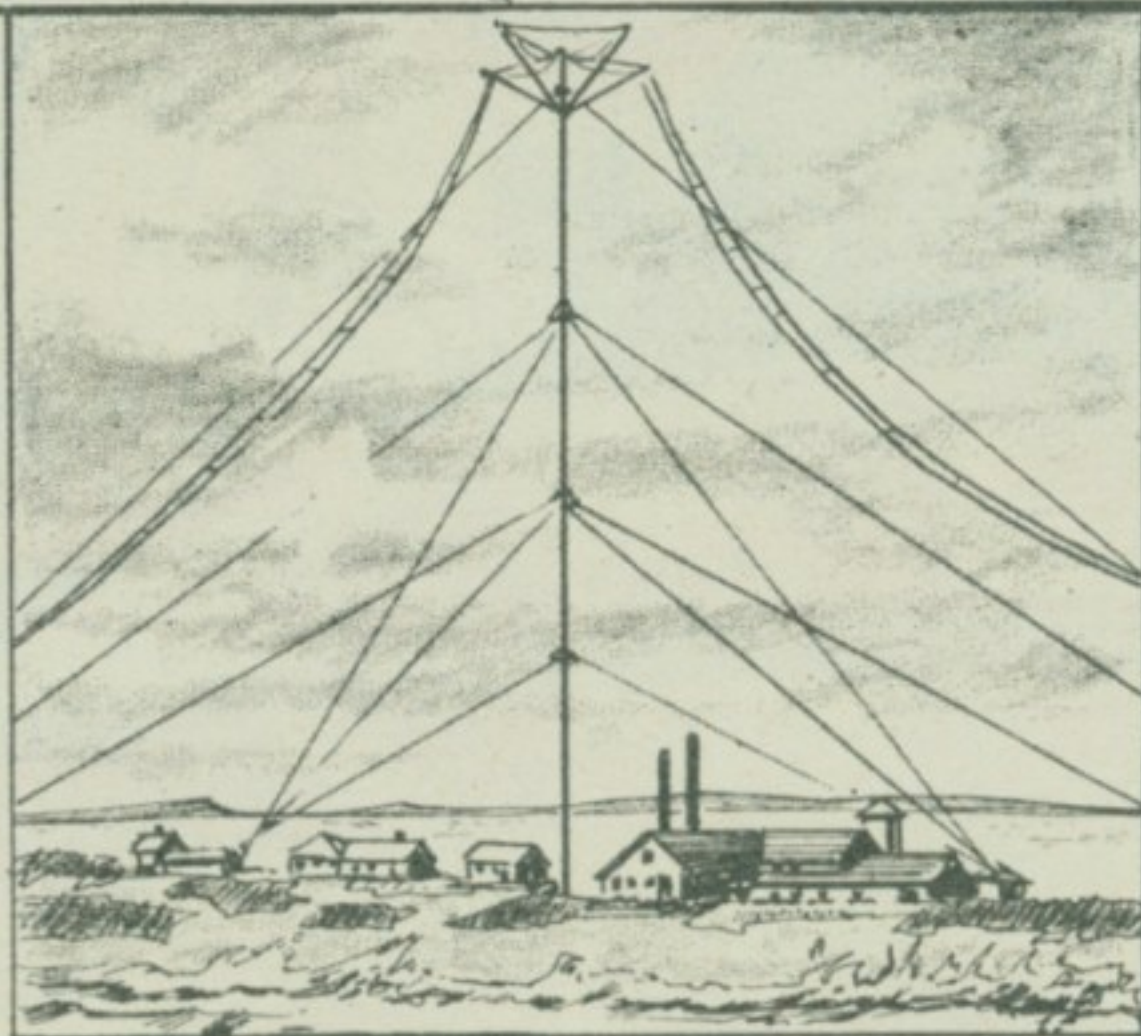
Веровати или не!

ГАНДА ГОВИНДА СИНГ

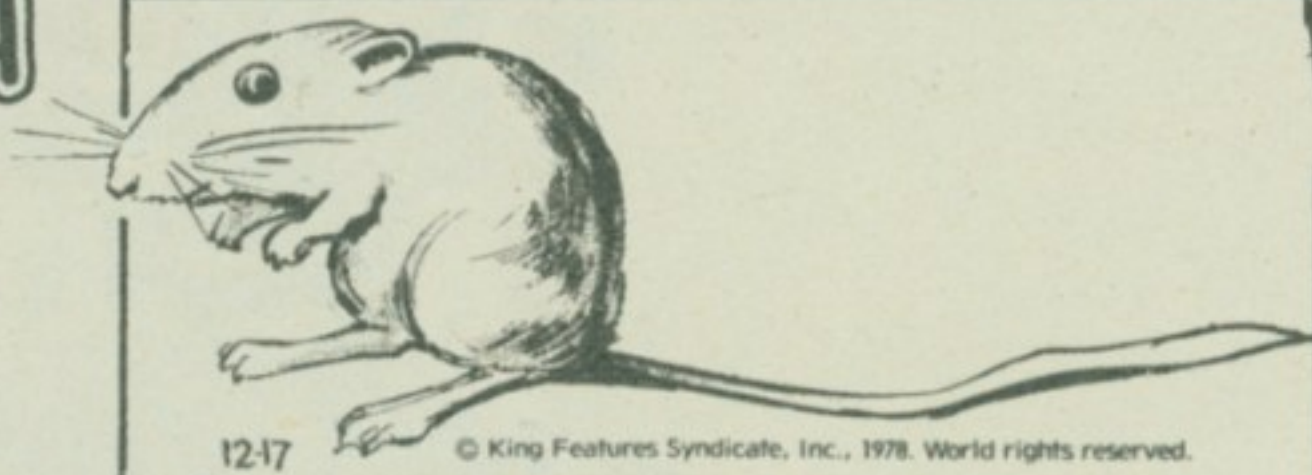
(1750-1820)

ЈЕДАН ОД ВИСОКИХ ФУНКЦИОНЕРА ИСТОЧНО-ИНДИЈСКЕ КОМПАНИЈЕ, ПОТРОШИО ЈЕ СКОРО ЦЕЛО СВОЈЕ ИМАЊЕ ЗА ЧЕБЕ И ПИРИНАЧ КОЈИ СУ БИЛИ ПОЛОЖЕНИ НА ЛОМАЦУ ЊЕГОВЕ ПРЕМИНУЛЕ МАЈКЕ.

ПРВИ РАДИО-ПРОГРАМ

У КОМЕ СУ ПРЕНОШЕНИ ЛЉДСКИ ГЛАС И МУЗИКА, ЕМИТОВАН ЈЕ ИЗ ЈЕДНЕ ЗАБАЧЕНЕ ОБАЛСКЕ РАДИО-СТАНИЦЕ У БРЕНТ РОКУ (САД) 24. ДЕЦЕМБРА 1906.

АУСТРАЛИЈСКИ ПУСТИЊСКИ ПИЦОВ-КЕНГУР

КАД МУ ЗАПРЕТИ ОПАСНОСТ МОЖЕ ДА ТРЧИ БРЖЕ ОД КОЊА.

ЕМИЛ ЗАТОПЕК

ЧЕХОСЛОВАЧКИ СПОРТИСТА КОЈИ ЈЕ ОБОРИО 18 СВЕТСКИХ РЕКОРДА У ТРЧАЊУ НА ДУГЕ СТАЗЕ, ЈЕДНОМ ЈЕ ОБОРИО СВЕТСКИ РЕКОРД НА 10.000 МЕТАРА, И ТО ПОСЛЕ 5 ЧАСОВА СТАЈАЊА У ВОЗУ И РУЧКА КОЈИ СЕ САСТОЈАО САМО ОД СУВОГ КЕКСА.

АМЕРИКАНКА ЛОРА БРИЦМЕН

(1829-1889)

БИЛА ЈЕ СЛЕПА И ГЛУВОНЕМА А ИПАК ЈЕ НАУЧИЛА ДА ПИШЕ, ШИЈЕ, ПЛЕТЕ И КУКИ-ЧА.

ПУТНИЦИ

КОЈИ БИ СТИГЛИ У ЕНГЛЕСКИ ГРАДИС КОРБИ У ВРЕМЕ ВАШАРА ОДРЖАВАНОГ ЈЕДНОМ У ДВАДЕСЕТ ГОДИНА, МОРАЛИ СУ ДА ПЛАТЕ НАРОЧИТУ ПРИСТУПНИЦУ ИЛИ ДА ОДРЕБЕНО ВРЕМЕ ПРОВЕДУ У СПРАВИ ЗА МУЧЕЊЕ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

● пре неколико година француско друштво за очување шума, које су често уништаване пожаром, лансирало је следећу

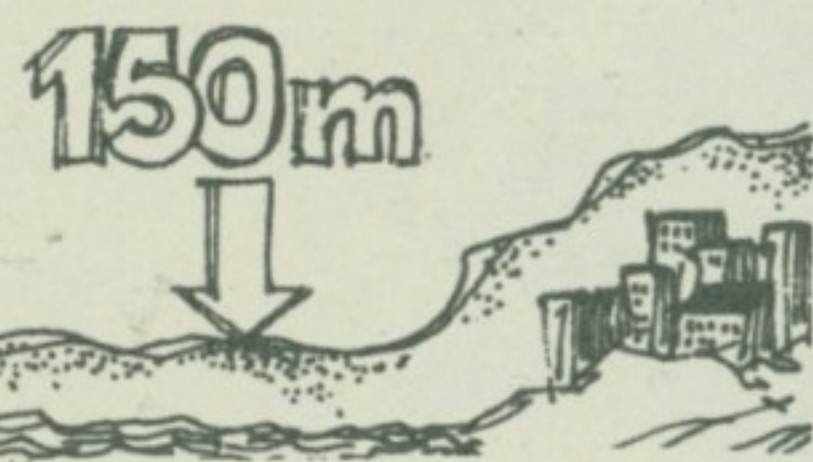
паролу: „Од једног дрвета могу се произвести милиони шибица, а једном шибицом могу се уништити милиони стабала.“

● у Великој Британији је изграђен компјутерски детекторски систем који може да откри-

је када је и где неки танкер испустио нафту, као и да предвиди пут којим ће се нафта ширити.

● према тврђењу хеленског историчара и географа Стаброна (63. пре н. е. до 23. н. е.) метални новац је први пут почео да се користи у Картагини око 800. године старе ере.

● воде свих мора садрже толику количину соли да би се њом могли прекити сви континенти слојем дебелим 150 метара.

● група америчких лекара закључила је да човек четвртину свога живота проведе под прехладом, што би значило да сви просечно имамо кијавицу деведесет дана сваке године.

● Плиска је стара престоница бугарских канова. Археолошка ископавања код села Плискова

открила су утврђења и стамбене зграде из 7. и 8. века и базилику из 10. века.

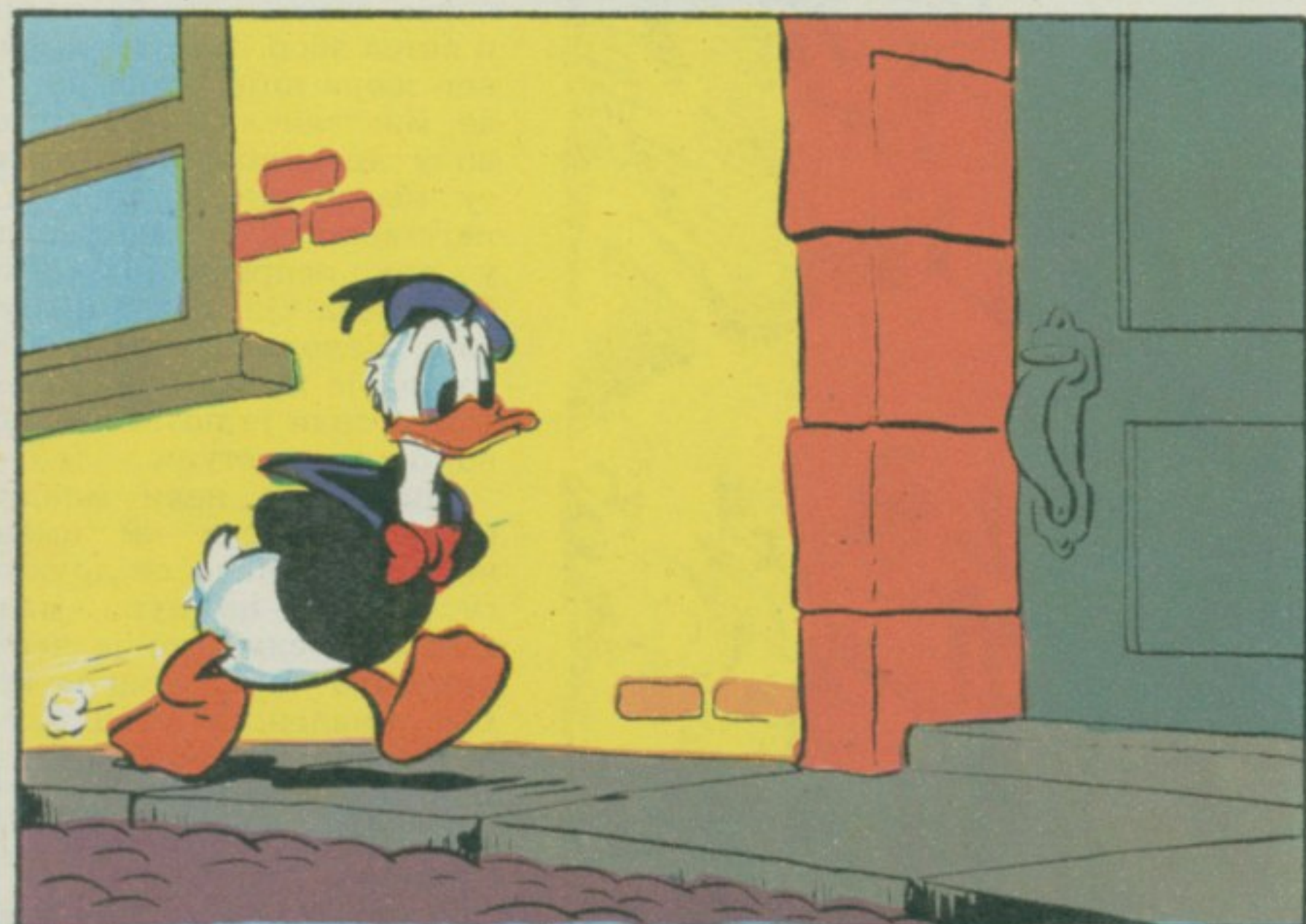
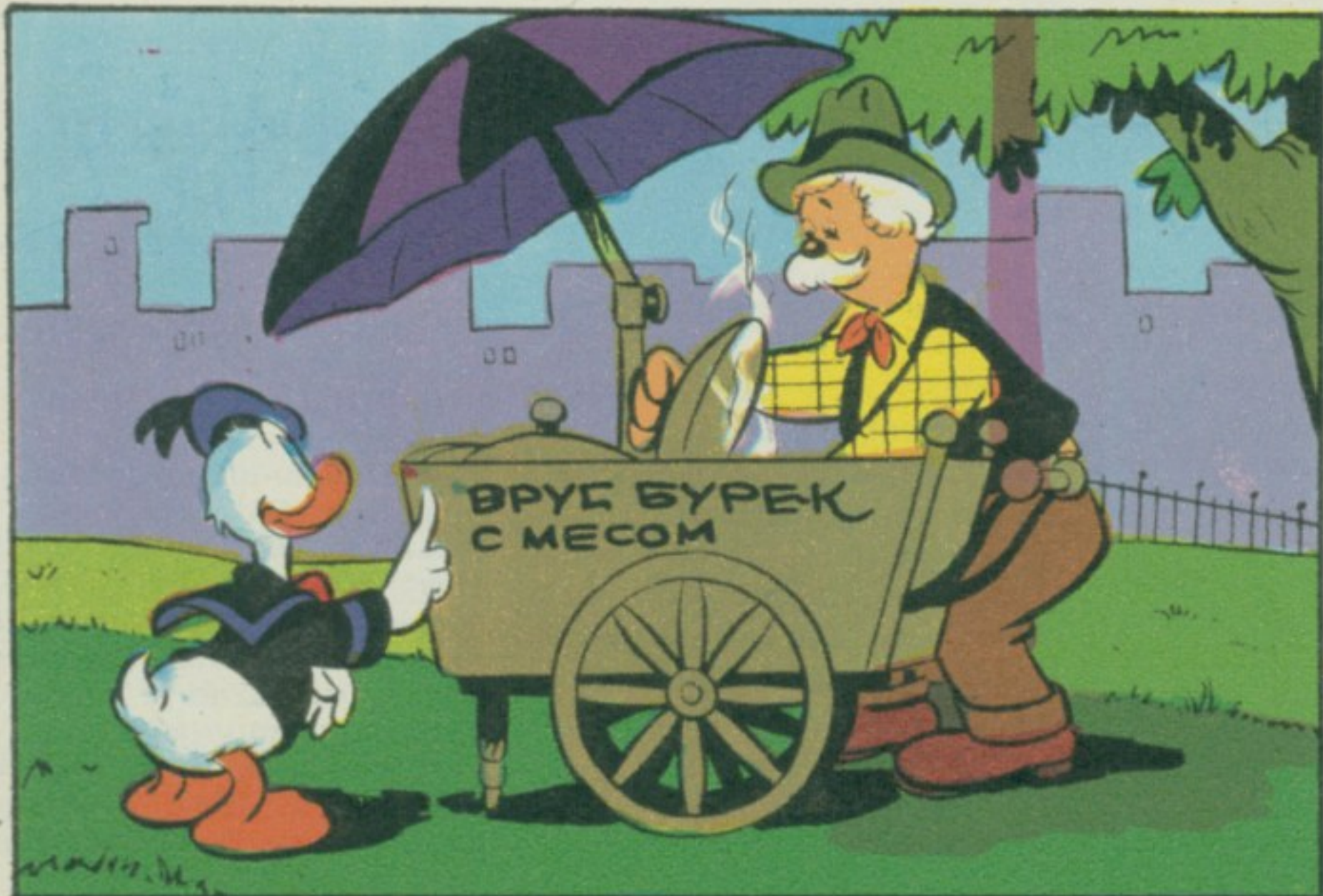
● жутокљуна алпска врана која гради гнездо у пукотинама стена, насељава удаљене брдске литице. Ова птица уме изузетно добро да користи ваздушне струје. Зато се понекад може видети јато врана како изводи дивље игре у ваздуху, како се без иједног покрета стрмоглављују с неба све до самих хри-

дина или како се преврћу, а онда се наједном смире и опет залепе висинама. Ова врста пронађена је на висини од 8000 метара на Маунт Евересту, што је крајња висина коју насељавају птице.

WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

НА АЛБАНСКОЈ ГОЛГОТИ

Стрељајте га!

Изгледало је да су се све овоземаљске муке сручиле на малену српску војску и налегле на њу као громада. Одлука Врховне команде да се војска повуче пред далеко јачим непријатељем на обалу Јадранског мора између Скадра и Драча, где је требало да се реорганизује и припреми за нове окршаје, била је, по њој, једино прихватљиво решење. Рачунало се на помоћ савезника, посебно Енглеске и Француске. Саопштење о повлачењу преко Црне Горе и Албаније издато је 24. новембра 1915. године и трупе су одмах кренуле у одступање. На жалост, помоћ савезника у храни и опреми је изостала, док нико није могао да спречи горштачка племена у отежавању пута српској војсци уз коју се тискао и огроман број избеглица.

ПЕСМА ЈЕ ЗАМРЛА

У ствари, албански горштакци су били мора гора од глади, мраза или болести. Како је нашим брзо нестало хране, могли су да је

купе једино од њих. А они су је продавали само за сребрњаке и златнике. За комад црне, киселе, буђаве проје тражили су много новца. Осим тога, сачекивали су у заседи, убијали и пљачкали. Тешко су пружали уточиште. Најчешће су иза затворених врата гледали како војници умиру и остају крај пута.

Наши су се, колико-толико, држали својих јединица, мада се осипање није могло избећи. Цела војска личила је на дугачку змију која је вијугала Албанијом. Песма је одавно била замрла.

Шаторска крила већином су продата за храну. Један шатор — неколико гутљаја козјег млека. Ко је остао без њега седео је ноћу око ватре и тако прикупљао снагу. Разговор би тада живнуо. Причало се о свему и свачему. Неком приликом један редов из околине Вајева зауставио је официра који је пролазио поред ватре и обратио му се најозбиљнијим гласом:

— Господине мајоре, ни-

МЕЂУ ИЗМУЧЕНИМ ВОЈНИЦИМА ПРОСТРУЈАЛА ЈЕ ВЕСТ ДА ЈЕ ПУКОВНИК ЉУТИТ КАО РИС И ДА НЕ ЖЕЛИ НИ СА КИМ ДА РАЗГОВАРА. НИКО НИЈЕ ЗНАО ЗАШТО.

кад нисам био на мору, па се све мислим како ћу кад стигнем у Драч да познам која је обала мора лева, а која десна!

Официр се насмејао и кратко одсекао:

— Јој, ђилкошу...

Насмејао се и тридесет петогодишњи редов Милисав Јевремовић. У војевање је пошао као сељак. У селу Зеокама код Гуче оставио је чељад. Није се плашио рата, већ је два балканска претурио преко главе ч у

њима стекао искуство, али ово сада било је нешто друге

Лежао је у снегу затворених очију. Није знао како да одагна глад. Његов 10. пешадијски пук Друге армије Степе Степановића расуо се око ватрице. Сачињавали су га углавном Чачани и Драгачевци. Командант пука Владимир Туцовић био је строг, али правичан. Милисав је био убеђен у то.

Сан му никако није долазио, премда му је и те како био потребан. Ипак, ускоро је заспао. Кад се пробудио, јутро је већ било поодмакло. Устао је и погледом потражио пук. Уместо да се припремају за покрет, људи су се сапаштавали.

НЕОЧЕКИВАН ЗБОР

Милисав је пришао најближој групи.

— Шта је, шта мувате?! — упитао је.

— Пукovníк је љутит к'о рис! Већ читав час стоји и буљи у снег пред собом. Нит' говори, нит' ромори, отерао је и посланог! Да није шенуо, боже ми опрости! — узвратио је редов са дугачким брцима.

Милисав се трже. Пукovníк шенуо? Није искључено, видео је он на овој Голготи и такве.

Неочекивано, пукovníк позва команданте батаљона и сазва збор. Међутим, правог збора није могло да буде. Изгладнели борци, готово у дроњцима, прилазили су месту где је снег био најутабанији и сврставали у два непрекидана реда. Пукovníк је стао испред њих. Неколико часака гледао их је продорним погледом, а онда је позвао једног војника да иступи.

Био је то неки младић којем Милисав ни имена није знао. Мало се дружио са људима из пука, мало говорио, осим што је често призивао мајку. Био је крхак, омален, а у шињелу већем бар за два броја изгледао је још мањи.

— Приђи! — процедио је пукovníк Туцовић.

Редов је послушно стао пред њега.

— Јеси ли јутрос јео?

Војник је ћутао.

— Питам, јеси ли јео?!

Војници су почели да се загледају и комешају. Зашто се пукovníк интересује да ли је голобради редов јео кад зна да снабдевања нема и да се свако довија како уме. Туцовић је по трећи пут поновио питање. Погледа прикованог за земљу, војник је потврдио климнувши главом.

КОБНА ТРАМПА

Пукovníк је тешко дисао. У њему се нешто кидало, ломило. Младић је почео да

се тресе као прут. Све што се догађало откако је крочио у Албанију личило му је на кошмар.

— Шта си јео и где си нашао храну?! — грмео је пуковник и зграбио га за шијел.

— Горе у селу, госп... одине...! — муцао је редов. — Дао сам Арбанасима метак за парче проје... Гладан сам, господине, не могу више!...

Туцовић спусти руке. Шаке су му се грчиле. Наредио је војнику да се склони у страну и лицем окрене строју. Затим се обратио људима.

— Знам шта је глад... и ја гладујем! Али дати метак када сваки пребројавамо по неколико пута, страшно је. То је издаја, метком се брани слобода, отаџбина! У оваквим околностима замењујем преки суд. Осуђујем издајника на смрт! Опростите ми и разумејте ме... Стрељајте га!

Лицем му је прошао трзај, а очи се чудно зацаклиле. Старом ратнику Милисаву било је јасно да је изненадни сјај очију потицао од суза.

Војници су стајали као скамењени. Младић крикну. Из грла му се оте „Не!“ и то је било све што се од њега чуло.

Нико није хтео да се добровољно јави за извршиоца казне. Пуковник је неколико пута поновио позив. На крају је иступис редов Божа Пропадовић из села Рогаче код Гуче. Милисав га је добро познавао. Хтео је да га задржи, да му каже „немој, Боже“, али се није усудио.

Пропадовић се одмакао десетак корака од несрећног младића и подигао пушку. Осуђеник је испружио руке. Било је у њима и молбе и вапаја и жеље за животом и чежње за мајком.

— Пали! — истиснуо је из себе Туцовић и окренуо главу.

Пуцањ се проломио као грмљавина. А онда је завладала тишина, тешка и опора. Војници су скидали капе.

Милисав Јевремовић је умро 1948. године. Умро је и Божа Пропадовић. Никада касније није могао себи да опрости што је стрељао војника. По доласку српске војске у Грчку пуковник Владимир Туцовић је оптужен да је са групом окупљеном око Драгутина Димитријевића Аписа учествовао у организовању преврата и атентата на регента Александра Карађорђевића. На солунском процесу нашао се међу осуђенима на смрт. Помилован је: смртна казна му је замењена временском. Умро је после другог светског рата. Сви осуђени на солунском процесу рехабилитовани су 1953. године одлуком Врховног суда НР Србије.

Миленко Тодоровић

ПРИЧА ИЗ ЖИВОТА

Лабрадор ископава девојку

Шведски краљ Карл Густав био је зајрејашћен кад је усред хладне ноћи у снегу угледао згрчено тело, без знакова живота.

П родорна звоњава објавила је поноћ 25. децембра 1976. године. Све званице на пријему Интернационалне федерације студената подигле су чаше. И у том тренутку, Сам Нилсен један од домаћина, приметио је да нема крхке Кинескиње, Лизе Кристијан. Пошао је у хол да је потражи. Ни тамо је није било. Да није изашла напоље? Али, на степеницама није било никаквих трагова. Сигурно је отишла да спава, закључио је Сам и вратио се у салу.

Завршивши вечеру, шведски краљ Карл Густав одлучио је да се прошета. Са њим је у хладну ноћ изишао и његов пас љубимац, лабрадор Али. Весело је трчкарао, скакао, покушавао да угризе сопствени реп. Одједном, Али је стао као укопан, почео бесомучно да лаје и копа по снегу.

НЕПОМИЧНО ТЕЛО

У првом тренутку Карл Густав је помислио да је Али пронашао неку крпу. Његовом запрепашћењу није било краја кад је у снегу угледао згрчено људско тело.

Ко је ова девојка с телом детета, питао се Карл Густав. И због чега је обучена само у памучну кошуљу кратких рукава? Да ли ће моћи да јој помогне, или је већ касно? Није знао колико је дуго лежала у снегу, на температури од петнаест степени испод нуле.

Девојка није показивала знаке живота: очи су јој биле склопљене, трепавице покривене ињем. Ипак, можда није мртва, помислио је млади краљ и почео да разгрће снег око непомичног тела.

Десет минута касније с девојком у наручју дотурао се до дневне собе и спустио је на најближу фотељу. И док је тражио нешто чиме би покрио непомично тело, у собу је ушла краљица Силвија.

— Брзо — повикао је Карл Густав — донеси термофор и неколико прекривача а онда телефонирај болници и полицији!

Без речи, краљица је пожурила из собе: било јој је јасно да од њене брзине зависи живот непознате девојке. Рука јој је дрхтала док је окретала број Каролинске болнице.

У дневној соби Карл Густав је масирао девојчине промрзле шаке. Није ни приметио кад су лагано затрептали капци и широм се отвориле очи младе Кинескиње.

— Срећан празник! — промрљала је и — изгубила свест.

— Жива је! — готово је узвикнуо краљ у тренутку кад се на вратима појавила екипа лекара из оближње болнице. Двадесетак минута касније де-

војка је већ била подвргнута одговарајућој терапији. Живот је почео да се враћа у њено укочено тело. Већ после неколико дана Лиза се довољно опоравила да би могла да објасни шта је у блузи с кратким рукавима тражила на минус 15°C.

— Никад раније нисам видела снег. Њега код нас, у Хонгконгу, нема. И кад сам га угледала имала сам утисак као да ме зове: била сам зачарана. И онда... Једноставно, осећала сам да морам да изиђем. Нисам марила за то што сам слабо обучена. Истрчала сам напоље. Снег је био тако мек, шкрипао је под ногама. Почела сам да трчим, све даље и даље.

Сагла сам се и рукама

зграбила снег. Хтела сам да направим лопту. Пахуље су ми падале по лицу, остављајући за собом влажан траг. Била сам као у неком дивном сну.

ЧУДЕСНО ОСЕЋАЊЕ

Одједном, осетила сам умор. Ослонила сам се на најближе дрво. Кад сам се спустила доле на снег имала сам неко чудно осећање: као да лежим на неком дивном, белом тепиху. А онда сам утонула у сан.

Не знам колико је времена прошло пре него што сам чула лавез. Нисам могла а ни желела да од-

редим одакле долази. Онда сам осетила како ме је неко подигао и понео. Шта се затим дешавало не знам. Вероватно сам се оневестила.

— Прво чега сам била свесна кад сам у једном тренутку дошла к себи — наставила је своју причу Лиза окупљеним новинарима — била је јака светлост и топлота. Отворила сам очи и угледала забрињено лице неког човека. Честитала сам му празник. Онда се тај лик изнад мене замутио и — расплинуо...

Кад сам се пробудила, Сам Нилсен ме је држао за руку. Објаснио ми је да је човек који ме је спасао шведски краљ. Била сам збуњена и одушевљена. Још никад до сада нисам изблиза видела једног краља!

Одлучила сам да му на-

пишем писмо. Сам, с којим сам се по изласку из болнице верила, помогао ми је у томе.

Неколико дана касније на адресу Карла Густава стигло је писмо потписано са Лиза, „девојка пронађена у снегу парка Ул-риксдал палате“. „Драги шведски краљу и црци пу“, писало је у њему, „хвала вам што сте ми спасли живот. У вашу земљу стигла сам после 40 часова лета: желела сам да у њој проведем новогодишње празнике. У једном тренутку пожелела сам да заиграм на снегу. Шта се догодило затим, знате и сами. На крају бих вас замолила да срдачно поздравите краљицу Силвију“.

О. В.

ЗЛАТНА БУЛА З

СТАРИ ЗАГРЕБ * ГОРЊИ ГРАД

НИЈЕ БИЛА ОВАКВА — Црква Светог Марка на некадашњем Марковом, данас Радићевом тргу на којем је, по народном веровању, крунисан усијаном гвозденом круном вођа сељачке буне Матија Губец, налази се у средишту Горњег града. Саграђена је у 14. веку, али су је потреси и пожари толико уништавали да од првобитних грађевинских елемената готово ништа није задржала. Приликом рестаурације 1876—1882. године, према пројекту архитекте Болеа, на јужној страни крова постављена су, ређањем вишебојног црепа, два грба: града Загреба и Хрватске, Славоније и Далмације.

Градец, Грец, Греч, Грич, Гричке Горице, потом Горњи град — заметак Загреба, његова историја, срце и душа. Свака је кућа споменик или успомена. Колико тесних, тихих улица, степеница и сећања на многе хрватске великане чији су кораци некад одзвањали Горњим градом.

Некад је Градец био утврђено жупско насеље на десној обали потока Медвешчана. Име му помиње и један документ из 1201. године. Почетком пете деценије 13. века у Градец се пред Монголима склонио хрватско-угарски краљ Бела IV. Тако је спасао главу. У знак захвалности за пружено гостопримство, дао је утврђењу »златном булом« права слободног краљевског града. Градец је преживео и најезду Монгола и катастрофалан пожар. Обновио се. Раније палисаде заменио је зидовима и одбрамбеним кулама. Брзо се развијао и развио у град занатлија. Суседу — Каптолу — седишту бискупије коју је 1094. године основао краљ Ладислав на левој обали Медвешчака, то није било право. Престиж и љубоморно чување аутономних права становника Градеца стално су се сукобљавали са жељом житеља Каптола за наметањем власти. Између два насеља долазило је до крвавих сукоба на мосту преко Медвешчака.

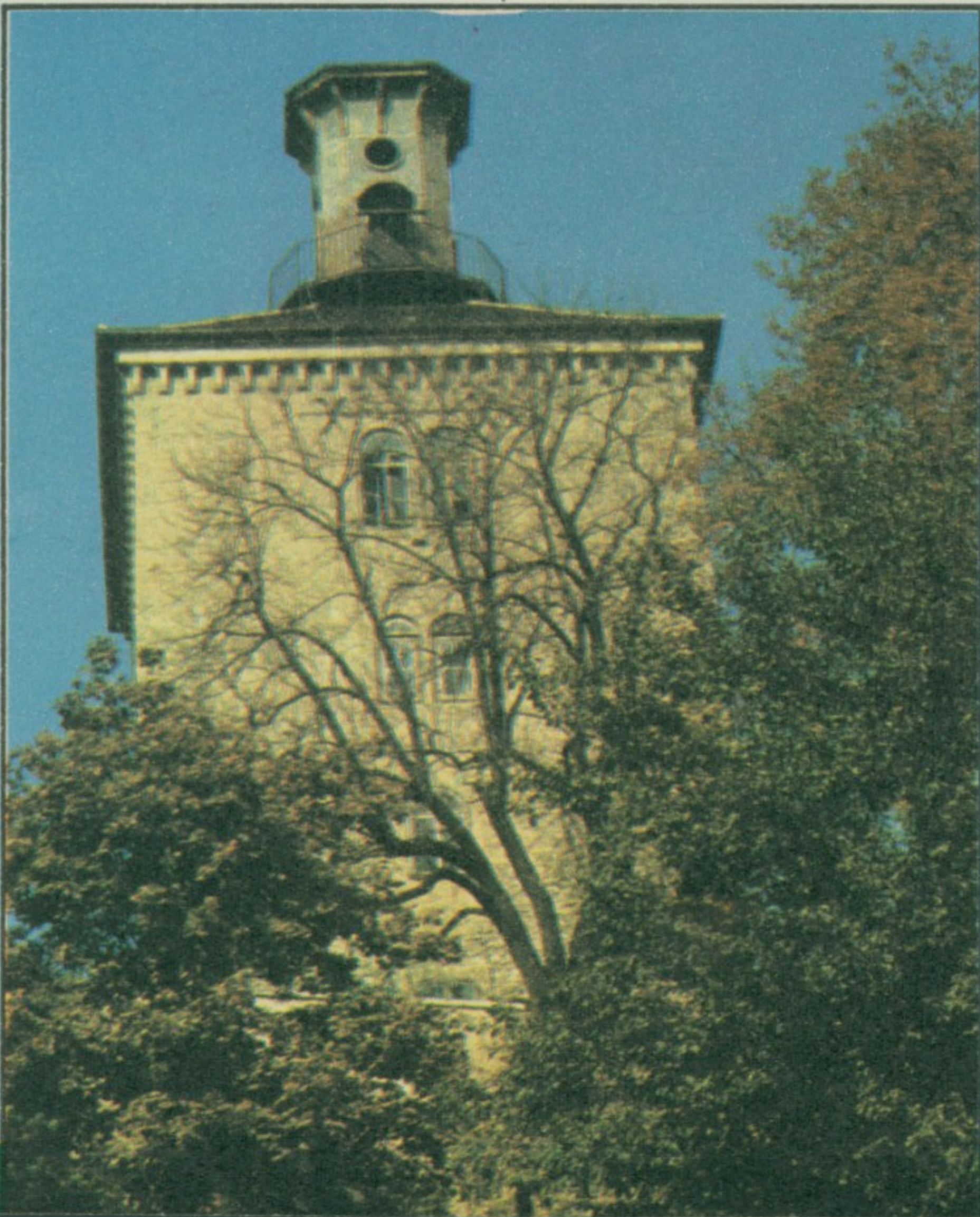
Медвешчака данас нема. Сада је ту Ткалчићева улица. Горњи град је још тих. И леп.

М. Т.

НЕКАД ОДБРАНА — ДАНАС ПЕШАЧКИ ПРОЛАЗ — Каменита врата, сада симбол и пешачки пролаз Горњег града, била су у средњем веку важна тачка утврђења. Иако је временом обнављана и »крпљена«, та, у ствари кула са улазом, није изгубила аутентични изглед. У пролазу се налази на статуету Богородице ограђену лепом орнаментисаном оградом од кованог гвожђа. Посебан украс Каменитих врата је биста Доре Крупићеве, главног лика Шеноиног романа »Златарево злато«. Смештена је у ниши на западној страни куле.

ГРИЧКИ ТОП — Кула Хаберник, познатија као Лотришчак, остатак је одбрамбених зидина Градеца. Са ње и Штросмајеровог шеталишта, где кула иначе стоји, пуца видик на Загреб. Некада је са Лотришчака звоном најављивана узбуна и вечерње затварање врата. Звона нема више, нема ни узбуна, али традиција није изневерена. Настављена је, разуме се, измењена: мали топ са Лотришчака пучњем оглашава подне.

А ГОСТОПРИМСТВО

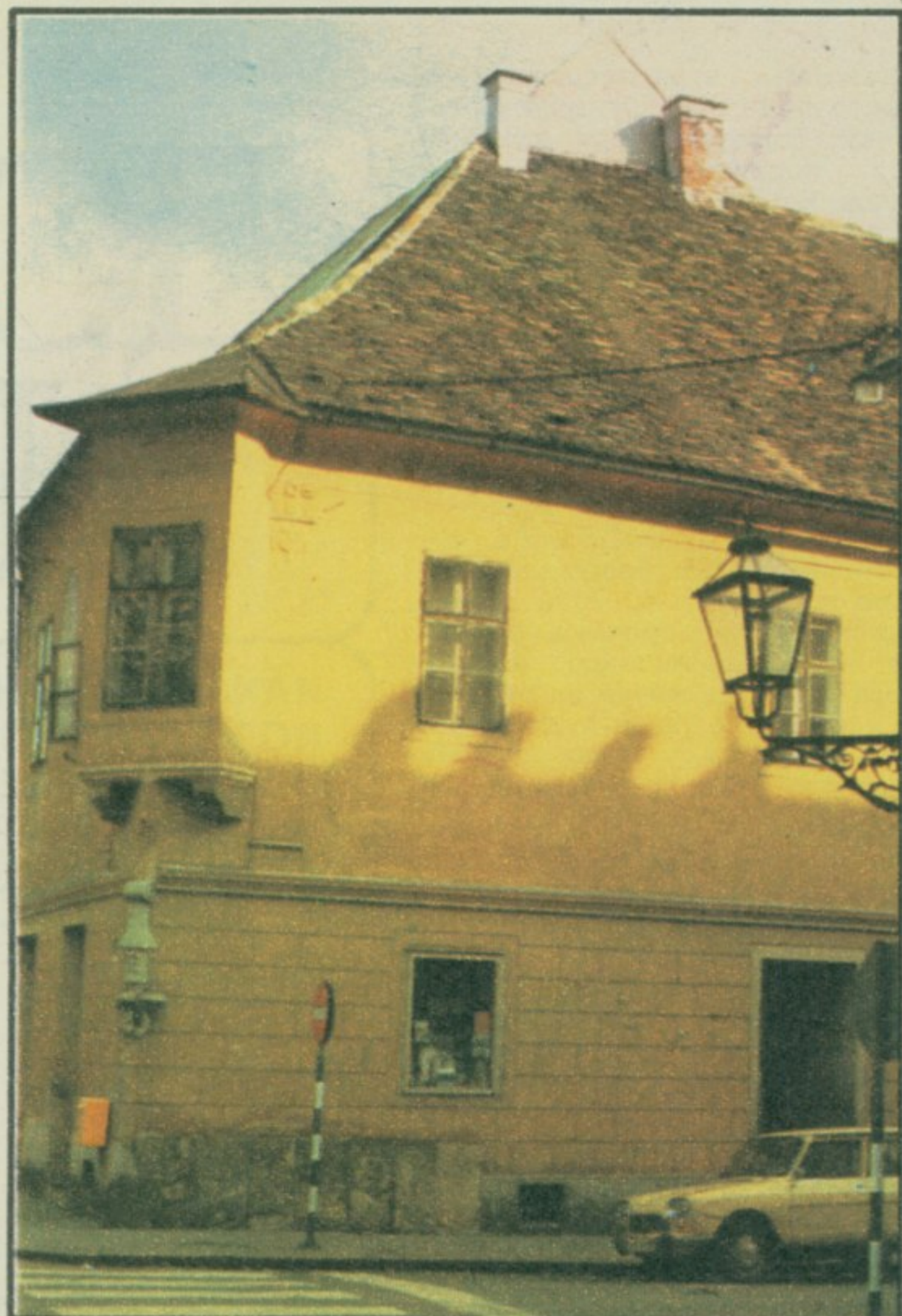
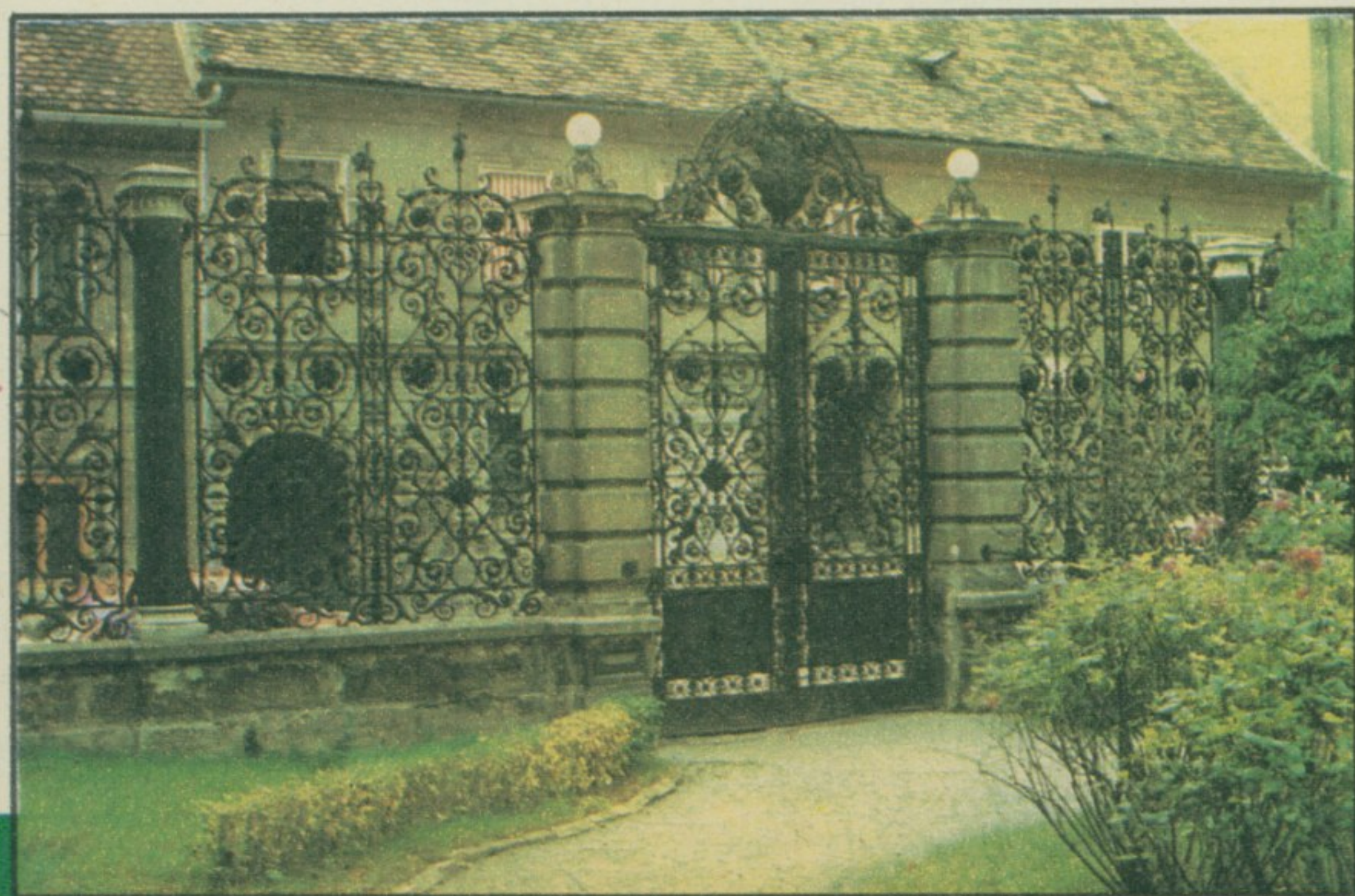

КРАЉЕВСКИ ДВОР, А СКРОМАН — Зграда на Марковићевом тргу (на слици) својевремено је била приземна. Подигнута је у 14. веку за хрватско-угарског краља Карла I Роберта. Касније је постала власништво грофова Зрињских који су надоградили спрат. У тој кући становао је, код извесне госпа-Марушићке, хрватски књижевник Антун Густав Матош.

ПРОДАТА НЕЗАВРШЕНА — Данашња репрезентативна зграда Извршног вијећа СР Хрватске (на слици) саграђена је на неколико парцела. Требало је да у њој живи барон Иван Емилијан Кулмер, али он није дочекао тај дан: умро је! Градњу је наставио његов син и незавршено здање продао Краљевини Хрватској 1808. године. Зграда је прво називана „земаљска кућа“, а затим „бански двори“ јер су цео први спрат користили хрватски банови као стан. Остали делови зграда коришћени су за суд, архив, чак се ту налазила и стаја за коње!

УЗДАХ АУСТРИЈСКОГ ВЛАДАРА — У Опатичкој број 10 двориште је, према улици, ограда металном оградом, ремек-делом обликовања кованог гвожђа. Зграда којој ограда припада потиче из 18. века, по неким и раније. Променила је више власника, све док 1882. није купљена за јавне сврхе. Тадашњи истакнути хрватски културни радник и нека врста министра за просвету и културу Изидор Кршњави решио је да оронулу зграду преуреди. По пројекту архитекте Хермана Болеа, почело се од темеља, а завршило оградом која је искована у Занатској школи под будним оком мајстора Ђуре Бурића. Када је аустријски владар Фрањо Јосиф I видео ограду, уздахнуо је и пожелео да је има у свом дворцу у Шенбруну.

ДУЋАН НА ТРГУ — Ова једноставна, много пута преуређивана зграда, настала је у другој половини 18. века спајањем двеју кућа. Архитектуром не привлачи, али је значајна због тога што је у њој био дућан, један од најстаријих у Загребу. Држао га је Аугуст Пирлинг. После је ту била кафана, па позоришни ресторан. Сада је у приземљу опет продавница.

НАЈСТАРИЈА ШТАМПАРИЈА — Један од власника куће у Опатичкој број 15 (на слици) био је топограф Иван Крститељ Вајц који је ту од 1740—1745. године држао штампарију, вероватно најстарију у Загребу. „Зидана кућа“, како се ова зграда још називала, припадала је неко време и Миховилу Брезовачком, оцу кајкавског комедиографа Тита Брезовачког.

Завијање ветра прерасло је у стравичну, заглушујућу буку. Њихова стара кућа се тресла и подрхтавала као да је од картона. Ветар је из оквира чупао прозоре и у спиралама их слао у ваздух. А онда су из даљине зачули потмули тутањ. Са силовитим налетом ветра у кућу је покуљала вода...

Док је њен муж тежином тела подупирао зид, Џенис Кошак је прчевито покушавала да око себе окупи сву своју децу. Њих седморо.

Само неколико сати раније, све ово што им се сада дешавало била је само црна слутња. Џона Кошак, произвођача играчака, бринуло је истина оловно небо које је свакога тренутка могло да се провали и необично јак и људљив ветар. Ономе, што су знаци на небу и у ваздуху на крају стварно довели, ипак се није надао.

ПОГРЕШНА ПРОЦЕНА

Све га је ово подсећало на онај дан 1965. године када се његова породица нашла усред урагана коме су метеоролози дали назив Бетси. Од куће коју су тада имали у обалском граду Галфпорту у Мисисипију није остало ништа. Они су ипак имали среће... преживели су.

То је било тачно пре четири године. Кућа у којој су сада живели била је стара педесет година и солидно је трајена као што се то у она времена радило. Била је на седам и по метара изнад нивоа мора и 220 метара удаљена од торње, опасне границе до које се океанска вода пенје. Изгледало је да су овога пута изабрали дом који ће моћи да одоле свему. И одолео је. Кошакови су у њему већ преживели неколико урагана...

Тог 17. августа 1969. године није само Џон Кошак био забринут. Сто тине људи пажљиво је сатима слушало метеоролошке извештаје — редовне емисије стално су прекидали извештаји о кретању урагана. За сада се још налазио далеко у Мексичком заливу и под условом да се његов смер изненада не промени, могло је да се деси да своју рушилачку снагу истроши далеко од обале и људских насеља.

Камил је, тако су овога пута крстили ураган, ипак урадила оно од чега су сви страховали. Променила је правац и ушла у метеоролошке анале као најжешћи ураган који је доживео амерички континент.

Када су радио и телевизија емитовали прво упозорење грађанима, Кошакова породица скупила се да донесе одлуку о томе шта би требало да раде. Њих дванаесторо — Џонов и остарели родитељи, Чарли Хил — пријатељ који се тог викенда налазио у посети, Џенис, Џон и њихово седморо деце.

Одлучили су да остану. Како су се ствари даље развијале, била је то кобна одлука.

АКО ПРЕЖИВИМО...

У шест по подне напољу је већ владао потпун мрак, а киша је пљуштала. Онда је почео да дува ветар и киша је сада у налетима ударала о прозорска стакла. Џенис и деца су се уплашено шћућурили на једном душеку у приземљу. Џонов и родитељи су се склонили на горњи спрат.

ДОЛАЗИ УРАГАН

ИАКО ПОТПУНО ОДСЕЧЕНА ОД СВЕТА, ЈЕДНА ПОРОДИЦА ЈЕ ОДЛУЧИЛА ДА СЕ НИ ПО КОЈУ ЦЕНУ НЕ ПРЕДА СТИХИЈИ. НИ ОНДА КАД ИМ ЈЕ У ЈЕДНОМ СТРАВИЧНОМ НАЛЕТУ ВЕТАР ИШЧУПАО КРОВ НАД ГЛАВОМ...

У седам је нестало струје и цела кућа утонула је у мрак. Готово истовремено, загло је и радио. Тада је и први спољни прозорски капак уз плусак разбијеног стакла улетео у собу. Неким чудом, нико није повређен.

Следећи удар ветра и кише ишчупао је из шарки чак и тешка улазна врата и баacio их у ваздух. Више ни тренутка нису смели ту да остану. Џон их је послао на горњи спрат.

Оно што Џон Кошак није хтео да каже жени и деци, било је да ће за само неколико тренутака море покуљати у њихову кућу. Огромни таласи већ су одавно прешли горњу границу опасности. Мисли су му кошмарном брзином пролетале кроз главу када је и последњи од прозора уз тресак улетео у кућу. За тили час све је било преплављено.

Покушао је да се умири мишљу да се ипак ради само о води коју је изазвала киша. Замочио је шаку и лизнуо прст. Био је сланкаст. Више није могао да се завањава. Море је продрло до саме куће, а они су се налазили у клопци. Без икакве наде да ће моћи из ње да се извуку. Мораће ту да остану док се читаво ово чудо што се сручило на град не смири — под условом да преживе...

Када је вода допрла и до горњег спрата, до собе у коју су се склонили, учинило им се да је крај свему. Али, оно најгоре породица Кошак је тек требало да доживи.

У првом тренутку нико није знао шта се то заправо десило. Најјачи налет ветра који су до тада осетили ишчупао је читав кров и завитлао га кроз ваздух. Сручио се петнаестак метара даље.

Кућа се тресла и подрхтавала, а зидови све опасније нагињали над Џенис и децу. Један од зидова који је Чарли Хил до тада подупирао телом, сручио се. У очајним боловима, ипак је, храмајући и посрћући, помогао Џону да децу прекрије душецима — једина заштита коју су могли да им пруже.

Следећи налет ветра ишчупао је читаву кућу из темеља и одгурао је седам метара од места где је до тада стајала. У потресу је попустио још један зид собе и вода је још снажније покуљала унутра.

ПОСЛЕДЊА КАРТА

Избора више нису имали. Џон Кошак је одлучио да заигра на последњу карту. Шансе да ће успети биле су равне нули. Почео је да

чупа врата са ормана како би од њих направио сплавове.

Усред посла одједном му се учинило да се нешто променило: као да је ветар мало ослабио. Плашио се да у то поверује. Можда га то уши варају? Неколико тренутака је непомично и без речи ослушкивао. Проговорио је тек када се уверио да је у праву:

— Спасени смо! — било је све што је у узбуђењу могао да каже.

Да се заиста не вара показивала је и вода која је, иако једва приметно, почела да се повлачи.

Ураган који су Кошакови преживели метеоролози су касније описали као „највеће регистровано невреме које је икада погодило неко насељено подручје северне хемисфере“.

Камил је према њима ипак била милостива. На подручју које је погодио, јужни део САД, ураган је однео четири стотине живота, а 69 хиљада породица остало је без домава.

М. И.

РОБОТИ И ТЕРОРИСТИ

„Агент Морфакс“ је назив робота који је италијанска полиција уврстила у своју опрему за борбу против терориста. Његове инфрацрвене „очи“ одлично виде у мраку, а ватрено оружје, којим је опремљен, има даљинско управљање. Захваљујући томе, „агент Морфакс“ може и да дезактивира разне мине и експлозивна пуњења. При мена таквих „агената“ планира се на изразито „врућим“ местима италијанског главног града.

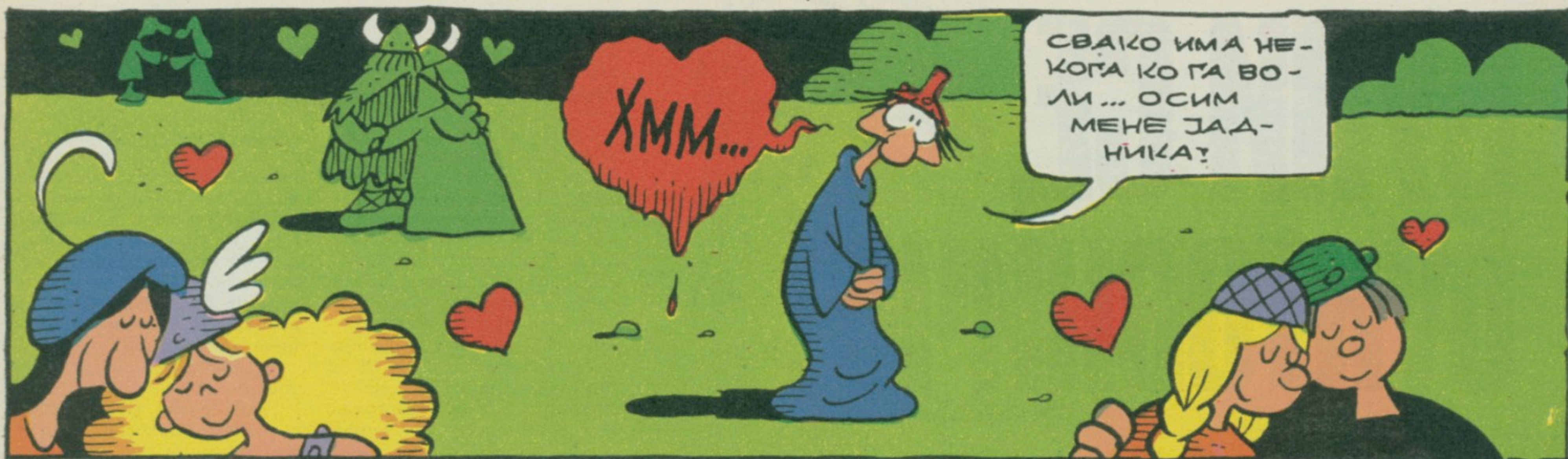
Роботи типа „агент Морфакс“ још нису употребљавани, али римска полиција полаже у њих велике наде.

DIK
BROWNE

ХОТАР

СТРАШНИ

ПОЗНАВАЛА САМ ЛЕЊИНА

БУНИ СЕ, БУНТОВНИЧЕ!

ОХРИДСКА ПОЉКИЊА

Чује се шкрипа дрвених степеница: то уз помоћ кћерке Регине полако силази докторка Елена Каваева. Ноге су јој после тешке операције онемоћале, не може више сама.

Улазимо у дневну собу. На великом столу покривеном миљем, много посуда са, по македонском обичају, разноврсним „пундама“.

— Послужите се! — нуди нас гостопримљиво охридска Пољкиња.

— Рођени сте у Пољској, где? — почињемо разговор.

— У Честохови — одговара Елена — граду који помиње Сјенкијевич у својој књизи „Огњем и мечем“. Читали сте је?

Одговарамо потврдно, а докторка наставља своју причу необичном мешавином језика: има ту и пољских, руских и македонских речи.

— Мој отац, власник велике фабрике папира био је добар човек: раднике је поштовао, помагао им је да школују децу. Он је био тај који је, ма како то необично звучало, мене и брата задојио антикапиталистичким идејама.

У родном граду завршила сам основну школу и гимназију, а затим отишла брату у Берн. Тамо сам прво уписала филозофију, било ми је тада шеснаест

година. Убрзо сам схватила да не могу сасвим да је разумем док не упознам природне науке, па сам уписала медицину. Године 1910. преселила сам се са братом и његовом женом у Берлин. Пет година касније са дипломом лекара у руци стигла сам у Петроград и ту се запослила у болници у којој сам упознала и Владимира Каваја.

У Русији смо остали све до 1920. године, а затим смо отишли на специјализацију у Берлин. Године 1923. кренули смо у Стругу. У њој смо основали прву маларијску станицу где су се бесплатно делили лекови. Она је углавном била моја брига. Владимир се посветио уређивању града, изучавању мочваре, набавци булдожера, увођењу осветљења и водовода. У Охрид смо се преселили 1927. године и ту заувек остали. Тај град сам прихватила као свој. У њему сам нашла своју домовину. Пензионисала сам се са 48 година радног стажа.

Добила сам многа признања и почести од којих су ми најмилији Награда за животно дело СР Македоније и совјетско одликовање за ратне заслуге које ми је 1969. године уручио амбасадор Кузњецов. Неколико пута су ме позивали да дођем у СССР али ето, никако нисам стигла да одем и жао ми је тога — закључила је наш разговор Елена Ентигер Каваева.

Ако би неко у
само неколико
речи хтео да
описе Владими-
ра Иљича,
било би довољно
само ово:
био је скроман,
изванредно ху-
ман и необично
је волео децу!

Једне суботе по подне — тим даном су се, наиме, код нас одржавали састанци пољских и руских студената — на вратима задимљеног салона појавио се онижи човек живих, породичних очију.

— То је Владимир Иљич Лењин — представио ми га је брат.

— Драго ми је — љубазно ме је поздравио човек.

Пошто је послужен чај, почео је састанак. Тема је била експлоатација радника од стране индустријалаца. И како се дискусија распламсавала, ја сам, слушајући је, све више падала у ватру. Била сам уверена да ови људи у нечему греше: мој отац је био фабрикант, али он са својим радницима није поступао тако како се то овде говорило. Напротив. Зато сам у једном тренутку скочила са столице и жучно се успротивила.

— Гле, гле, малог бунтовника! — узвикнуо је Лењин. И од тада ме готово више никада није ни осло-

вио друкчије: за њега сам била и остала — мали бунтовник.

На састанке суботом Лењин је углавном долазио сам. Његова жена, Надежда Крупскаја, била је нежног здравља. Наравно, добро сам познавала и њу, јер Иљичеви нису били само пријатељи и политички истомишљеници мог брата, већ и његови кумови.

Сећам се да је на тим skupовима у Берну Лењин говорио да до револуције неће доћи тако брзо. Једноставно, нису постојали сви услови за њу. И зато сам била прилично изненађена када су неколико година касније догађаји узели помало неочекиван обрт. Наиме, 1917. године у Русији је букнула револуција. И ја сам, запосливши се у међувремену у једној петроградској болници, узела учешћа у њој. Била сам међу оном окупљеном масом света која је у априлу исте године сачекала Лењина на петроградској железничкој станици, посадила га на тенк и тако повела у град.

ПРОТИВ ЦАРА

Сутрадан, телефонирали ми је Нада Уљанова, Лењина сестра, и рекла ми да би желела да ме види. Не могу да искажем колико

сам се обрадовала овом позиву. Лењина већ дуго нисам видела и зажелела сам се разговора с њим. А хтела сам и „нешто важно“ да га питам.

У договорено време стигла сам код Владимира Иљича. Загрлио ме је и упитао:

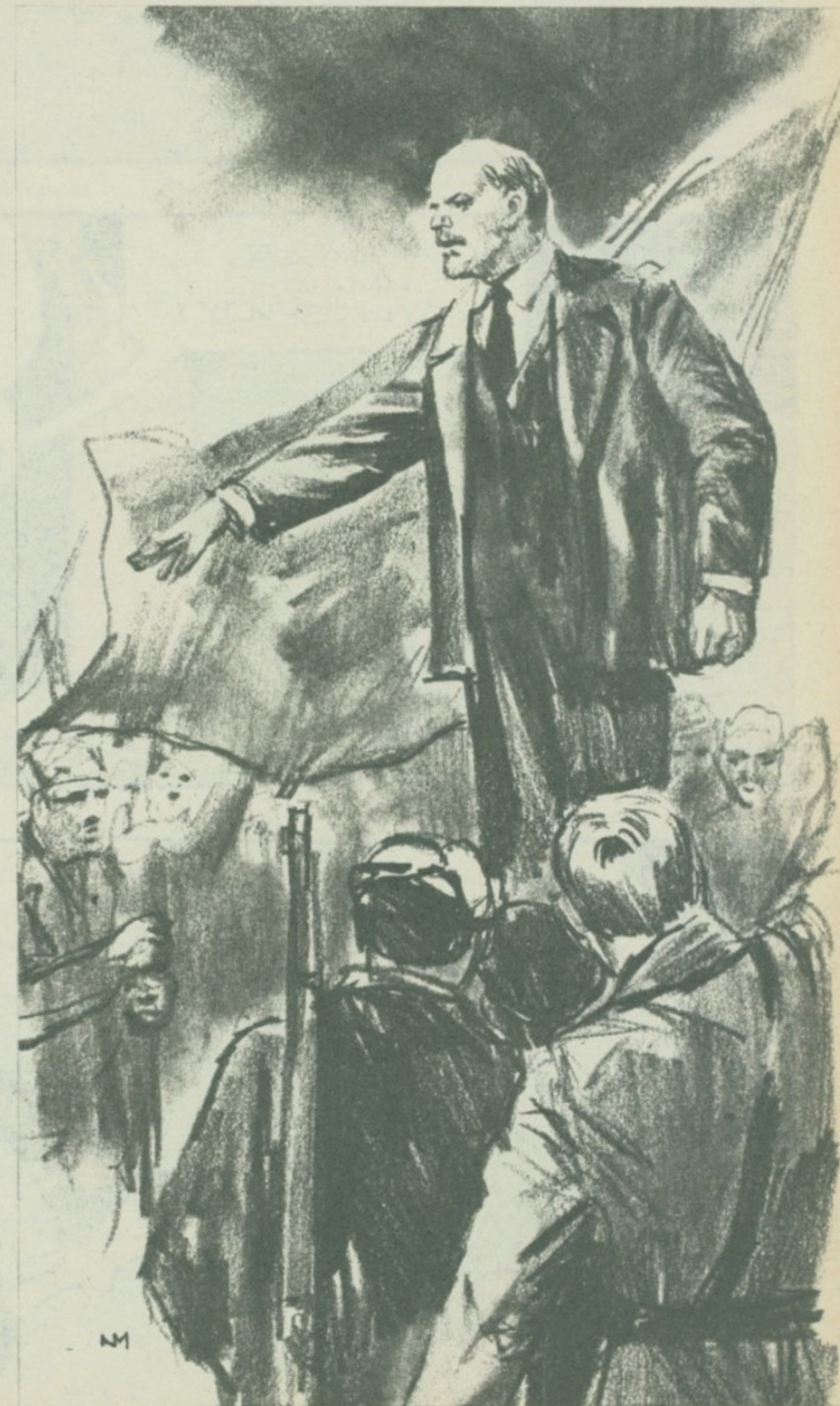
— Како си, мали бунтовниче? Како живиш?

— Добро — одговорила сам и, као из пушке, извадила питање које ме је мучило последњих неколико месеци — рекао си нам да револуција неће доћи брзо, а она је, ипак, ту!

— Тачно — одговорио ми је — али до ње не би дошло да није било рата. А права револуција, млади бунтовниче, тек ће доћи.

И заиста, дошла је, у октобру.

Учествовала сам, заједно с мужем Владимиром, и у том, црвеном октобру. И у грађанском рату који је три године беснео огромном земљом. А онда, кад су се прилике у СССР-у колико-толико средиле, Владимир и ја смо пожелели да одемо на специјализацију и неко време проведено у домовини мог мужа. Међутим, отићи из СССР-а није било нимало лако. Не само због страха капиталистичких влада да им се народ „не затрује“ црвеним идејама, већ и зато што је надлежно министарство с прилично

муке пристајало да даје одговарајуће дозволе. А ипак, добили смо их, чак неочекивано брзо, 1920. године. Много више мука имали смо — наставља своју причу др Елена Каваева — да сличан пристанак добијемо од — Владимира Иљича Лењина.

Он, наиме, није желео да одемо из земље: сматрао је да смо јој још потребни. Заправо, како је говорио, рачунао је на нас, нашу помоћ. И већ је све био уредио да Владимир буде постављен за управника огромне семјонске болнице, а да ја добијем дужност заменика министра здравља.

Ово велико поверење ukazано младом пару не би толико значило да није реч о људима који нису били из Совјетског Савеза: Елена Ентигер Каваева дошла је из Пољске, а Владимир из Струге. Стицајем околности нашли су се у Русији а онда, у одређеном тренутку, учинили исто оно што и милиони становника ове огромне земље: устали против цара.

За време привремене владе Елена и Владимир затекли су се у Петрограду. И ту су сачекали долазак Јуденичових трупа.

СХВАТИ НАС И ПУСТИ!

Опсада Петрограда трајала је 21 дан. И у тим тешким часовима кад је требало не само одбрани град од добро наоружаних јединица царског генерала, већ се одупрети глади и јакој хладноћи, Владимир је именован за начелника одбране. Део тог терета примила је на своја сићушна плећа и Елена.

О свему томе размишљао је Лењин пре него што је био спреман да да нестрпљиво очекивани одговор.

— Ако си нам пријатељ, схвати нас и пусти... — молила је Елена. — Владимир жели да отпутујемо у Македонију. Нећемо дуго остати, вратићемо се.

Вероватно је да су баш ове последње речи утицале на Лењинову одлуку. За „сваки случај“ још једном је упитао:

— Обећаваш ли да ћете се вратити?

— Обећавам! — потврдила је Елена.

— Добро, онда можете да идете — уздахнуо је Лењин и пре него што се поздравио са својим пријатељима, рекао — Желео бих да упамтите две ствари: охолост је знак глупости, а незахвалност знак некултуре. И још нешто: кад видите неправду, буните се, увек.

— Никада се нисмо вратили у СССР јер је Лењин убрзо умро — рекла је на крају данас осамдесет петогодишња Елена. — Наравно нисам га заборавила. Тако нешто не би ни било могуће: био је исувише снажна и надасве хумана личност. Често се присетим оног првог сусрета с њим 1909. године у Берну.

О. Вукадиновић

Снег није, као што се то често мисли, „слеђена киша“. Да бисмо могли да објаснимо како он настаје, можда је боље претходно протумачити настанак кише.

Под одређеним условима ваздух доспева у стање у коме је засићен воденом паром која тежи да пређе у течно стање. Хлађењем ваздуха, а да при том температура увек остаје изнад нултог подека, долази до згушњавања водене паре — образују се кишне капи.

Међутим, при температурама које су испод нуле, сувишна количина влаге не прелази у течно стање, већ се директно претвара у лед. У том процесу настају сићушни кристали — можда најлепши облици које природе ствара.

Врло високи облаци, као што су пеперјастии цируси, састављени су од ледених кристала. Ма како то нама изгледало са Земље, тамо на висини од 8 до 10 хиљада метара лебде fine ледене иглице.

Слични су и кристали леда који на Земљу падају као снежне пахуљице. Снег може да нам изгледа мање-више исто, али кристали од којих је састављен разликују се и по облику и по величини. На то пре свега утичу температуре при којима настају. Пахуљицу снега могу да чине иглице, али и ледене призме или гроздови ледених иглица.

Најлепши и по облику најкомпликованији кристали не настају, као што би можда могло да се помисли, само при најнижим температурама. Налазимо их у снегу који падне и имају облик шестоугла и шестокраких звезда.

Одакле леденим кристалима баш тај шестоугаони облик? Као за много штошта на овом свету, заслужни су атоми. Овога пуга атоми кисеоника — од њиховог распореда зависи облик сваког кристала. Сасвим правилан облик шестоугла ипак је редак. Много чешће кристали имају облик „ледене чипке“ која, иако не сасвим правилно, ипак показује симетричност шестоугла. Иако се сви приближавају овом основном облику, никада два кристала нису сасвим иста.

СНЕГ ИЗ ВЕДРА НЕБА

Становници Арктика добро знају за појаву коју су назвали „дијамантском кишом“. У очима неупућених она је равна чуду — нешто као падање снега из сасвим ведрог неба. Ради се о томе да су температуре у овом подручју тако ниске да кристали, уместо да се споје у пахуљице, лебде одвојени у ваздуху или, а тада настаје чудо за људске очи, падају на земљу у облику прелепог светлугавог пљуска. Најчешће, то је водена пара која лебди ниско над земљом и која се под утицајем

СНЕШКО ПОД МИКРОСКОПОМ

Кад захватите шаку снега да бисте од ње направили грудву, у руци вам се, у ствари, налазе хиљаде прелепих кристала. Ви то, наравно, не можете да видите.

ниских температура претвара у сићушне кристале и пада на тле. По правилу, међутим, да би могли да падну, кристали прво морају да се споје у снежне пахуљице. Тек тако ојачани и отежали, у стању су да забеле земљом.

Снег је леп и бео и деца га воле. Али он није ту само зато да њих обрадује. У покривачу који застре земљу, у шупљикавој структури кристала, заробљене су и приличне количине ваздуха. На тај начин снег постаје и врста природног изолатора, прекривач који у земљи задржава топлоту ранијих месеци. Да није тако, многе биљке, нарочито у земљама са оштром климом, никада не би преживеле зиму. Смрзле би се.

Шупљикави снежни прекривач садржи релативно мале количине воде. Када би, на пример, истомили прекривач од петнаест сантиметара — уместо њега добили бисмо слој воде дубок свега један сантиметар.

Не падају сви кристали с неба. Неки пут до кондензације, претварања паре у воду, долази и на површини земље. Тада биљке и тле прекрије роса. При температурама које су испод нуле, уместо росе све прекрију ледени кристали слане.

КАПЉИЦА КОЈА ШЕТА

Неки пут снежним пахуљицама може да се деси да на крају, ипак, не направе снег. Једноставно, на некој тачки њихове

путање ка земљи, улете у топле слојеве ваздуха који их истопа. Уместо као снег, на земљу ће у том случају пасти истопљене, као обична киша. При том се често дешава да топао ваздух успева да истопа само ситније пахуљице, оне крупније се делимично очувају и тада на земљу пада смеша кише и снега — суснежица.

Лед са неба може да пада и у облику града. Зрно града је на почетку капљица кише, све док ту капљицу не захвате снежна ваздушна струјања која је повуку навише, у хладније слојеве кишног облака. Када достигне висину на којој је температура испод нуле, капљица ће се претворити у лед. Тако слеђена, она ће сада поново да почне да пада и уз пут ће на себе привући слој ледених кристала, а изнад њега, слој воде. Тој истој капљици често се дешава да је ваздушне струје захвате још једном, па ће свежи слој опет да се претвори у слој леда.

После неколико оваквих шетњи из доњих у горње

У СРЦУ СВАКОГ ЗРНА ГРАДА НАЛАЗИ СЕ СМРЗНУТА КИШНА КАП. „ШЕЋЊОМ“ ИЗ ТОПЛИХ У ХЛАДНИЈЕ СЛОЈЕВЕ ОБЛАКА, КАП НА СЕБЕ НАИЗМЕНИЧНО НАВЛАЧИ КРИСТАЛЕ ЛЕДА И ВОДУ КОЈА СЕ ЗАТИМ СМРЗАВА. ТАМНИЈИ ПРСТЕНОВИ ПОКАЗУЈУ МЕКШЕ СЛОЈЕВЕ ЛЕДА, А СВЕТЛИЈИ ЧВРШЋЕ.

слојеве великог облака, капљица више није капљица — претворила се у зрно града које може да буде мало као зрно грашка, али и велико као тениска лоптица. Успемо ли да ту лоптицу ухватимо пре него што се истопа — њен пресек откриће неколико слојева „коже“ — у ствари наизменичних наслага чврстог и мекшег леда.

Дешава се да град падне и усред лета. То нас подсећа на чињеницу да чак и када је нама на земљи топло, природа, негде високо изнад наших глава, не престаје да прави кристале леда.

М. И.

МИСТЕРИЈА НАШЕГ ДОБА

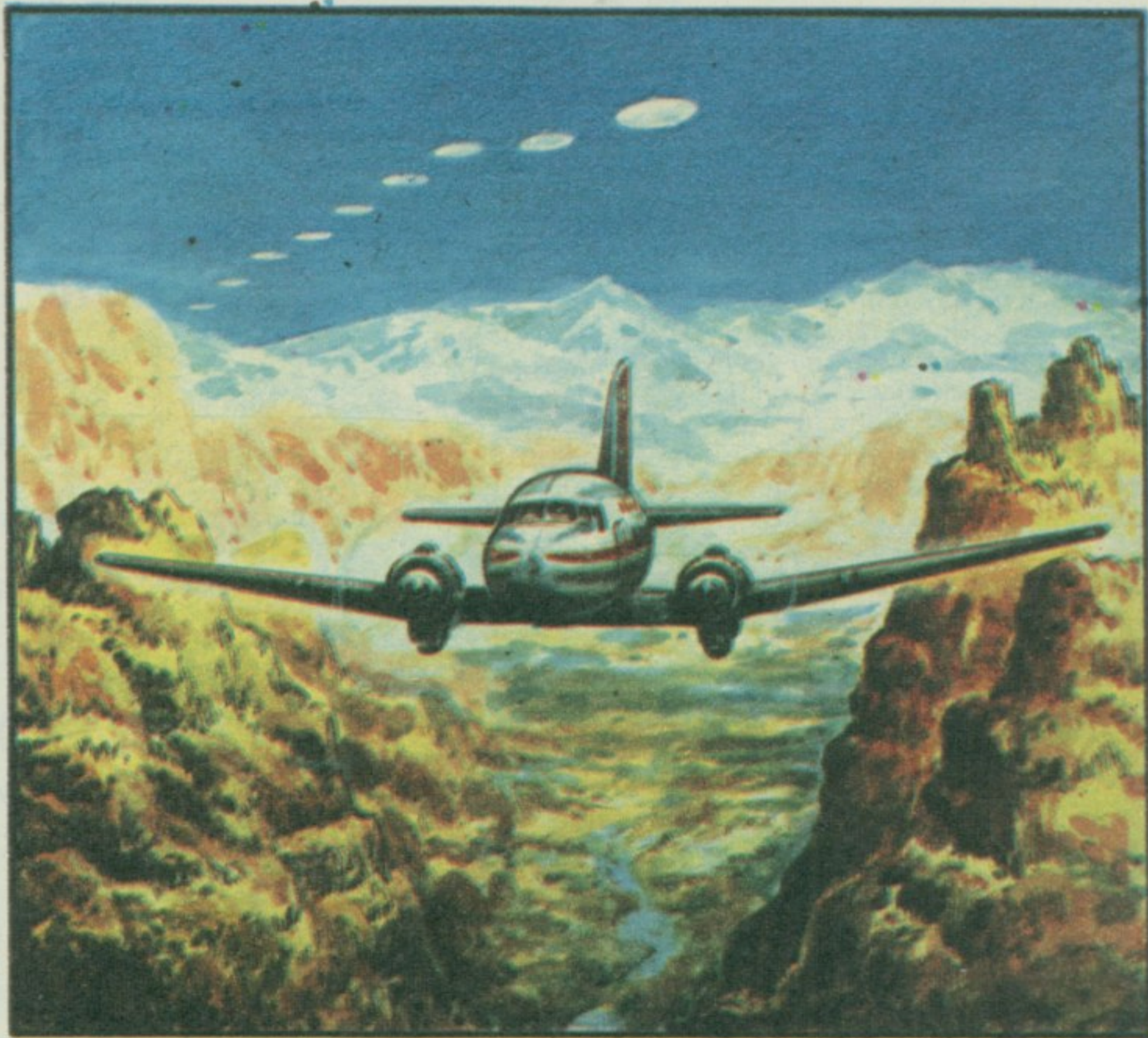
Опет се говори о летећим тањирима. И дон су те округле, пљоснате летелице, заслепљујуће сјајне, у ранијим деценијама »виђали« становници Америке и Енглеске, данас су ту привилегију доживели и житељи наших меридијана. Најпре смо читали о оним италијанским рибарима, а сада су и људи из Инђије — угледали летећи тањир. Ти срећници тврде да су доживотно узбуђени и узнемирени, док им ми остали верујемо или не. Међутим, чињеница је да се о тим летећим тањирима — непрестано говори! Чињеница је и то да се иснази свих њихових »очевитаца« поклапају... Па, шта то облеће Земљу? И да ли су летећи тањир појава везана баш само за 20. век?

У записима из старог и средњег века наилази се на необјашњиве светлеће појаве на небу. По описима, научници су у њима препознали комете. О сјајним дисковима — нема нигде ни трага, мада то није доказ да људи нешто слично нису могли видети и пре 20. века. Али, будући да су веровали у летеће метле и тепихе, као и у разна »указивања« богова и светаца са неба, никакво старо сведочанство не би се ни могло узети као сигуран доказ.

Муна је у томе што данас, у време ракета и компјутера, није поуздано утврђено и научно доказано ни да летећих тањира има ни да их нема. Ако их има, остаје још питање шта су: летелице ванземаљаца? Да ли се фама о летећим тањирима с неким циљем шири или — сузбија лажним објашњењима о њима?

Остављено нам је на вољу, да у летеће тањире и ванземаљце верујемо, ако хоћемо, или се на њих слатко смејемо у неверици... А ево приче о томе како је почело.

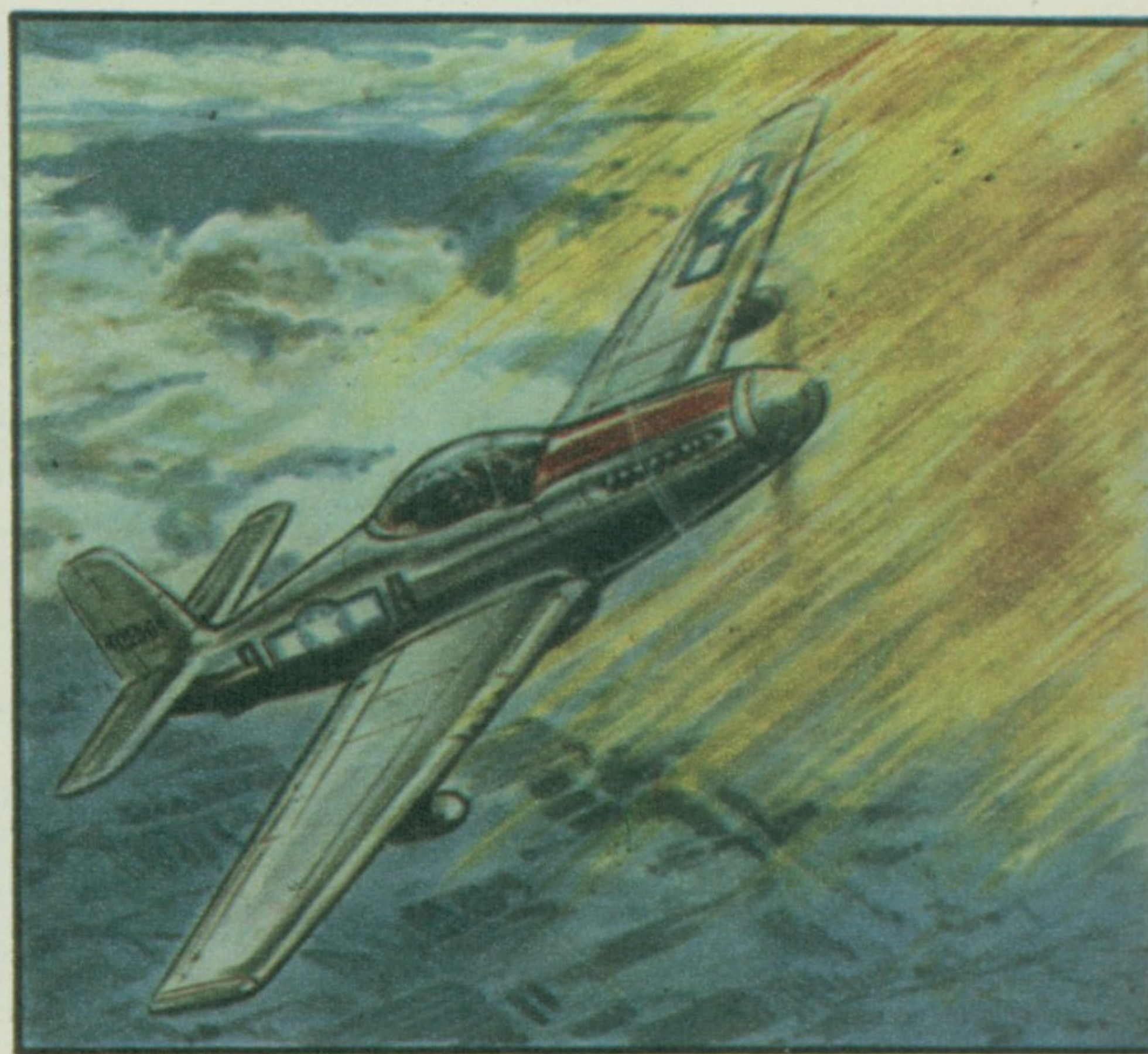
ТАЊИРИ

КАДА ЈЕ ПОЧЕЛО — »Било их је девет у реду, личили су на тањире и клизили су по небу« — описао је амерички цивилни пилот Кенет Ернолд необичну летећу формацију коју је угледао 1947. године. Тако је настао назив »летећи тањир«, за летелице у облику диска, какве су, кажу, већ виђале посаде америчких и немачких бомбардера у II светском рату. Само, тада је то сматрано за неко непознато оружје, тако да је тек Ернолдов исказ узет као повод за размишљање о — ванземаљским посетиоцима.

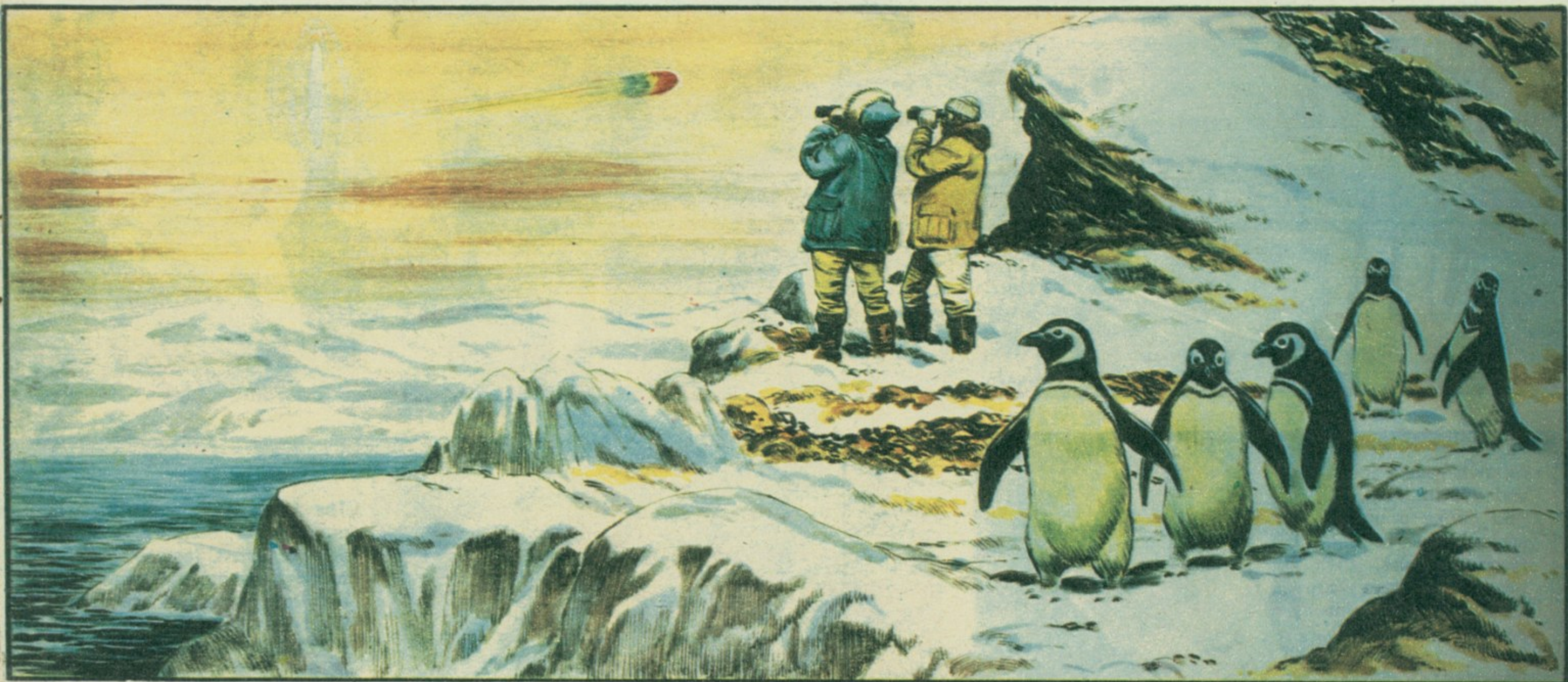

2 ПОРТЛАНД У ПАНИЦИ — Све до средине педесетих година година летећи тањир непрестано се виђају у понеком делу света. Једног јулског дана 1947. године, амерички град Портланд био је обузет паником због присуства сјајног и великог диска изнад њега! Тај летећи тањир ишчезао је у 11 сати пре подне, да би се два сата доцније појавило — њих пет! Угледао их је један полицајац из паркираних патролних кола. До вечери, над предграђима Портланда виђено је још неколико летећих тањира.

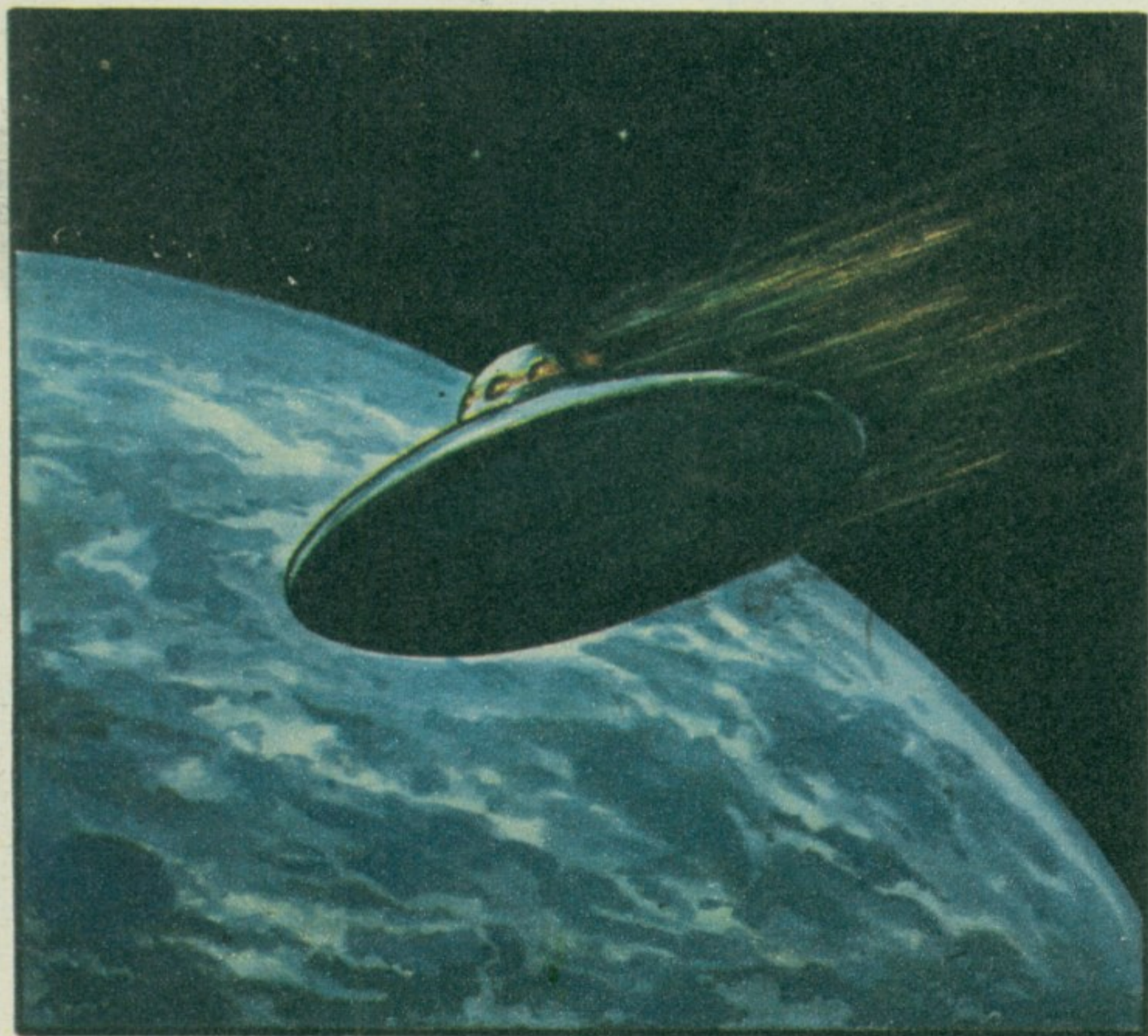
3 ПРВА ЖРТВА — Ако би се Портланђанима могло приговорити да им је јулско сунце ударило у очи, то није био случај са житељима Кентакија, 7. јануара 1948. године. Они су угледали бљештави диск како лети небом и полиција је тог дана примила безброј успаничених позива. Обратила се америчком војном ваздухопловству, а капетан Мартел добио је задатак да испита случај. Са авионом »мастанг« он је полетео ка »металном предмету огромних димензија«, како је јавио радиом. Сат касније, пронађене су само олупине »мастанга«.

НАД ГЛАВАМА

4 **МИСТЕРИЈА ОСТАЈЕ...** — Шта се догодило са капетаном америчког ваздухопловства Мартелом никада није разјашњено, бар не за јавност. Зашто се распао његов авион који ни у шта није ударио? Доцније се испрела прича да је Мартел, у ствари, угледао један од оних „балона“, у ствари свемирских летелица-сателита, лансираних са Земље, ради прикупљања војно-стратешких података за земље које су их упутиле. Како ни ово није потврђено, чула су се и објашњења о необичним зрачењима планете Венере, као

и о томе да је Мартел налетео на обичан метеорит. Истовремено, људи су — углавном на територији САД — виђали и даље летеће тањире. Почела је да се шири фама о њиховим специјалним мисијама које ће се једном кобно завршити по човечанство... Онда су, средином педесетих година, тањире престали да се појављују, мистериозно као и када су виђани на све стране. Када су се духови смирили, стигла је нова, шокантна вест: на Јужном полу — становници су разговарали са посадом једног тањира!

5 **ВАНЗЕМАЉЦИ УКИДАЈУ СТРУЈУ** — Тако је почела нова „ера“ летећих тањира. Један енглески камионџија доживео је необичну ствар: возио је ноћу и наједном угледао огроман, светлећи диск који се спустио близу тла. Одједном је камион стао без икаквог разлога, а сва светла су му се угасила. Када се диск нечујно подигао, мотор се упалио, а светла засијала! Иста појава десила се у холандском граду Арнхему у новембру 1967. године: летећи тањир спустио се сасвим близу и цео град је за кратко остао без струје. И списак оваквих сведочења од онда је неслућено нарастао.

6 **ОНИ СУ — МАЈУШНИ!** — То је тврдио Морис Мас, француски фармер из Валансола, који је на свом пољу засејаном лавандом угледао летећи тањир и сићушно биће налик на људско. И ово се десило 1967. године, иначе веома „посећене“ од стране ванземаљаца. И један британски полицајац видео је узлетање летећег тањира које се одвијало муњевитом брзином, остављајући блештави траг у облику крста. Од тада, мање-више стално, понеко негде виђа летеће тањире. Нама остаје да у њих — верујемо или не!

КИНЕЗИ СУ ЉУБОМОРНО ЧУВАЛИ ТАЈНУ ЈЕДНОГ ПРОНАЛАСКА ДО КОЈЕГ ЈЕ ДОШАО ТСЈАН ЛУН, УПРАВНИК ЦАРСКИХ РАДИОНИЦА. А ОНДА СУ АРАПИ, ОСВАЈАЈУЋИ САМАРКАНД, УСПЕЛИ ДА ЈЕ САЗНАЈУ.

Француски физичар Реомир (1683-1757), врло познат по температурној скали која носи његово име, а која је и данас, поред Целзијусове и Фаренхајтове, у употреби, био је свестран научник. Пронашао је, поред осталог, начин поцинковања челика, проучавао је живот инсеката, вештачку инкубацију јаја, испитивао је фосфоресценцију мора и др. А поред свега, проучавао је и писао о могућностима добијања хартије од дрвета (1719. године). Али, тек педесет година касније у Немачкој се појавила књига коју је написао тада познати филозоф и теолог Шафер, и привукла пажњу не само својом садржином, већ и тиме што се у прилогу књига налазило осамдесет различитих узорака хартије за коју је као основна сировина коришћено дрво. Године 1800. у Лондону је штампана „Историја хартије“ М. Купса која је имала доста сличности с претходном књигом, али не толико по садржају, већ по томе што је штампана на више врста хартије добијене од дрвета.

Обе ове књиге, као и упозорење физичара Реомира, били су од врло великог значаја у историји хартије, иако је она већ имала прошлост дугу скоро две хиљаде година.

Од намена, восна, ноне...

Још од најстаријих времена човек је као подлогу за писање користио разне материјале: камен, кост, кору дрвета и листове. Касније настају глинене плочице старих Вавилонца, египатски папирус, грчки пергамент, римске воштане плочице. Од свих ових, и других, материјала за писање, најзначајнији преци хартије били су папирус и пергамент.

Често се сматра да је папирус употребљаван искључиво у фараонском Египту. Међутим, многа грчка класична дела (Хомерова, Платонова, Демостенова, Еурипидова) писана су на папирусу. Слично је и с многим чувеним делима старог Рима. Према запису на најстаријем папирусу за који се зна, овај материјал почео је да се производи у Египту у 18. веку пре н. е. Папирус се добијао од истоимене биљке (Syringium papyrus). Њена срчка резана је у врло танке траке које су

слагане једна до друге, а затим у слојевима, и то у једном слоју уздужно, а у другом попречно, под углом од 90 степени. После овога папирус је слеplиван, влажен, пресован, сушен и глчан. Могао је да буде у облику листа, књиге или свитка. Свитац папируса добијао се тако што су се слеplивали листови готовог папируса један до другог. Најдужи, данас познати, свитац дугачак је око 40 метара.

Египат је дуго времена извозио папирус. Али, како пише Плиније Старији, египатски владар Птоломеј је око 170. године пре н. е. под претњом смртне казне, забранио извоз папируса. Краљ грчког града Пергама видео је у овој забрани шансу за пласирање свога пергамент, названог према поменутом граду, који је био врло добар, али скуп производ за писање. Добијао се од нештављених, очишћених и кречом лужених животињских кожа, а могао је и да се боји.

Многи чувени записи, повеље и разни други са-

чувани документи писани су на пергаменту обојеном врло јаким црвеном бојом. Оваквих докумената сачувало би се до наших дана много више да се исти пергамент није користио више пута: са једног употребљеног пергаментног стругањем се скидао, напис, а затим се глчањем оспособљавао за поновну употребу. Када је пронађена штампарија, пергамент је због издржљивости, коришћен за штампање разних приручних књига, као што су школске и црквене. Имао је врло значајну примену све до касних година средњег века када га је потиснула хартија.

Заробљеникова тајна

После освајања града Самарканда (данас у Узбечкој ССР) 712. године, Арапи су од неког заробљеника из Кине сазнали

★ ★ ХАРТИЈА КРОЗ ВЕКОВЕ

ОРУЖАР СКЧВАО ИЗЧУМ

за тајну израде хартије. О овоме се данас не може са сигурношћу говорити, али се поуздано зна да је овај град од 751. године постао познат по производњи хартије.

Кинези су ову тајну љубоморно чували пуних осам векова, претпоставља се од 105. године пре н. е, а проналазак се приписује Тсјан Луну, који је био управник царске радионице оружја. Хартија се добијала коришћењем каше од старих крпа и старих рибарских мрежа. Стари кинески идеограм, слика као знак у сликовном писму, којим се приказује хартија садржи и симбол за свилу. Можда због тога што се пре хартије у Кини писало на свили, а можда и зато што су за кашу за хартију коришћене и старе свилене крпе. Кинези су кашу добијали млевењем и кувањем сировина уз додатак кречног млека, затим је разливали на сита

од свиле и бамбусове трске и тако је претварали у листове хартије.

Од 793. године Багдад је био чувен по производњи хартије, а од краја 8. века Дамаск је био главни снабдевач Европе овим производом. Око 900. године производња хартије пренела се у Египат и Мароко, а одатле у Шпанију, где је, у близини Валенције, 1150. године почела са радом прва радионица

за израду хартије у Европи. Тридесетак година касније с производњом хартије почињу Французи, а половином 13. века и Италијани. Прва радионица у нашој земљи подигнута је у Горичанима, у Словенији, у 16. веку.

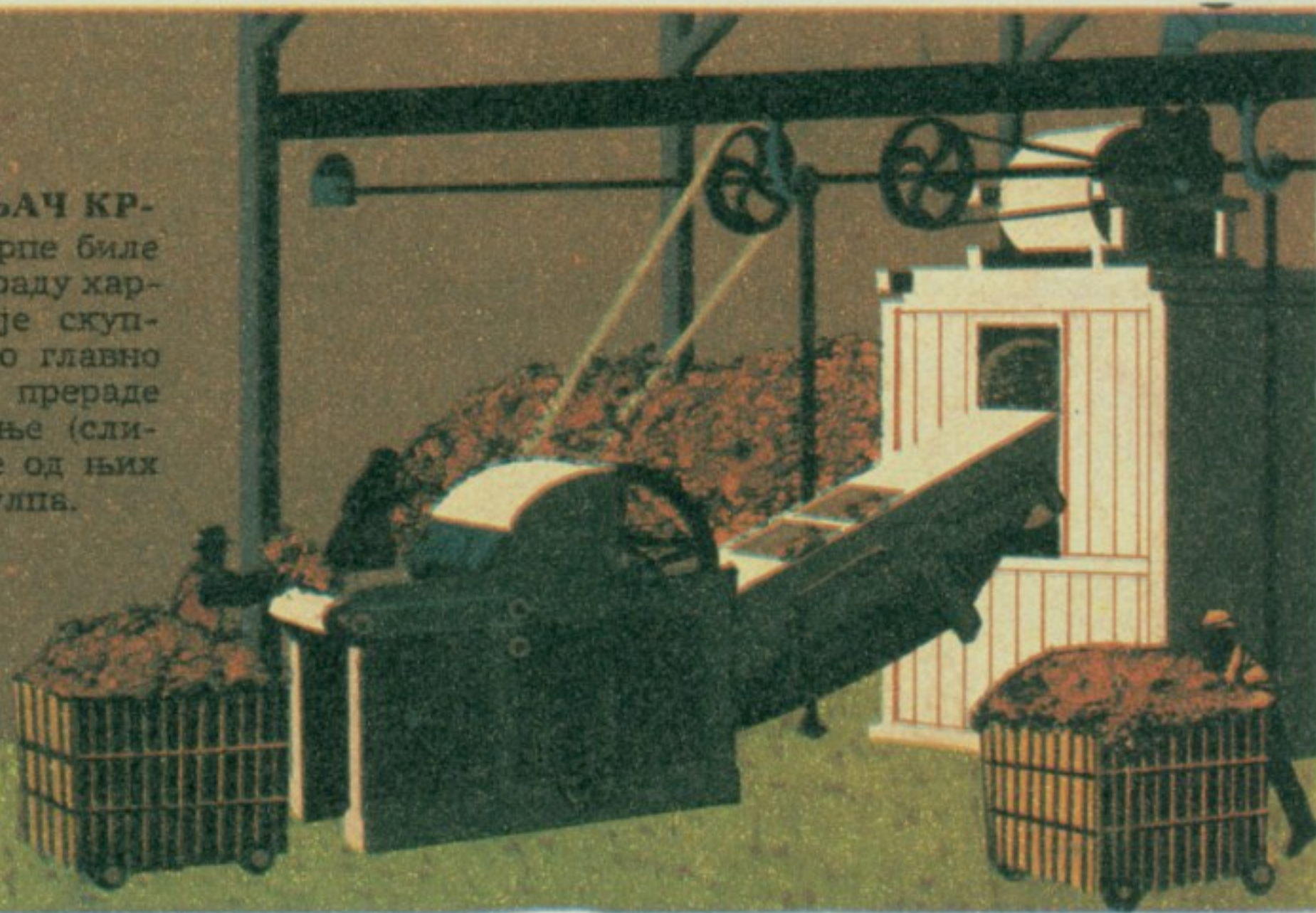
Хартија је постала веома тражена после проналазка штампарије и развоја књижевности у доба ренесансе. За производњу су још коришћене исте сировине као и много векова раније у царској радионици оружја у Кини. Тек у 19. веку у потпуности су освојени методи добијања каше за хартију од дрвета, механичким и хемијским путем. Веома значајан проналазак била је машина за континуалну производњу хартије. Од 1821. године користи се добош за сушење. Захваљујући њему, хартија се врло брзо суши, па одмах може да се сече у табак и листове.

В. К.

КАША НА СИТУ

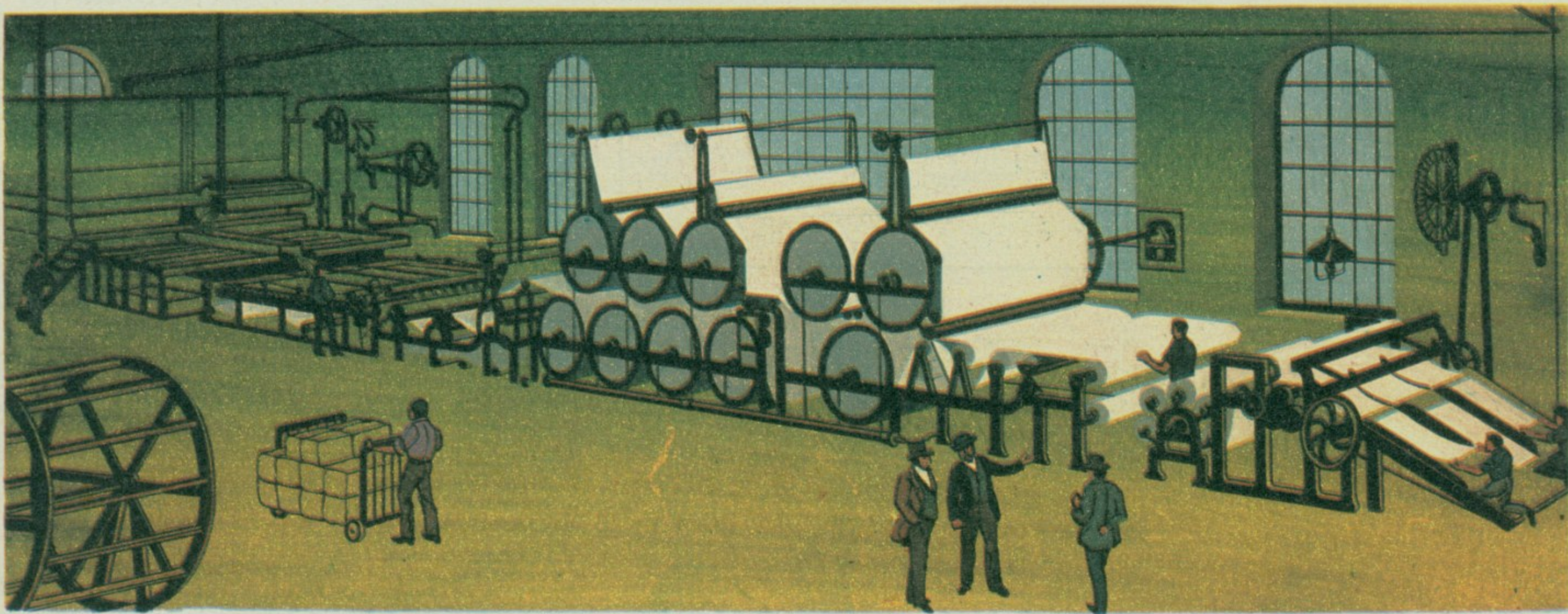

ЗАНИМАЊЕ: САКУПЉАЧ КРПА — Када су старе крпе биле главна сировина за израду хартије, многим људима је скупљање старих крпа било главно занимање. Прва фаза прераде крпа је њихово ситњење (слика десно) после чега се од њих добија кашаста маса, пулпа.

ИСКЉУЧИВО РУЧНО — Данас је основна сировина за производњу хартије целулоза. Она се не налази готова у природи, па се из дрвета и других сировина издваја посебним поступцима који се састоје у ослобађању целулозних влакана и других нецелулозних материја. У зависности од тога какав се квалитет хартије жели, целулози се при преради додају разне материје, као што су лепак, боје, каолин, креда... Док се хартија израђивала искључиво ручно, пулпа доби-

јена од основне сировине и додатака, разливала се на фина урамљена сита, величине и облика будућег листа хартије. Тресући сито, радник је влаканца целулозе распоређивао равномерно при чему су се влаканца међусобно преплитала. Тако обликована маса стављала се на одговарајући комад филца. Наизменичним слагањем листова хартије и филца, настајао је дебели блок наслага који је пресован на ручној преси, а затим је хартија сушена и глачана.

ТОПЛО, ПА ХЛАДНО — Хартија се данас израђује ручно само у изузетним случајевима; углавном онда када се жели производ посебних квалитета. Данашња производња хартије, која се обавља континуалним поступком, у суштини се не разликује од ручне израде. Целулозна каша доводи се на део производне линије састављене од читавог низа уређаја (слика горе) и то на „бесконачну траку“ која се креће одређеном брзином и равномерно се тресе. Тако се одстрањује

вода и међусобно преплићу влаканца. Трака влажне хартије затим пролази кроз систем ваљака, при чему долази до даљег ослобађања воде, па се, на специјалним бубњевима, који се с унутрашње стране загревају, хартија суши, а онда хлади. Уколико је потребно, хартија се глача, затим сече у листове жељене величине или се намотава у велике свитке.

РАСТКО ПЕТРОВИЋ · ПИСАЦ И ПУТНИК

КРОЗ БЕСПУЋА АФРИКЕ

СА СИЛАМА НЕМЕРЉИВИМ

У издању познатог београдског књижара Геце Кона појавила се 1930. године једна од најнеобичнијих књига наше књижевности, која је ненадано у наше поднебље донела много новог и непознатог, и то не само у литерарном смислу. На корицама ове књиге, коју су и читаоци и критичари дочекали са изузетним интересовањем, писало је великим словима „Африка“, а између њих и следеће реченице:

„Велика јутарња светлост, још модра, поче расветљавати свет. Чуо сам лаки шум око зидова али не обраћају пажњу. Тренутак доцније дигох поглед и видех животињу, сасвим шарену, налик на пантера, али много мању, како ме мирно посматра са прага. Осетих страховит страх, устадох од стола и брзим кораком пређох у просторију која је иза мене а у којој је спавао Н. На прагу је стајала животиња; решавала се лагано да ли да пође.

— Шта је било? — упита Н. који се пробудио.

— Мислим да је нека животиња ушла за време док сам писао.

— Сигурно тигрова мачка — рече он дремљиво; — Само она долази до колибе! Не бојте се.“

КРОЗ НОЋ УЗ ТАМ-ТАМ

Радећи као аташе југословенског посланства у Риму, Растко је имао ту срећу да му непосредни шеф буде Милан Ракић, поштовани песник и виђен човек, тадашњи југословенски амбасадор у Италији. Захваљујући највише његовој предусретљивости и разумевању за песничку и младачку жељу за откривањем новог и непознатог, тридесетогодишњи Растко Петровић, најмлађи изданаك надежде, укрцава се 8. децембра 1928. године на један путнички брод и креће према Дакару, главном граду Сенегала... И ретко ко је, не само у нашој путописној књижевности,

Као последње, тринаесто дете Мите Петровића, председника београдске Пореске управе и страственог историчара, једног од најобразованијих људи своје средине, рођен је 16. маја 1898. године син Растко. Надежда, једна од његових старијих сестара, имала је тада 25 година и већ је била познат и поштован сликар.

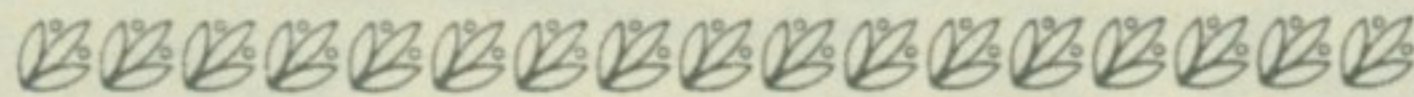
Ретко које београдско дете тог времена је имало могућност да већ као дечак слуша књижевнике Иву Војновића, Силвија Страхимира Крањчевића, Иву Ђипика и вајара Ивана Мештровића. Наиме, сви они редовно су долазили у кућу његовог оца.

Кас седамнаестогодишњи гимназијалац, у јеку првог светског рата, Растко 1915. године прелази Албанију. Доцније одлази у Париз, где завршава гимназију и уписује се на правни факултет.

Изузетно образован, заљубљен у сликарство и музику и путник по нагону, Растко већ као двадесет трогодишњак објављује 1921. у Београду свој познати роман „Бурлеска Господина Перуна Бога Грома“, који су са радошћу поздравила најпознатија тадашња критичарска пера. Следе књиге Откровење, стихови и проза, Београд 1922, затим Африка, 1930, Људи говоре, 1931, а после смрти и романи Дан шести (1960) и Са силама немерљивим (1963).

Године 1923, по сопственом признању, само ради тога да би могао што више да путује, Растко улази у дипломатску службу и ради у југословенским посланствима у Риму, Мадриду и Вашингтону. Поред Африке, пропутао је део Јужне Америке и целу Северну Америку, од Канаде до Калифорније. Врло поштован као писац, остајући увек ван снажнијих политичких токова и збивања, умро је у Вашингтону 15. августа 1949.

Пре четири године, Расткова једина жива сестра Љубица, данас деведесет четворогодишња старица, поклонила је његове збирке и рукописе Народном музеју и у сарадњи с овом установом основала Музеј Надежде и Растка Петровића у Улици Љубомира Стојановића 25 у Београду.

са толико љубави и хуманости, сликовитости и богатства звука, изузетно надахнуто, описао лепоту, егзотичност и драж Африке, проткавши све љубављу према људима из њених савана и пустиња, села и обала мало познатих река.

После девет дана пловидбе по бури, Растку се први пут указала афричка обала, и то одмах у свој својој живописности крајолика и људи. Већ с првим ступањем на њено тле, по свему другачијег од песнику дотада познатих поднебља, овај зналац неколико светских језика и творац врло запажених књига прозе и поезије, понавља и записује за себе: „Гледај, гледај пажљиво ово, јер ћеш, не зна се

зашто, доцније у животу говорити: то је нешто због чега је вредело живети.“

После краткотрајног боравка на острвима архипелага Лос и Конакрију, главном граду Гвинеје, Растко Петровић се отиснуо на дуго и неизвесно путешество у унутрашњост афричког континента, где је до тада боравио ретко који Југословен. Записујући свако вече утиске, догађаје, сусрете и виђења, а све доцније срећујући у својој „Африци“, Растко је вреле дане и мистичне ноћи испуњене звуцима там-тама с радошћу проводио међу људима и у крајевима које је одмах заволео. Али, то никако није било путовање које је било само пријатно и увек лепо.

Укрцавши се са домородцима у уске чамце од издубљеног дрвета, песник је кренуо уз реку Комое, у Обали Слоноваче. Из густо обраслих обала чуло се мноштво мајмуна, а са грана надесених над воду којом је пловио чамац висиле су — змије.

ОЧИ У ОЧИ СА ПАНТЕРИМА

Ништа мање песниково изненађење није било ни кад се први пут у ноћи сусрео са пантерима.

Угледавши у тами, на свега неколико метара од колибе где је писао, пар светлих тачака, а затим још неколико, како сијају уперене у њега, Растко је у први час помислио да су то свици. Међутим, кад су му водичи објаснили да су то пантери, песник је надахнуто описао ове црне, снажне и крволочне животиње, осећајући њихову лепоту као саставни део лепоте Африке.

Међутим, право изненађење и страх Растка су

Чим је сћујуио на афричко шле, ђесник одушебљено зајисује: »Гледај, іледај ђажљиво ово, јер ћеш, не зна се зашћо, доцније у живошћу іоворишћи: шћо је нешћо збоі чеіа је вредело живеши!«

очекивали када је рекама, обронцима џунгле, пустињом и непрегледним саванама стигао на други, источни део Африке, у Судан. Ту је схватио да Африка није изузетна само по својим маскама, музици и игри, како ју је дотада најчешће гледао, већ и по својим недаћама, нарочито болестима.

Данима је гледао како се људи, нејаке девојчице и дечаци, као у бунилу боре против опасне болести спавања, последице уједа муве це-це. Али, путујући даље, сав у заносу, песник заборавља несрећну децу, све док га Африка није ускоро опет опоменула да није тако срећна како је он види.

МАЈМУН НА ПОКЛОН

Закључивши да је већина афричких људи непосредна у опхођењу са не-

познатим гостима, чак и са белцима, Растко је уживао да се шали, разговара, па чак и игра са младићима и девојкама. Запазио је да се припадници многих племена, у веселом расположењу, благо гурају или додирују, што је био израз добре воље и гостопримства. Зато је песниково изненађење било велико кад је приметио да људи из једног суданског племена, са нарочитом кружном мрљом на грудима, избегавају сваки додир са странцем...

Сматрајући да су то племенска и религијска веровања, Растко је ипак с њима заједно јео, спавао у њиховим колибама, размењивао поклоне. Тек много касније, кад је свог пријатеља, који је изврсно познавао Африку, упитао шта значи она мрља на грудима тих људи, добио је одговор да су то — губавци.

Срећом, Растко је остао незаражен. Вративши се у дакарску луку, са неколико сандука маски, рукописа, цртежа, филмова са снимцима, афричког оружја и магнетофонских трака, отпловио је у Марсеј.

Непуне две године доцније, пошто се вратио у Београд, појавила се његова узбудљива и поетична „Африка“.

А Милану Ракићу донео је успомену са овог свог пута, коју је велики песник изузетно волео: једног малог мајмуна.

И. Лончар

ЗАШТО ЧОВЕК ЛАЖЕ

Да ли јас је икада боледа глава? Воли-те ли своју мајку? Јесте ли се када уплашили? А слагали? Да ли се знојите? Ако на оваква и слична питања одговорите негативно и будете искључиво наклонени одрицању, то може да значи да — волите да слагате. Јер, не постоји човек кога икада није заболела глава, који макар у детињству није волео мајку, није слагао или се знојио... Управо ових неколико питања, која се употребљавају у скалама „инвентарисања“ личности, а служе за утврђивање истинитости осталих бројних одговора која даје испитаник, показују да ли и у коликом проценту му треба веровати.

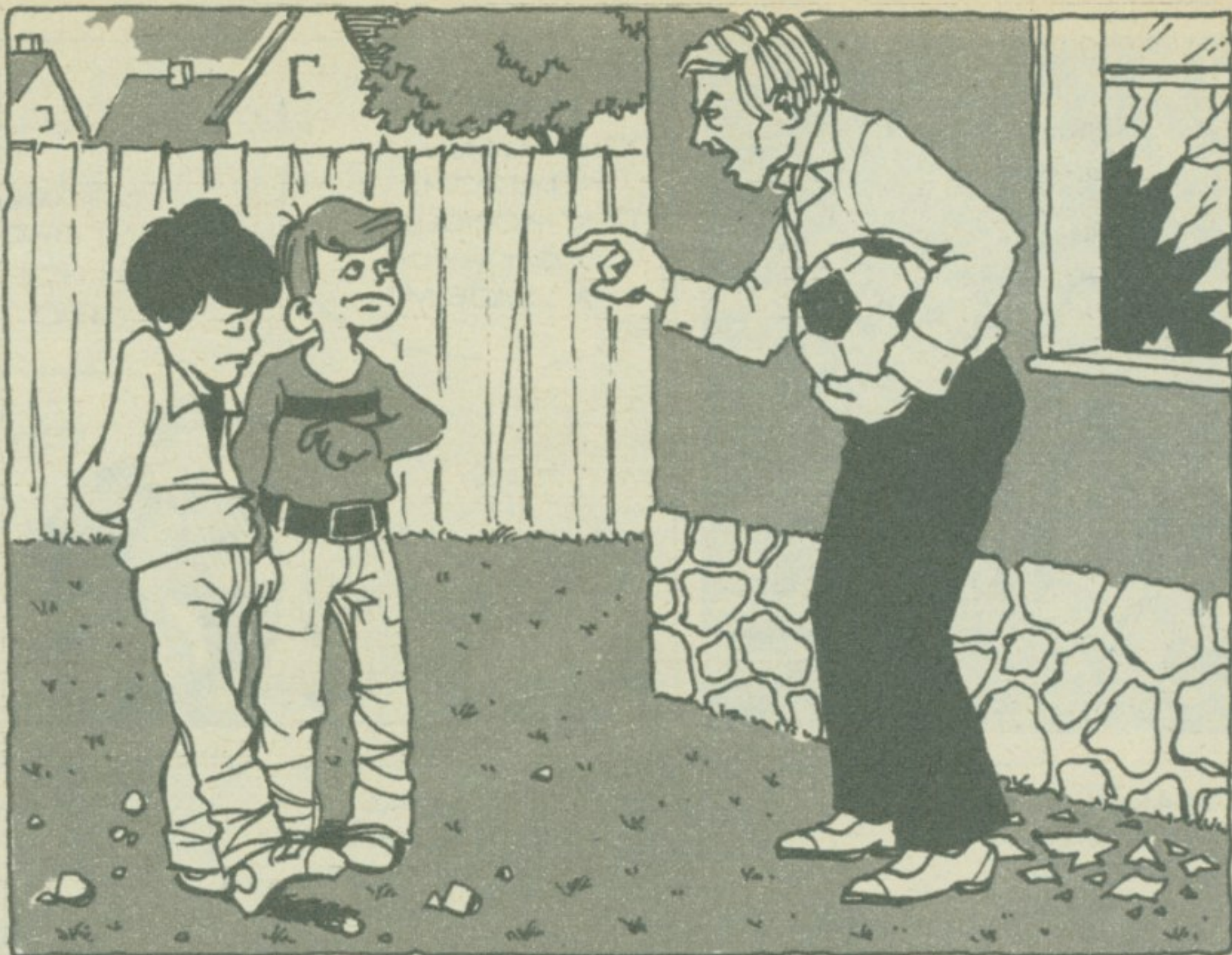
Зашто човек лаже? И каква је, уопште, његова потреба за неистинитим представљањем ситуације, догађаја, за изношењем искривљених података о себи и другима, за лажним приказивањем своје личности?

И природа обмањује

Децетогодишњи Зоран је играо фудбал заједно са својим друговима. И управо када је шутнуо лопту, она је одлетела у суседов прозор у приземљу и разбила га. — Нисам ја — бранио се Зоран. — То је учинио Петар...

Уобичајена прича. Али, зашто је Зоран слагао? У овом случају очигледно је: да би избегао казну, батине, прекор родитеља. Међутим, мотиви за лагање могу да буду различити. Један од основних разлога је, свакако, потреба сваког од нас да се прикаже друкчијим од оног каквим зна да јесте. Или... Да би одговорио на ова питања, доцент филозофије са Париског универзитета Гиј Дуранден недавно је објавио дело „Основе лажи“ — резултат његових двадесетогодишњих испитивања, експеримената и посматрања. Према њему, лаж је замена за ратоборност, начин да се, у току борбе, економише снагом. Да би поткрепио ово своје тврђење, Гиј Дуранден наводи пример животиња код којих је лаж један од основних облика борбе за живот.

Наиме, када нека животиња схвати да ће је ухватити јачи противник често ће покушавати да се спасе тако што ће се пре-

НЕМА ПТИЦА КРИЧАЛИЦА

тварати да је мртва. Или, сакрива се да би побегла од непријатеља, често се притаји да би изненадила жртву. Неким животињама и природа „иде на руку“ у обмани, па многи инсекти бојом тела и обликом, такозваном мимикријом, подражавају изглед лишћа.

— У природи, сличних примера лагања има безброј. Основни циљ је продужење врсте, а тиме и живота — каже Гиј Дуранден. — И ми сами, некада свесно обмањујемо, чак и најбољег пријатеља, ако верујемо да ћемо му својим лажима дати наду која ће допринети улепшавању живота и проналажењу сврсисходности.

Они ме мрзе

Психоанализа покушава да открије не само узроке и разлог настанка неке лажи, већ и сврху обмане која, некада, изгледа сасвим бесмислена. Дуранден наводи случај једне младе девојке која му је испричала: — Доживела сам тешко разочарање у љубави, па сам после тога, почела да лажем, не марећи да ли ће ико поверовати у моје приче. Тако сам престала лагати и једног младића који ме је обасипао пажњом.

Дуранден каже да објашњење за понашање ове девојке лежи у подсвесној жељи да се свети новом обожаваоцу због разочарања у старог, па је, лажући, покушавала да се искључи из, по њу, непријатне ситуације.

Управо то одбијање да

ПОСЛЕ РАЗОЧАРАЊА У ЉУБАВИ, ЈЕДНА ДЕВОЈКА ПОЧЕЛА ЈЕ ДА ЛАЖЕ, НЕ ОБРАЋАЈУЋИ ПАЖЊУ ДА ЛИ ЋЕ НЕКО ПОВЕРОВАТИ У ЊЕНЕ ПРИЧЕ. РАЗЛОЗИ ЗА ОВАКВО ПОНАШАЊЕ СУ РАЗЛИЧИТИ, А СЛИЧНИХ ПРИМЕРА ОБМАНЕ И У ЖИВОТИЊСКОМ СВЕТУ ИМА БЕЗБРОЈ.

се непријатне ситуације јасно сагледају, главна је карактеристика лажи којом човек, у ствари, вара самог себе. И то: да би се оправдао у властитим очима, оповргао кривицу, избегао казну, испунио неку жељу...

Дуранден наводи случај службеника који није био унапређен истовремено када и његов колега, па је свој неуспех приписивао непријатељском ставу претпостављених, зато што им је „у лице говорио истину“. Заправо, он није смео себи да призна да је неспособан за обављање компликованијих послова

Бојала сам се истине!

За разлику од појединачних ситнијих или крупнијих лажи, некада се дешава да велика група људи почне свесно да обмањује саму себе, слепо верујући у ту неистину. Дуранден цитира карактеристичан пример из америчке штампе када је колективно лагање дало наду великој групи људи, што је касније имало кобне последице.

У Атланти, у САД, било је продато 300 флаша кријумчареног вискија

који је садржао смртоносну дозу метил-алкохола. За недељу дана умрло је 39 лица, 9 је ослепело, а стотине тешко оболело. Преко 400 особа пренето је у болницу, али су многи отровани одбили лекарску помоћ, јер — нису хтели да поверују да ће, заиста, умрети. Тако је једна собарица, која је већ видела своју пријатељицу како умире, позвала лекаре тек када је потпуно ослепела. Када су је запитали зашто их раније није позвала, она је рекла:

— Бојала сам се да ће ми саопштити како ми нема спаса и да ће се и мени десити најгоре.

Заправо, лажући саму себе, она је себе убедила да ће остати поштеђена тровања, ако не буде мислила на опасност која јој прети.

То самозаштитивање негирањем стварности, подсећа на обичаје неких примитивних племена, на један облик колективног лагања и самообмане. Припадници таквих племена, да не би чули крике једне птице коју сматрају најављивачем несреће, почињу да праве неопisivу галаму и буку — да више нико од њих не може рећи да ли је птица заиста кричала или није!

Б. Ј.

БИМ И БУМ

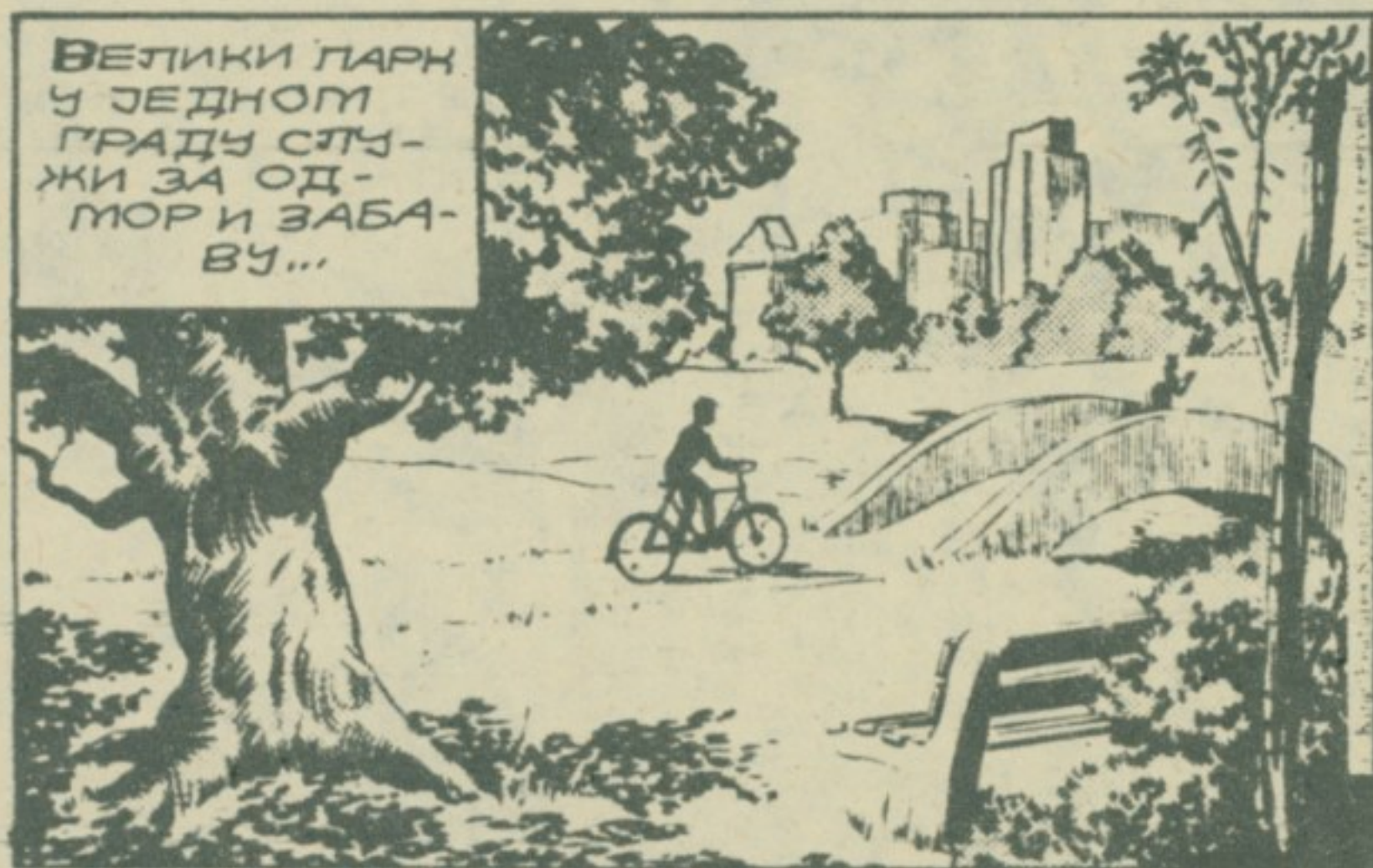
BAVALU

СТРИП

МАНДРАК:

ЦРНА СТРЕЛА

МАНДРАК:

ЦРНА СТРЕЛА

МАНДРАК:

ЦРНА СТРЕЛА

МАНДРАК:

ЦРНА СТРЕЛА

МАНДРАК:

ЦРНА СТРЕЛА

МАНДРАК ЈЕ НАПРАВИО ПОКРЕТ РУКОМ.

МАНДРАК:

ЦРНА СТРЕЛА

МАНДРАК:

ЦРНА СТРЕЛА

МАНДРАК:

ЦРНА СТРЕЛА

ТЕ ВЕЧЕРИ...

МОЖДА НЕ
БИСМО СМЕ-
ЛИ ДА ШЕТА-
МО ПАРКОМ
ПОСЛЕ СВИХ
ОНИХ ПРИ-
ЧА?

МА,
ТЪУДИ
ПРЕ-
ТЕРУ-
ЈУ?

У ТОМ
ТРЕНУТКУ...

ДА СЕДНЕ-
МО МАЛО
ОВ-
ДЕ...

ЏОНИ?

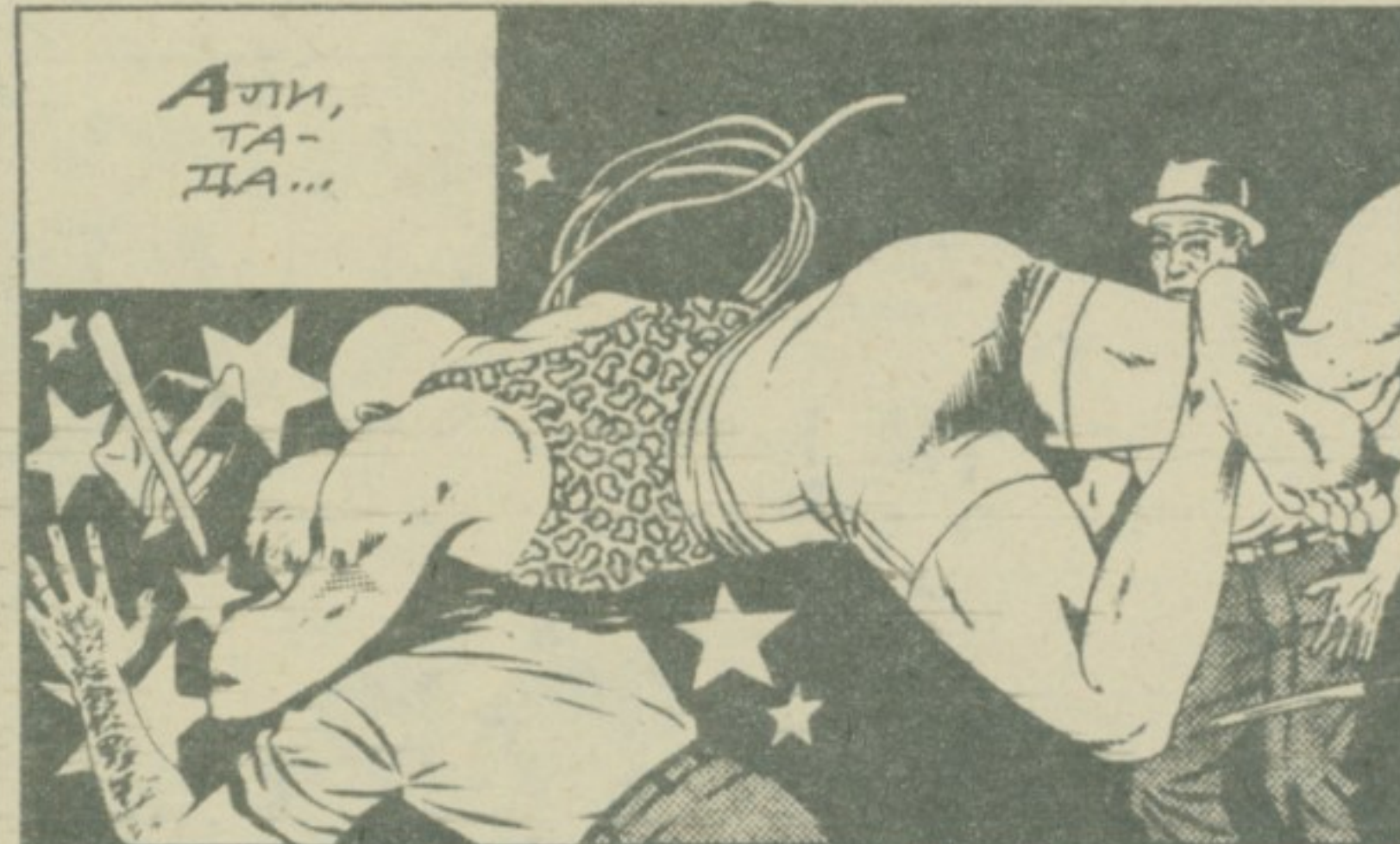
ПАРЕ
ОВА-
МО?

РЕКАО
САМ ДА
ДАШ
ПАРЕ?

АЛИ,
ТА-
ДА...

ХЕЈ? КО
СИ ТИ?

ПОЛИЦА-
ЈАЦ?

ПОБИТЕ СА
МНОМ У ПО-
ЛИЦИЈУ ДА
ДАТЕ
ИЗЈАВУ?

ЈЕ ЛИ ОН ЗА-
ИСТА ПОЛИ-
ЦАЈАЦ?

ТАКО
КА-
ЖЕ?

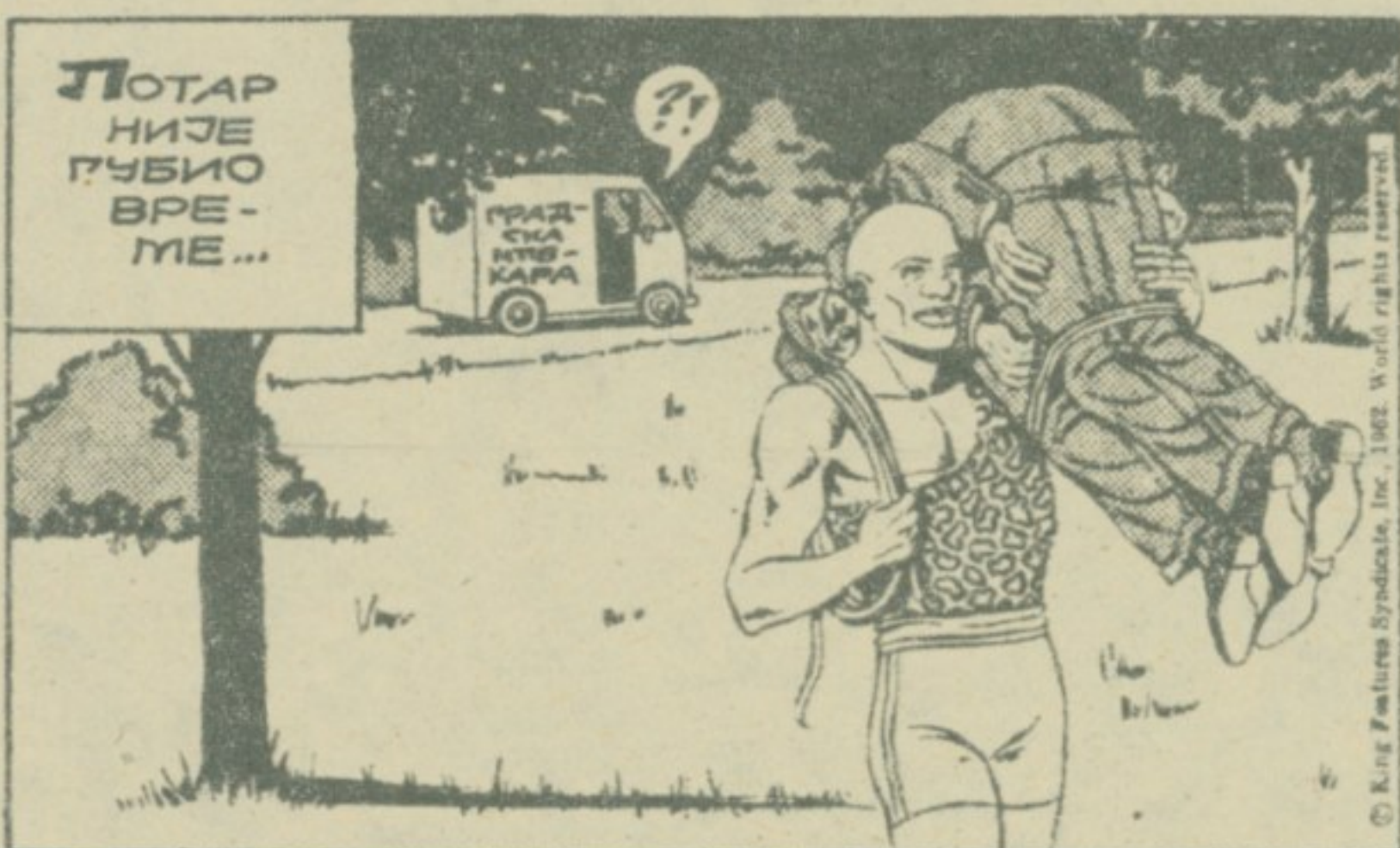
МАНДРАК:

ЦРНА СТРЕЛА

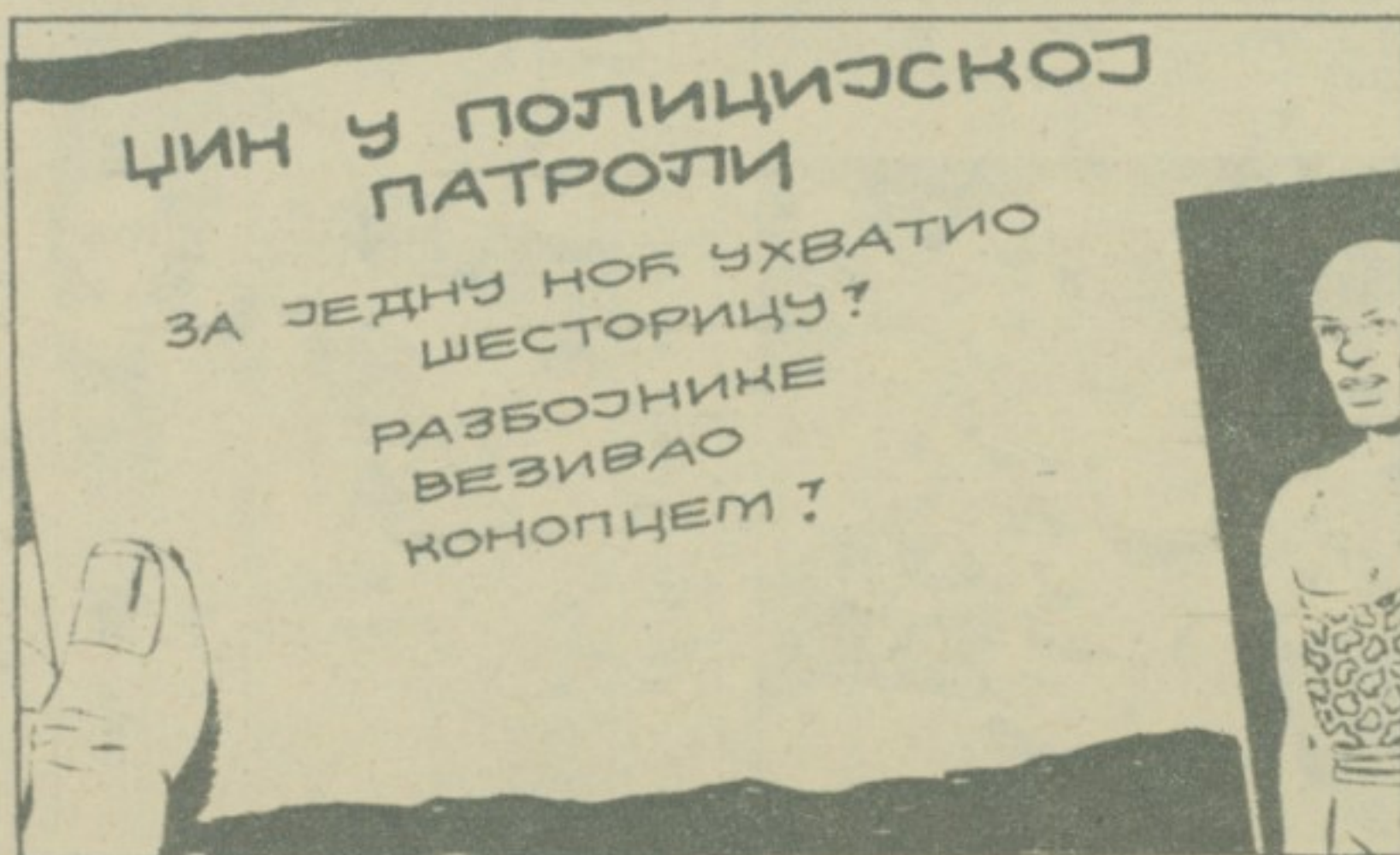
МАНДРАК:

ЦРНА СТРЕЛА

МАНДРАК:

ЦРНА СТРЕЛА

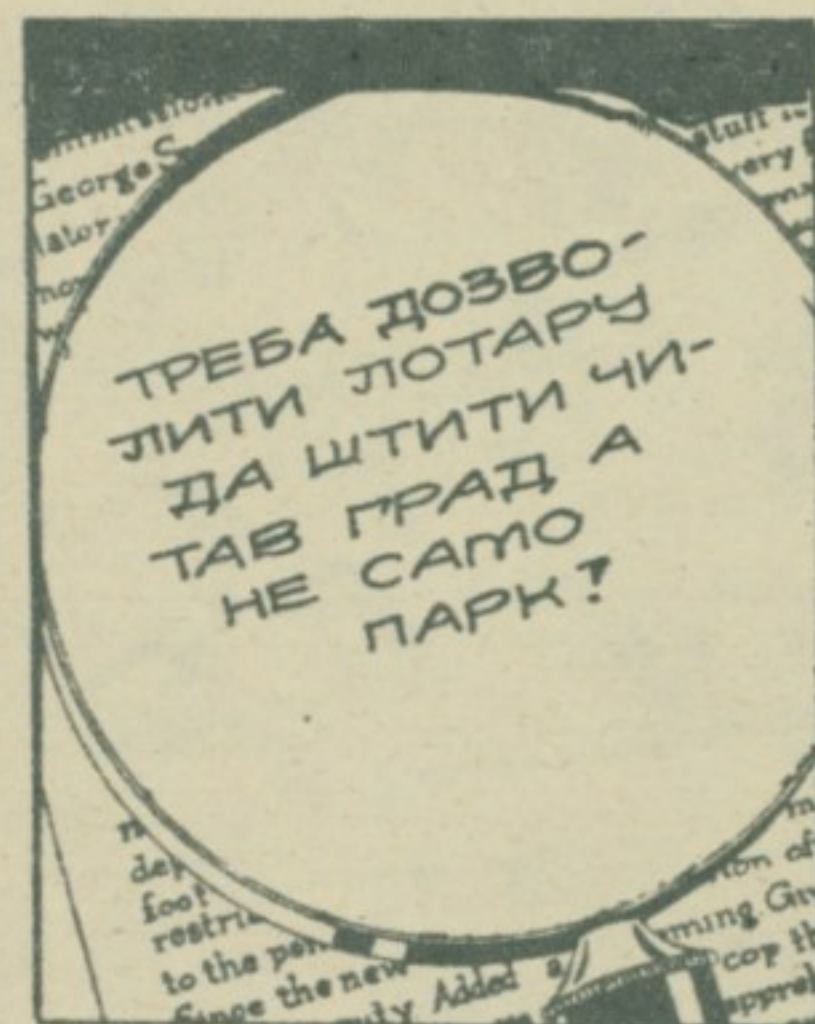
МАНДРАК:

ЦРНА СТРЕЛА

МАНДРАК:

ЦРНА СТРЕЛА

МАНДРАК:

ЦРНА СТРЕЛА

МАНДРАК:

ЦРНА СТРЕЛА

МАНДРАК:

ОЖИВЕЛЕ СЛИКЕ

АЛ' ПЉУШ-
ТИ? А
ТАКСИ
НИКАКО
ДА НА-
ИБЕ?

СКЛО-
НИМО
СЕ У
ОВУ
ЗГРАДУ?

ПУШЕЊЕ
ЈЕ ЗА-
БРА-
ЊЕНО?

ОКЕЈ?

ГДЕ СТО?
ШТА БЕ
ОВАЈ ПОЛИ-
ЦАЈАЦ ОВ-
ДЕ?

ОН ЈЕ
ЧУ-
ВАР?
У МУ-
ЗЕЈУ
СТО?

ПАЗИ
СТВАРНО?
ИЗЛОЖ-
БА СЛИ-
КА?

ГЛЕДАЈ
ОВУ?
ВРЕДИ
МИЛИ-
ОН ДО-
ЛАРА?

АУУ? И ОНА
ТАКО ВИСИ
ОВДЕ, А
ПОЛИЦАЈ-
НА НИГДЕ
НА ВИДИКУ?

ОВА ВРЕДИ 750000.
ДОЛАРА? КО ЛИ БЕ
ДА ДА ТОЛИКЕ
ПАРЕ ЗА ЊУ?

ПЕТНАЕСТ
СЛИКА КОЈЕ
ВРЕДЕ ДЕ-
СЕТ МИЛИ-
ОНА, А ВИСЕ
ТЕК ТА-
КО?

И ЧЕКА-
ЈУ ДА
ИХ ПО-
КУПЕ
ПАМЕТ-
НИ МОМ-
ЦИ?

ЗАПИС-
ЛИ, НЕМА
НИ ПАН-
ДУРА
ЧУАО-
КОЈО?

ОВДЕ
НИЈЕ КАО
У БАНЦИ?
ОБЕЗБЕ-
БЕЊЕ ЈЕ
НИКАК-
ВО?

ДО ОВОГ
ДАНА, УМЕТ-
НОСТ МЕ
УОПШТЕ НИ-
ЈЕ ЗАНИ-
МАЛА?

НИ МЕНЕ?
АЛИ, НАС
ДВОЈИЦА
БРЗО СХВА-
ТАМО СТВА-
РИ?

ДА НИСИ
ПИС-
УО?

МОМ-
ЦИ,
НА
ПО-
САО?

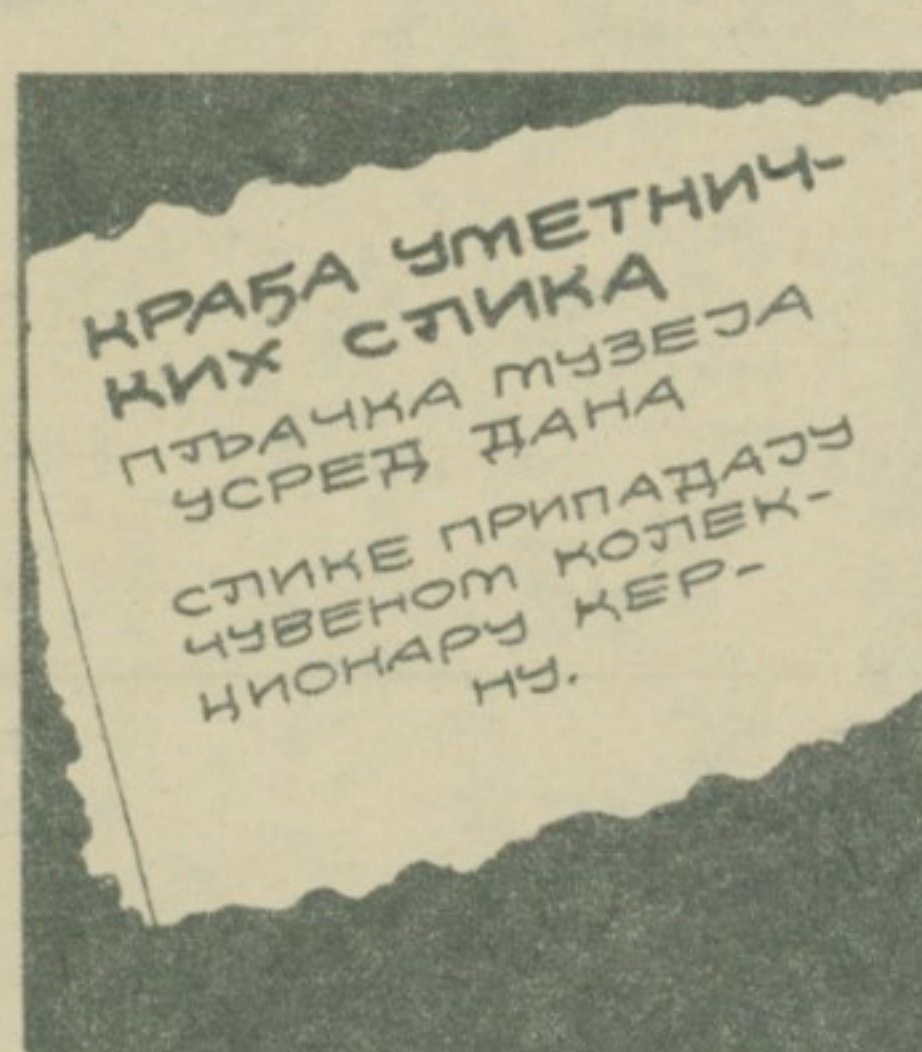

ШТА БЕШ
С ОВИМ
СЛИКАМА,
ШЕ-
ФЕ?

ОНЕ
ВРЕДЕ
МИЛИ-
ОНЕ,
ГЛУ-
ПАНЕ?

9-1

КРАБА УМЕТНИЧ-
НИХ СЛИКА
ПЉАЧКА МУЗЕЈА
УСРЕД ДАНА
СЛИКЕ ПРИПАДАЈУ
ЧУВЕНОМ КОЛЕК-
ЦИОНАРУ КЕР-
НУ.

ОСИГУРАО САМ
ИХ НА ДЕСЕТ МИ-
ЛИОНА, АЛИ ОНЕ
ВРЕДЕ МНОГО
ВИШЕ?

ТО СУ РЕТЕК-ДЕТА
ПОЗНАТИХ СЛИ-
КАРА?

НЕ БРИНИ-
ТЕ, КЕРНЕ?
НАЈИ БЕ-
МО МИ
ЊИХ?

НЕ ЗНАМ
САМО
КО БЕ
ДАТИ
ТОЛИКЕ
МИЛИО-
НЕ ЗА
ЊИХ?

МОЖДА ЛУЉ?
ПОЗВАО САМ
ГА ДА ДОБЕ И
ВИДИ
ИХ?

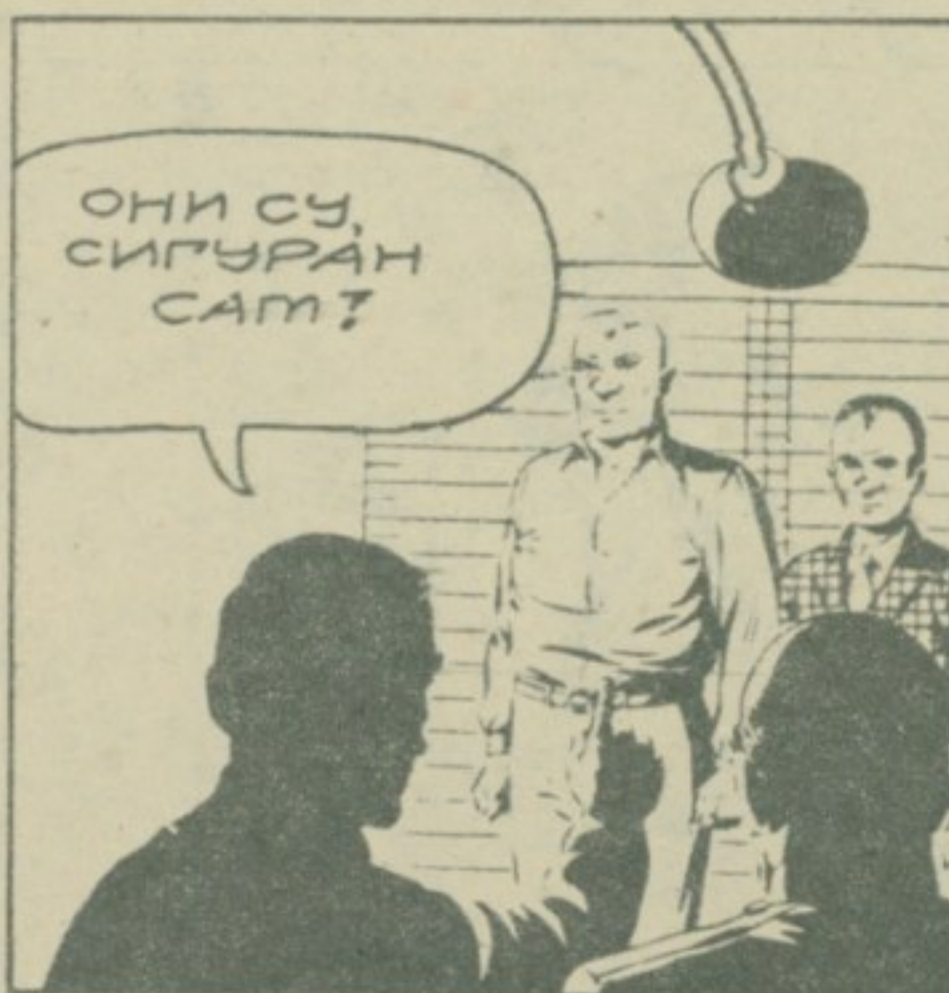
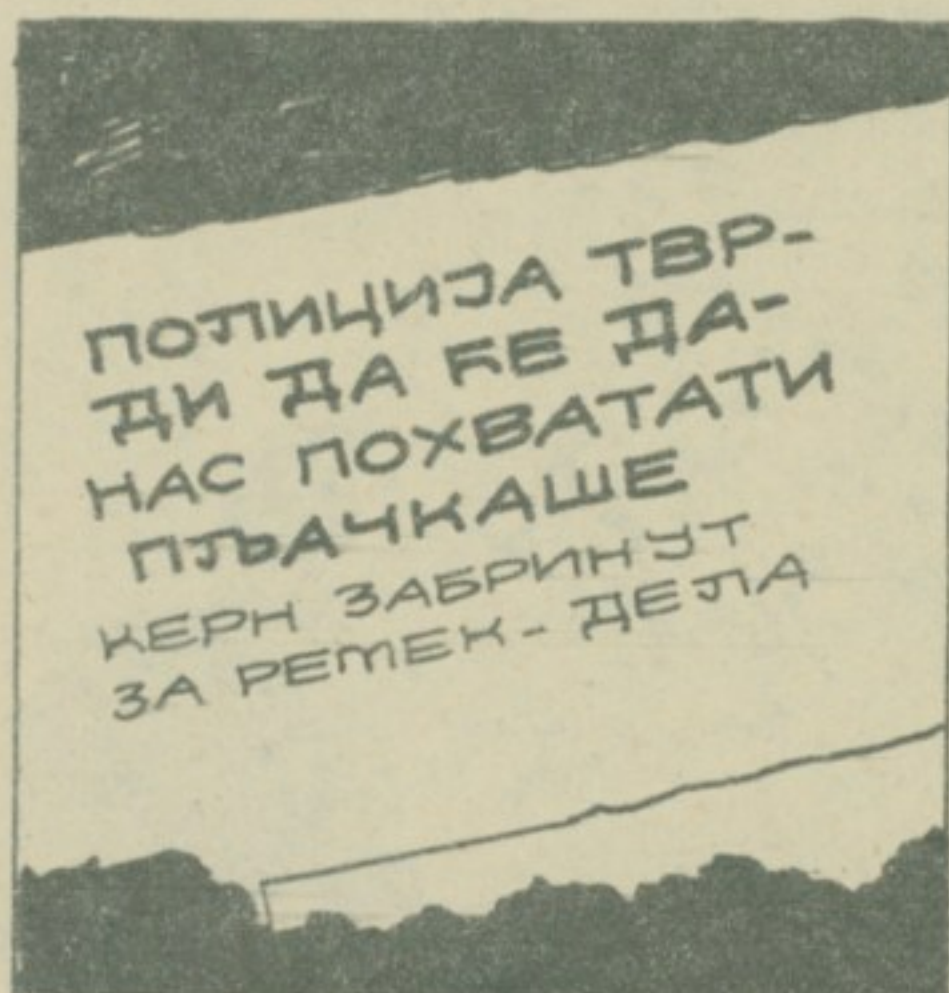

ЕВО ИХ,
ЛУЉ? КО-
ЛИКО ДА-
ЈЕШ ЗА
ЊИХ?

НИ
ПА-
РУ?

МАНДРАК:

ОЖИВЕЛЕ СЛИКЕ

МАНДРАК:

ОЖИВЕЛЕ СЛИКЕ

МАНДРАК:

ОЖИВЕЛЕ СЛИКЕ

МАНДРАК:

ОЖИВЕЛЕ СЛИКЕ

МАНДРАК:

ОЖИВЕЛЕ СЛИКЕ

МАНДРАК:

ОЖИВЕЛЕ СЛИКЕ

МАНДРАК:

ОЖИВЕЛЕ СЛИКЕ

МАНДРАК:

ОЖИВЕЛЕ СЛИКЕ

У ИДУЋЕМ БРОЈУ КОМПЛЕТАН СТРИП: **Флаш гордон**

ЦВЕЋЕ ЗА БАНДИТА

Четвртог новембра 1890. четири разбојника зауставила су „Мисури Пацифик“ код Омахе у Небраски. Динамитом су разнели поштанска кола и побегли с пленом од свега 1000 долара.

Тачно осам дана касније бандитска четворка је напала „Чикаго — Милвоки — Сент Пол Експрес“. Опет су динамитом развалили поштански вагон и отперјали с нешто већим пленом — 5000 долара.

Спроводник експреса Вил Кламер који се из рушевина вагона извукао са сломљеном руком и изгребаног тела, описао је полицији нападаче.

— Никад нисам видео необичнију дружину! — рекао је. — Тројица су били обично обучени, као каубоји; имали су „стетсон“ шепири, кожне јакне, мараме око врата, чизме с мамузама. Четврти, висок момак од близу два метра, лично је на банкара. Добро сам га видео. Носио је елегантно тамноплаво одело, белу кошуљу, тамну кравату с великом дијамантском иглом, а на глави је имао црни полуцилиндар. Није носио чизме него дубоке црне ципеле, углачане као огледало!

Неколико дана касније, 20. новембра 1890, необична четворка је код Глендејла, где је десет година раније славни Џеси Џемс опљачкао један воз, извела свој дотад највећи подухват: из експреса „Канзас-Мисури“ отела је 50 000 долара, оставивши за собом два мртва железничара и једног тешко рањеног путника.

Железничка компанија позвала је у помоћ детективску „Агенцију Пинкертона“, већ овенчану мрачном славом немилосрдних ловаца на људе у мучком убиству легендарног „Робин Худа Дивљег запада“ Џесија Џемса.

ОДАЛА ГА УДОВИЦА

— Познајем момка у полуцилиндру и с изгланца-

ним ципелама кога је описао проводник Кламер! — рекао је Вилијем Пинкертона својим агентима. — Зове се Марион Хеџпет! То је најопаснији тип после браће Џемс и браће Јангер. Само, још је гори од њих. То је најлошији човек за кога сам икада чуо, подмукло као звечарка. Осим тога, необично је брз на оружју. Видео сам га пре неколико година на делу, у Колораду, кад још није био разбојнички вођа. Сукобио се с једним револверашем и убио га мада је овај већ имао „колт“ у руци кад се Хеџпет тек машио за појас! Зато, прво пуцајте, па га тек онда позовите на предају!

Тако је почео велики лов на „најелегантнијег бандита Америке“.

Док су за њим трагали најспособнији детективи „Агенције Пинкертона“, „Хеџпетов квартет“ је харао Мисуријем.

Први је надохват пушка Пинкертонових „ловаца на људе“ налетео „груби момак“ четворке Алберт Слај — „Берти“. Пре него што је успео да дигне руке у знак предаје пао је напуњен оловом у прашину Прери Хоума. Џемс Френсис, познат као „Илиноис Џими“, стигао је да, већ смртно рањен, с тројицом Пинкертонових детектива измени неколико хиљада. Трећи члан „Хеџпетовог квартета“ Луисијус Вилсон — „Динк“ сматрао је

Марион Хеџпет, револвераш и пљачкаш возова и банака, био је најелегантнији разбојник Дивљег запада. У потерницама за њим писало је: »Носи полуцилиндар и ципеле су му увек углачане као огледало«.

мудријим да нечасно преплива Арканзас и Црвену реку и изгуби се у бескрају Тексаса, него да часно умре у чизмама од куршума немилосрдних прогонилаца.

Марион Хеџпет је бежао пред детективима од града до града. Пинкертонови „ловци на људе“ са вучјом упорношћу следили су његов траг. Знали су да је елегантни и углађени лепотан љубимац жена из салуна, да међу њима има пуно пријатељица и да се, увек кад је у опасности, крије код неке од њих. Упадали су изненада у салуне, али су увек ударили у празно: бандит-љубавник непрекидно им је измицао пред носом. Ниједна од његових пријатељица ни под каквим претњама није хтела да каже куда је отишао.

У непрекидном бекству Хеџпет је остао без новца, па се морао одлучити на опасан подвиг: сам је, двадесетак миља јужно од Сент Луиса, опљачкао јед-

на поштанска кола. Спроводник поштанских кола био је храбар човек. Иако рањен, испалио је на пљачкаша који је измицао с пленом неколико метака и убио под њим коња. Затим се попео на кола и највећом брзином одјурио у Сент Луис где је алармирао Пинкертонове људе који су одмах кренули у потеру.

Хеџпет је приликом пада с коња тешко повредио ногу. Довукао се некако до фарме удовице којој се некад удварао. Кад су до фарме дојахали „ловци на људе“, удовица која никад није опростила Хеџпету што је две године раније без речи напустио, мирно је рекла:

— Тамо је, у амбару иза сена! Наоружан је: има пушку и два револвера.

— Избади пушку и револвере, Хеџпете! — повикао је вођа потере Сем Финли. — Имаш три минута времена! После тога запалићу амбар и уместо

тебе живог, однећу у Сент Луис твој чварак!

Марион Хеџпет први пут у животу није прихватио борбу. Тресући се у грозници, избацио је оружје, а затим је испузао из амбара.

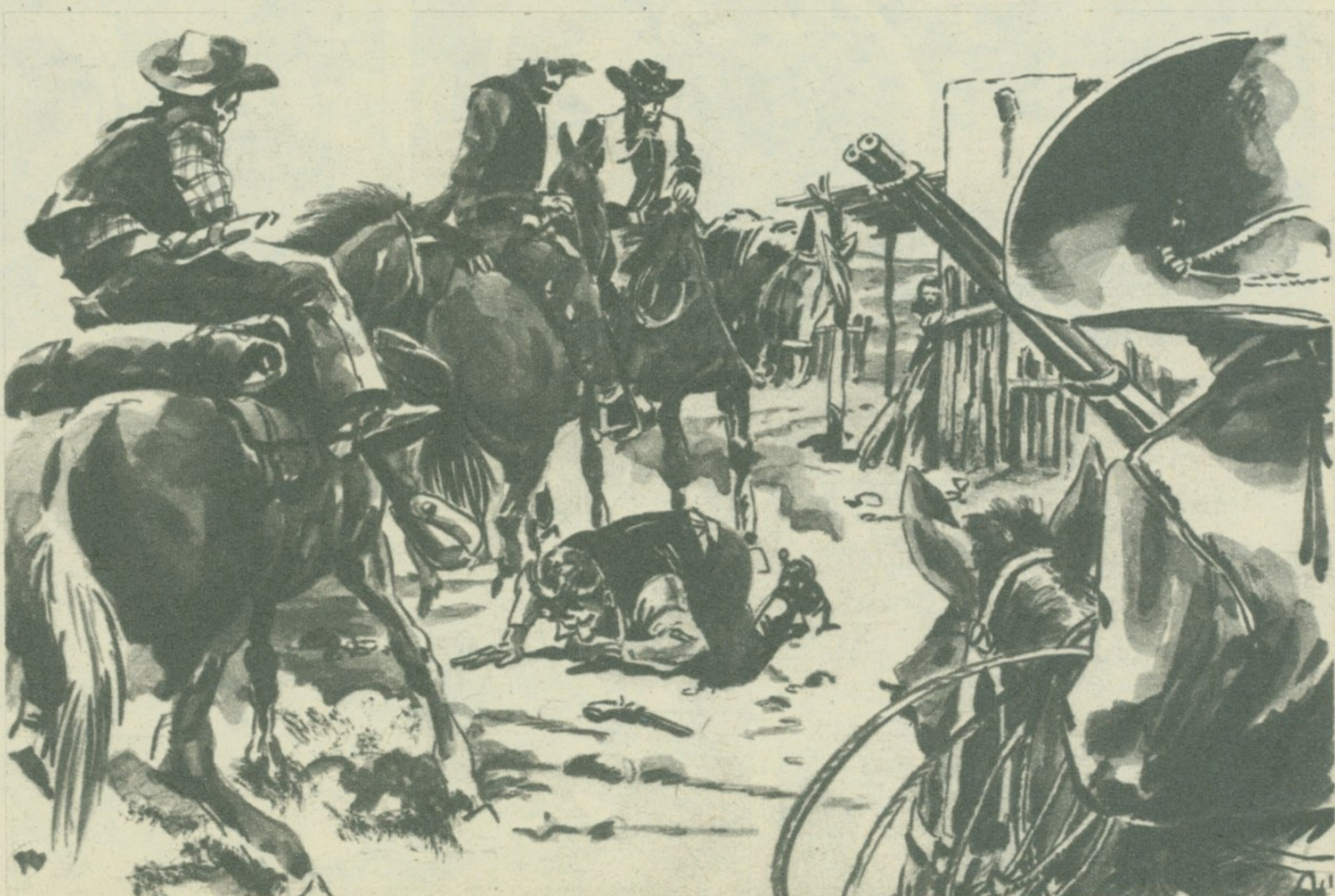
ТО ЈЕ ПЛАВОБРАДИ!

Марион Хеџпет је 1892. сео на оптуженичку клупу у суду Сент Луиса. Био је то највећи и најсензационалнији судски процес у Мисурију после суђења Френку Џемсу.

Судница је била препуна жена с букетима цвећа у рукама, а стотине других припадница слабијег пола бориле се са судским редарима не би ли продрле унутра. Кад су шерифови помоћници увели разбојника-љубавника, жене су га засуле цвећем и охрабрујућим поклицима.

Жене су демонстрацијама, петицијама, делегацијама чиниле да се процес одуговлачи. Лукави Хеџпет је то мудро искористио.

За време суђења он је у затвору делио ћелију с извесним Холмсом, хемичарем који је био оптужен да је, служећи се преварама, измамљивао новац наивним грађанима. Проницливи Хеџпет је осетио да нешто није у реду с мистер Холмсом. Постављајући му, као случајно, наивна питања, открио је да се под

лажним именом Холмс крије фамозни Херман Вебстер Маџет, амерички „Плавобради“ који је поубијао десетине жена и за којим је узалуд трагала полиција широм Сједињених Држава.

Хецпет је склопио споразум с полицијом: открио је прави идентитет мистера Холмса. Херман Вебстер Маџет је завршио на вешалима, а Хецпет је, уместо да му прави друштво, добио двадесет година робије.

„Најелегантнији разбојник Дивљег запада“ је издржао своју казну. Кад се нашао на слободи, опет је носио добро скројена одећа, белу кошуљу, кравату с дијамантском иглом и угланчане ципеле, али су му плућа била изједена туберкулозом. То га није спречило да шест месеци по изласку с робије опљачка сеф у Омахи. Брзо су га ухватили и осудили на десет година. Пошто је био све болеснији, пустили су га на слободу после две године.

ДО ПОСЛЕДЊЕГ ДАХА

Иако тешко болестан, Марион Хецпет је још био љубимац жена и разбојник с прстом увек на орозу „колта“. Наставио је да пљачка поштанске вагоне и кочије и да разбацује плен по салунима Запада. У року од две године убио је пет људи. Опет није силазио са насловних страница новина које су све чешће изражавале сумњу у способност Пинкертонових „ловаца на људе“.

У тренутку кад су звона у Чикагу најављивала рођење 1910. године, Марион Хецпет је упао у један салун пун разулареног света. Опалио је један хитац у вис и гласно, али хладнокрвно рекао:

— Драге даме и поштована господо! Ово је пљачка! Ја сам Марион Хецпет! Ко не жели да умре, нека држи руке над главом!

Онда се окренуо благајнику и добио му врећу од грубог платна:

— Пресели то из касе у врећу, момче!

Благајник се без речи покорио.

Сви гости у салуну укочили су се с рукама подигнутим у вис, парализовани страшним именом елегантног разбојника. Само један није. Био је то Финли, онај исти „ловац на људе“ који је први ухватио Хецпета.

У часу кад је разбојника потресао напад сувог кашља, детектив се машио за револвер. Истовремено су праснула два хица. Хецпетов је први пут промашио циљ. Финлијев метак је погодио бандита у бок. Кад се нашао на поду, Хецпет је, иако смртно рањен, стегао последњом снагом „колт“ обема рукама и наставио да с Финлијем размињује метке.

Пре него што је испразнио буленце „колта“, био је мртав.

А. Р.

Један бизон у Бјаловешкој шуми постао је прави друмски разбојник, јер напада свака кола са сеном која пролазе кроз његов атар и узима себи порцију, било то право сељаку или не. Ако би се кочијаш ипак охрабрио и запретио му бичем, бизон би спустио рогаве и подигао реп бесно фркнути, а често би се догодило да се затрчи и баци у јарак и кочијаша и кола и коња...

Овакве и сличне примере хировитости и одмазде бизона записао је још 1876. године Брем у својој књизи „Како живе животиње“, и вероватно да то и не би било толико интересантно да није реч о европском бизону, животињи која је постала ендемит Пољске, јер је готово истребљена са нашег континента. Свакако је једноставније схватити када се у некој реци потпуно уништи одређена врста рибе или, пак, нека биљка, него ли животиња попут бизона, висока око 2 метра, дугачка око 3,5, а тешка од пола до једне тоне. Њихово убијање и недостојно клање — како је записао Брем — служи само на срамоту људима који би хтели да буду цивилизовани, што је морало довести до пропасти ових животиња. И то за нешто мање од стотинак година.

Из зоо-врта у слободу

У Бјаловешкој шуми у Пољској одвајкада је живело на стотине различитих животиња, а бизони су били једни од најбројнијих. Управо због разноликости врста и тог своје-врсног природног зоолошког врта, почетком овог века шума је стављена под заштиту државе, забрањено је сваки лов, а на посебним одређеним животињама је остављана храна. Међутим, изненада, ту је почела да бесни чудна епидемија која је десетковала лосове, јелене лопатаре... и готово сатрла бизоне. Недељама су свуда по шумама светлеле ломаче на којима су чувари спаљивали мртве животиње. Коначно је, ипак, пронађен узрок: преобилна вештачка храна, без витамина, смањила је отпорност животиња...

Оних неколико десетина преосталих бизона стављено је под најстрожу контролу, тако да је већ 1914. године у том резервату било око 700 ових животиња. Међутим, за време првог светског рата, током хладних зима, мало се ко сетило да им на одређеним местима у шуми оставља храну, па су бизони каскали за војничким колонима, надајући се да ће им људи ипак нешто уделити за јело. И тако су постајали мета из непосредне близине, ловачки трофеји затрпани у снегу и мочварама на које нико

ЖИВОТИЊЕ КОЈЕ НЕСТАЈУ — ЕВРОПСКИ БИЗОН

КНЕЗ ОД ПЛЕСА ИЗ ГОРЊЕ ШЛЕСКЕ ПРИМИО ЈЕ ОД РУСКОГ ЦАРА ВРЕДАН ПОКЛОН, ГОРОПАДАН И ХИРОВИТ, КОЈИ ГА ЈЕ КАСНИЈЕ КОШТАО ЧИТАВО БОГАТСТВО.

ЧУВАЈ СЕ

ВУКА И ЧОВЕКА

није обраћао пажњу. После рата убијали су их гладни цивили, а, како је записано, у фебруару 1921. године један лово-крадица успео је да убије и последњег бизона у Бјаловешкој шуми!

Ипак, десетак година касније, један пољски зоолошки врт успео је да одгаји младунчад бизона који су ту били заточени. Животиње су опет пребачене у Бјаловешку шуму, али су за време другог светског рата опет сви били убијени. После рата експеримент је поновљен, тако да данас Пољска има три резервата у којима живе ове животиње: у Бјаловици, источним Карпатима, и у Боркију. Био је то изузетан напор пољских биолога да се од пропадања сачува ова животињска врста.

Дивљан по свану цену

До сада још никоме није пошло за руком да припитоми бизона и стави га у службу човека. Он је, иначе, један од најближих рођака говечета, а

десетак пута је јачи и издржљивији од њега. Бизон је веома горопадан и хировит, а што је старији постаје све ђудљивији, опаснији. Познато је да су некада власници шума, у којима су се налазиле ове животиње, убијали старе бизоне — пре него што се деси нека несрећа... Тако се прича да је 1865. године руски цар Александар II поклатио кнезу од Плеса, у горњој Шлеској, једну женку и два мужјака бизона који су сматрани за изузетно ретку и цењену дивљач. Кнез је зато био веома поносан али је често морао руку дубоко да завуче у џеп и плати штету коју је починио неки од његових миљеника: сељаци у околини добили су строго наређење да напусте кола са сеном ако би неком бизону пало на памет да их нападне.

Бизон готово нема непријатеља. Медвед му се мудро склања с пута, јер зна да ће га роговима подухватити и завитлати кроз ваздух. То је призор који се човеку некада толико допадао да су бизони и медведи хушкани један против других. У 16. веку, у Немачкој, овај је призор био омиљен спектакл

на сеоским трговима и у градовима.

За бизона је најопаснији — вук. Ако ове гладне звери нападну бизона који се са спуштеним роговима крећу у круг, ствар

НАМЊОРАСТИ СТАРЦИ

Европски бизон (*Bos bonasus*) је највећи сисар нашег континента. Доказано је да је пре око 1000 година живео на територији Грчке, Бугарске, а у средњој Европи се налазио готово свуда.

Ова огромна светло-смеђа животиња, са гривом око главе и заокруженим и шиљатим роговима, храни се лишћем, пупољцима или кором дрвета, нарочито јасена. Млађе животиње су веома веселе и нису опасне, док су старије мрзовољне, лако раздражљиве: не дирају људе ако их не узнемиравају, али и најмањи повод може да изазове њихову србу.

Живе од 30 до 50 година и веома се слабо размножавају: после 270 дана, обично у мају, на свет долазе кудрави младунци.

лоше испада по вукове. Али, ако се само један или два бизона нађу међу чопором вукова, сиви разбојници пирују. Ипак, Европа би и данас била пуна бизона када би ови за непријатеља имали само вукове. Али, ту је и човек.

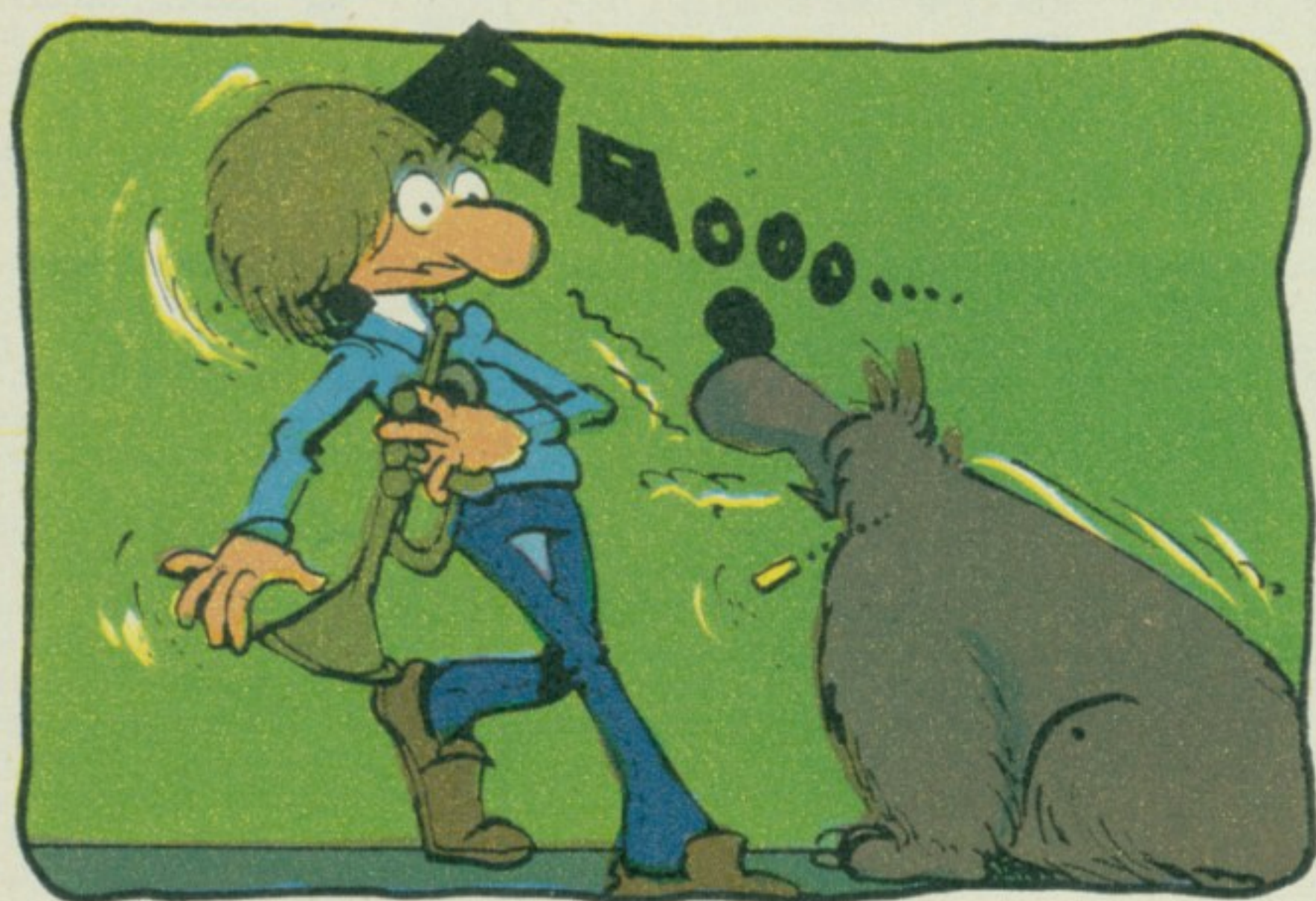
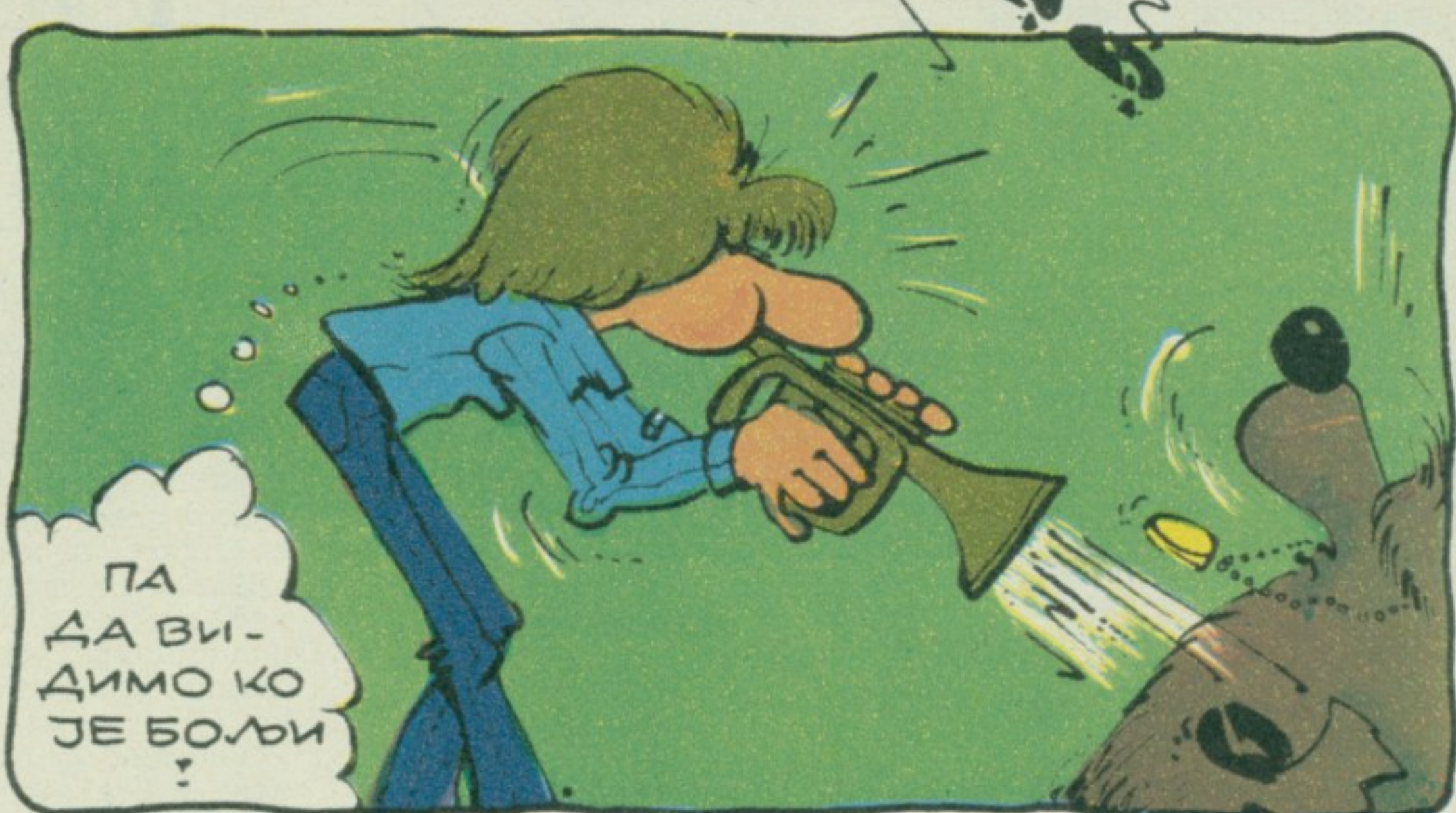
Б. Ј.

ГЛАВА ЗА ТРОФЕЈ

Још у камено доба човек је ловио бизоне, о чему сведоче изломљени остаци костију, као и цртежи у некада настањеним пећинама. Напасти бизона само копљем и стрелом представљало је велики подухват, па су управо зато стари Римљани приређивали представе у аренама, а ове опаке животиње допремали су из средње Европе.

У средњем веку лов на бизоне је био омиљена забава царева и краљева, па је тако у 6. веку ова животиња постала веома ретка, у Француској, мада се до тада могла сусрести у свакој већој шуми. Још тада је схваћено да ће бизон бити брзо истребљен, па је у 7. веку издата наредба да у лов на бизоне може да крене само цар или краљ, а сваки преступ се кажњавао смрћу.

Vukojev • Р • У • Н • Д • И

Ljubljanska banka

УДРУЖЕНА БАНКА

РАСПИС

Међушколско такмичење за најбољи
литерарни, ликовни и фотографски рад

УЧЕСНИЦИ

У такмичењу могу учествовати:

1. група: предшколска деца у оквиру програма у дечјим заштитним установама
2. група: ученици основних школа у оквиру школског програма или појединих кружона и деца наших радника на привременом раду у иностранству која похађају допунску наставу на матерњем језику
3. група: ученици средњих школа у оквиру школског програма или појединих кружона

ТЕМА

Тема је и ове године слободна и учесници је бирају сами. Пошто је 1979. година међународна година детета, аутори треба у својим литерарним, ликовним и фотографским прилозима и филму да размишљају нарочито о себи, о свему што их окружује, што их весели, што им се допада, па и оном што им се баш нарочито не допада.

ВРСТА РАДОВА

Ликовни радови:
материјал и техника по властитом избору (слика, графика, пластика)
Литерарни радови:
— проза (састав, басна, хуморесна)
— песме
— краћи драмски призори
Фотографски радови:
— фотографија (18 x 24 cm)
— дијапозитив (6 x 6 cm)
— филм 8 cm или Супер 8

ПОДАЦИ О УЧЕСНИКУ

- име и презиме аутора, година рођења и разред,
- име, место и адреса школе или дечје заштитне установе,
- име и презиме васпитача, учитеља или ментора
- одељан, кружон или разред у оквиру којег је направљен рад

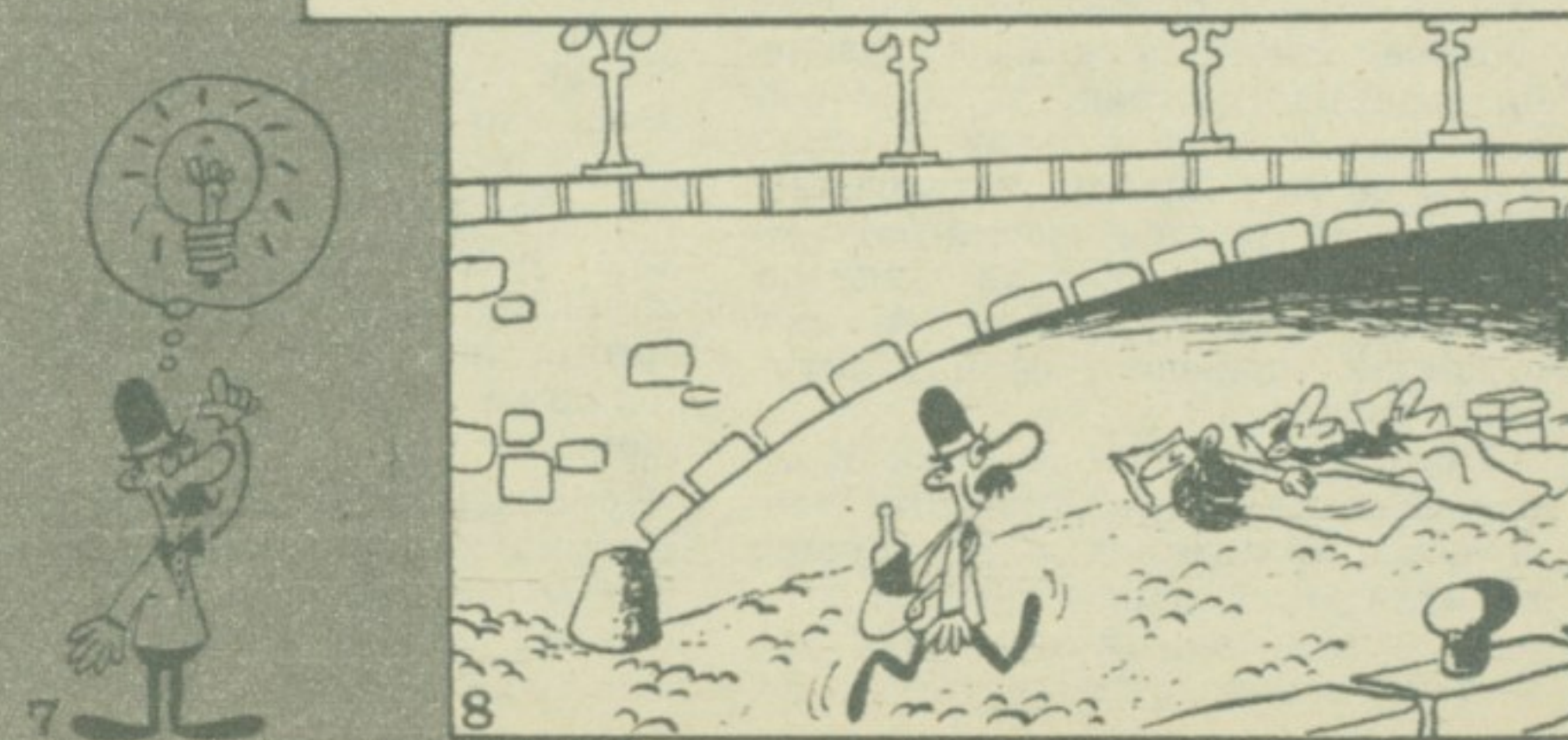
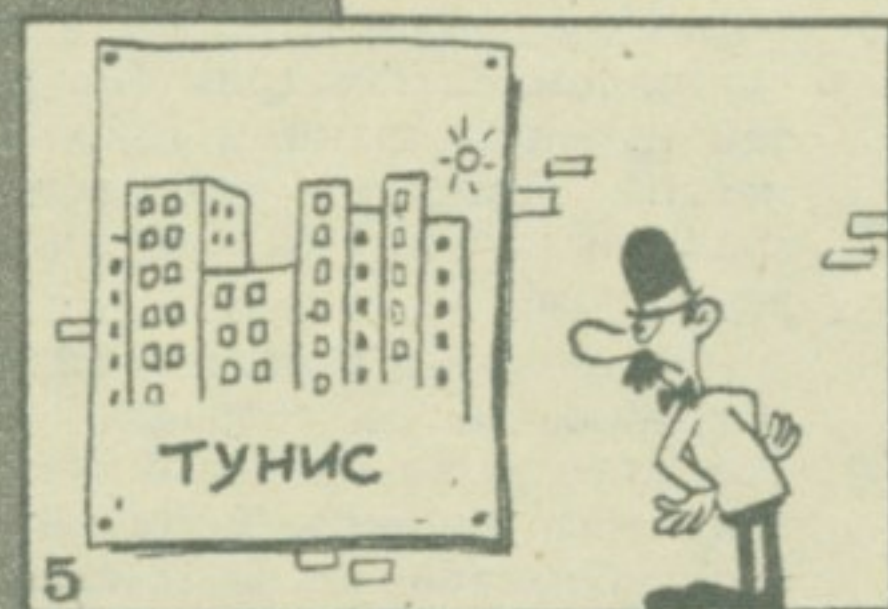
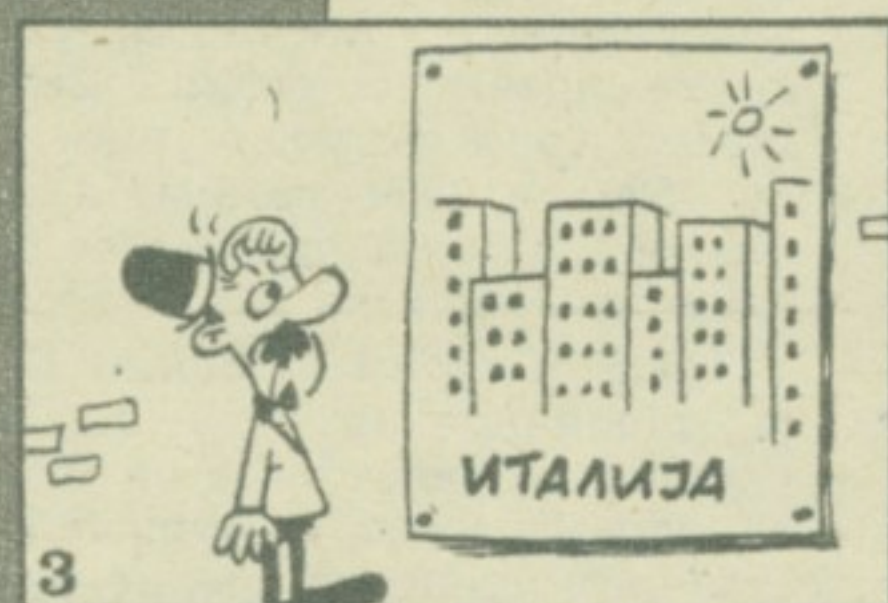
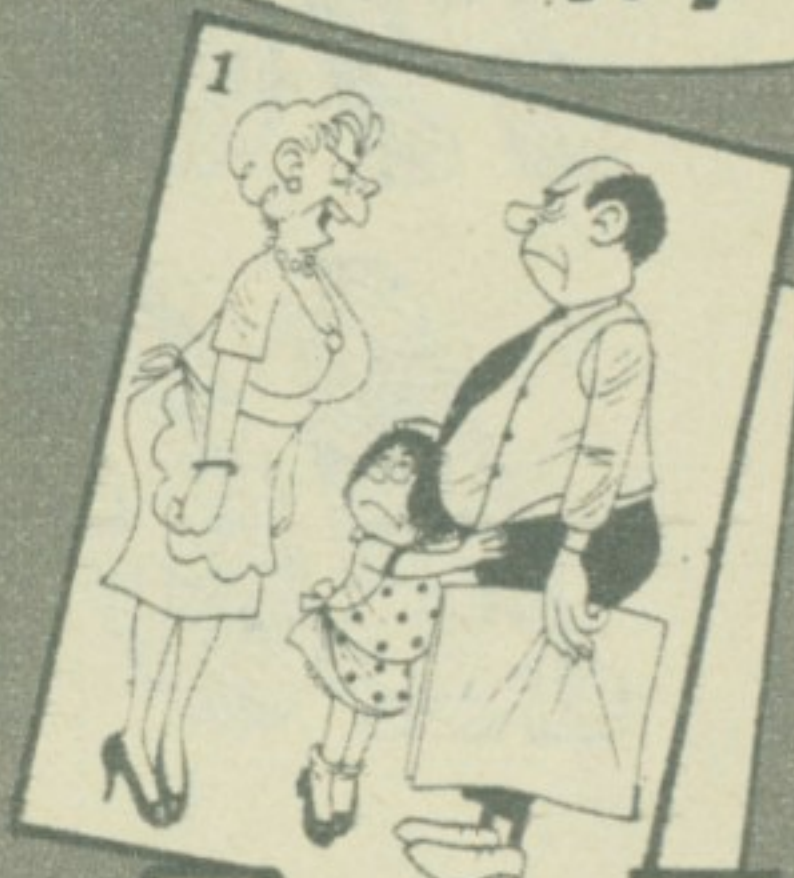
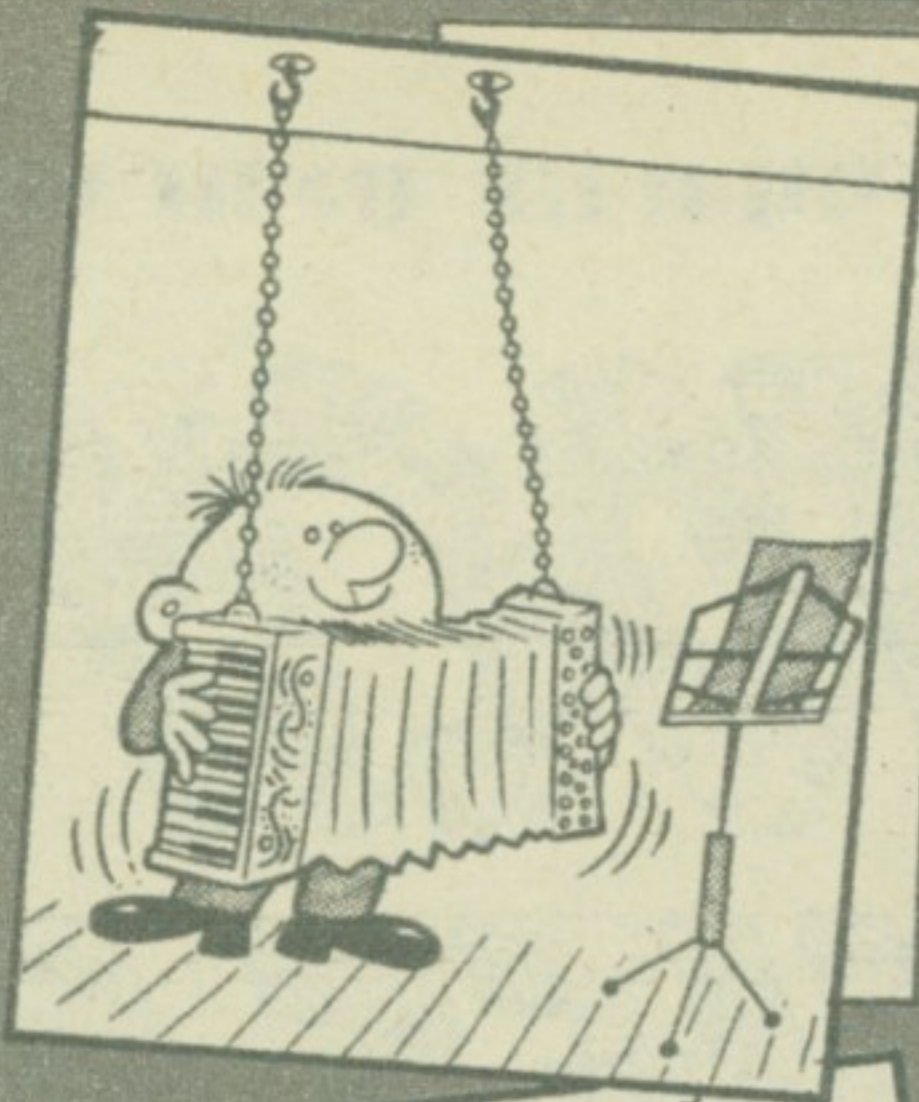
НАГРАДЕ

Ликовни радови:
награђених ће бити по три најбоља рада у свакој старосној групи
Литерарни радови:
награђених ће бити по три најбоља рада у другој и трећој старосној групи
Фотографски радови:
награђених ће бити по три најбоља рада у другој и трећој старосној групи
Поделићемо 21 награду коју добијају школе, кружоци или разреди у оквиру којих су аутори суделовали у међушколском такмичењу. Вредност поједине награде је 2.000.— дин. Прилоге не враћамо.

РОК И АДРЕСА

Жири ће оценити све радове који стигну до 15. априла 1979. године на адресу:
Љубљанска банка — Удружена банка,
Градишче 14/1, 61000 Љубљана,
с ознаком: »за МЕЃУШКОЛСКО ТАКМИЧЕЊЕ

ХУМОР БЕЗ РЕЧИ

ТАЈНА КАМПУЧИЈСКЕ ЦУНГЛЕ

ЛОТОСИ ДО НЕБА

ГРАД КОЈИ СЕ ДАНАС С ПРАВОМ
СМАТРА ЧУДОМ СВЕТСКЕ АРХИТЕК-
ТУРЕ МОРАО ЈЕ ЧЕТИРИ ПУТА ДА
БУДЕ ОТКРИВАН ДА БИ СВЕТ ПО-
ВЕРОВАО У ЊЕГОВО ПОСТОЈАЊЕ.

Крајем 16. века један португалски мисионар наишао је у једва проходној азијској цунгли на величанствен град. Извештај који је одмах упутио претпостављенима говорио је о палатама, храмовима и дворанама огромних димензија и лепоте. Нико му није поверовао.

Године 1604. један други Португалац, Кирога де Сан Антонио, поново је открио изгубљени град. Прошао је као и његов претходник. Ни Француза Шевреја, који је 1672. године са истим одушевљењем описивао величанствене грађевине неког древног народа, нико није схватао озбиљно. У то доба мало ко је уопште знао за земљу у којој се, по тврђењу ових људи, налазио тајанствени град — Кампучију.

ВЕЋИ И ОД РИМА

Морала су да прођу још пуна два века пре него што је, по четврти пут, цунгла открила своју тајну. Овога пута француском истраживачу Анрију Муоу: с неверицом је гледао у зидове, огромна стабла која су пробијала украшене сводове палата, у камене лавове, на улазима у град у коме већ вековима није било људи. Чинило му се да га у камену изрезбарене фигуре нетремице посматрају. А високо над њим, као да желе да додирну небо, уздизало се пет огромних торњева у облику лотосовог пупољка.

Тако је откривен Ангкор. Крајем 19. века екипа археолога, инжењера, архитеката и историчара кренула је да од кампучијске цунгле отргне једно од највећих чуда светске архитектуре и уметности.

И не само то. Требало је још открити ко га је и зашто саградио.

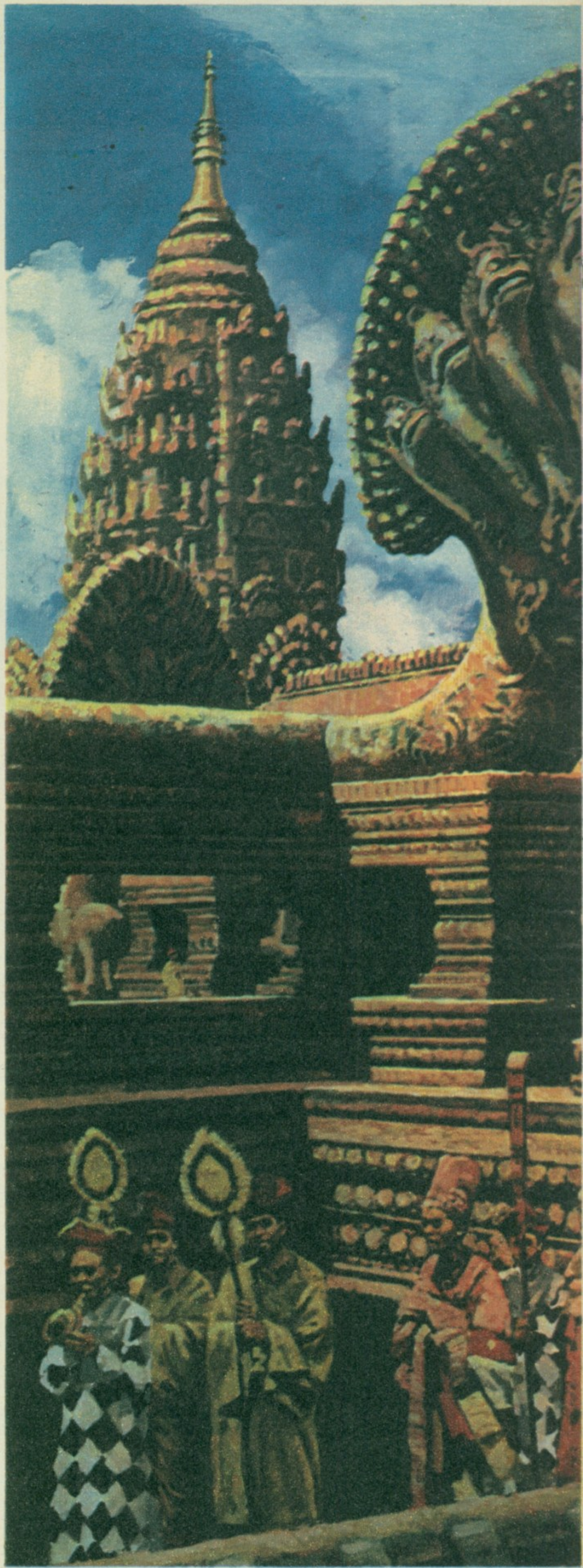
Стручњаци су врло брзо утврдили да то што су открили чини две засебне архитектонске целине. Прву је чинио Ангкор Том или Стари град, а другу, Ангкор Ват — Велики храм.

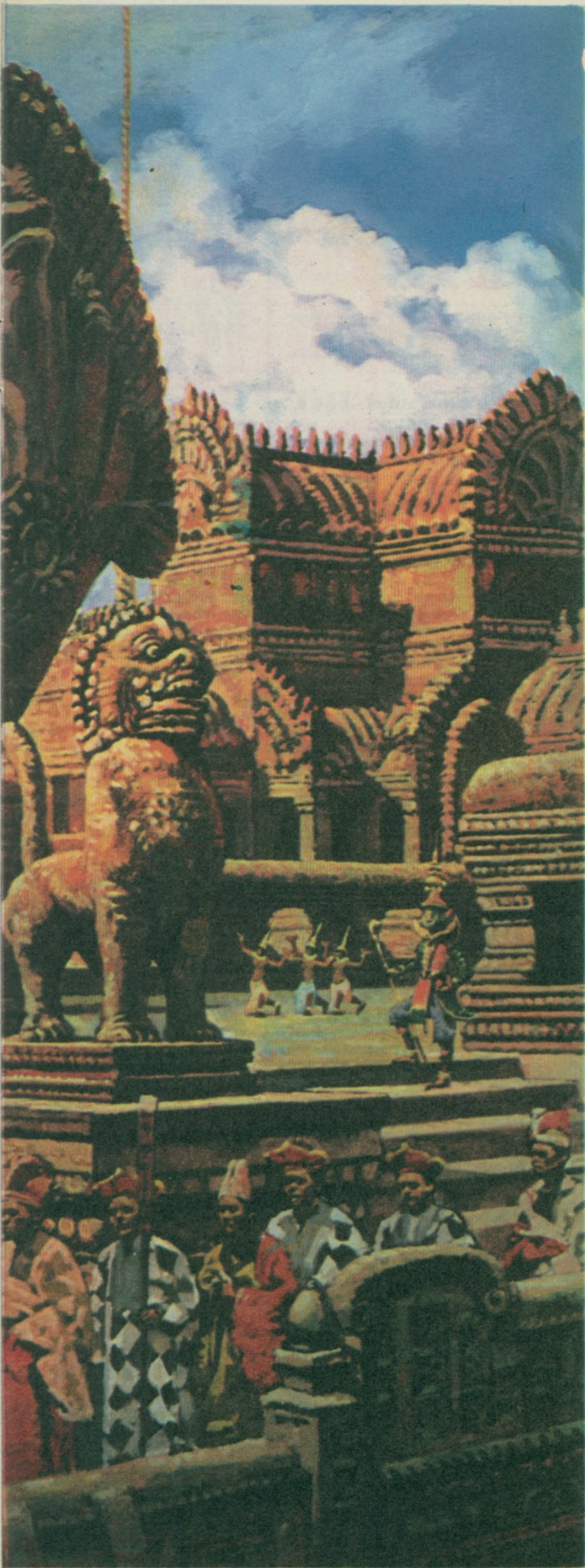
На површини од 80 квадратних километара пронађено је неких хиљаду храмова и грађевина, али у поређењу са Ангкор Ватом били су то прави патуљци. Величанствени храм саграђен је на основи од 1500 са 1200 метара, а његова централна кула уздиже се до висине од 60 метара.

Храм је прави лавиринт галерија, степеница и кула-светилишта украшених рељефима са 20 хиљада изрезбарених фигура које представљају сцене из древне религије и препричавају подвиге краљева који су у давној прошлости владали градом. Читав храм био је опасан дубоким шанцем широким 60 метара. Прастари градитељи изградили су га са запањујућом вештином.

Ништа мање вештине није било потребно да се сагради Ангкор Том који је вероватно био највећи град тога времена. Већи чак и од Рима. Опасавао га је 16 километара дугачак зид, а у град се улазило кроз пет величанствених капија. Да је у његовом подручју живело око милион људи говори и запис на зиду једног од његових многобројних храмова. Запис каже да је у граду радило 306 372 слугу из 13 500 околних села и да је та армија послуге за градску елиту годишње јела 35 хиљада тона пиринча.

Временом се дошло и до истине о људима који су саградили Ангкор Ват и Ангкор Том. Пре више од хиљаду година староседеоци данашње Кампучије, Кмери, изгра-

дили су ту цивилизацију којој у то доба сигурно није било премца у југоисточној Азији. Био је то народ вештих градитеља који је, захваљујући сложенем систему наводњавања, успео да укроти реку Меконг и да околно земљиште претвори у плодна поља довољно велика да хране становнике Царства.

ДЕВЕТОГЛАВА ЖЕНА—ЗМИЈА

Само у Ангкор Вату пронађена су два диновска резервоара за воду запремине око 100 милиона хектолитара. О њиховој градитељској вештини говори и зид који је опасавао централни храм Ангкор Вата: око те грађевине која личи на планину, симболично средиште света, протезао се правоугаони зид дугачак 1000 и широк 800 метара.

На врхунцу своје моћи царство Кмера протезало се и на данашњи Тајланд, Лаос, Бурму и Вијетнам. Били су то вешти ратници чија је војска употребљавала ватрене ракете и направе за избацивање стрела на даљину, а у састав војних јединица улазио је и пук од 20 хиљада слонова обучених за ратовање.

Са таквом војном силом на располагању, не изненађује чињеница да су Кмери лако успевали да покоре околне народе. Да им стална ратовања нису доносила и ратне заробљенике који су, по правилу, претварани у робље, кмерски владари никада не би успели да нађу радну снагу за зидање највећег комплекса храмова који је у Азији икада постојао. Јер, поред Ангкор Вата и Ангкор Тома, стотине храмова прекривених рељефима пронађено је и свуда наоколо.

ки део изгубљених територија, већ је то и доба поновног процвата неимарства — тада ничу многе познате грађевине, путеви, а највећи подухват овог кмерског владара била је обнова порушене престонице Јасовармана I (889—910).

И Ангкор Том грађен је у славу свог владара градитеља, али како је овај био будиста, храм и град били су сада посвећени другом божанству — Буди. Краљ га је градио за свог бога, али и себи у славу. Двеста камених глава високих два и по метра које гледају на све четири стране света, украшавало је четвороугаоне куле храма, а за модел је послужио, претпоставља се, Џајварманово лице. На рушевинама старог, почео је тако у 13. веку да није нови град који се врло брзо ширио и који је, по мишљењу многих, морао да превазилази раскош и лепоту легендарног Вавилона. Али, величанственом граду Џајвармана VII није била суђена дуговечност.

ЗАБОРАВ

Зашто су Кмери, како је утврђено, око 1432. године напустили своју престоницу? Натписи на зидовима открили су много, али су неке загонетке оставили без решења. На највећу од њих, од чега је умро Ангкор, нису одговорили.

Отуда и многе теорије које покушавају то да објасне. Да ли је отказало снабдевање драгоценом водом? Или су можда непријатељски расположени Чами или Таи напали богату земљу? Да се нису можда краљеви-богови најзад уморили од непрестаног зидања храмова? А можда је и тле, измороено двема жетвама годишње, најзад престало да даје пиринач?

Захваљујући робљу, могао је краљ Сурјаварман II да у првој половини 12. века започне изградњу храма у Ангкор Вату. Овај величанствени лавиринт ходника и тераса покривених безбројним скулптурама био је посвећен богу Вишни и богу владару — Сурјаварману. Док је народ смео да улази само у најнижу галерију украшену сценама из митологије, у торњу храма њихов владар се из ноћи у ноћ на тајанствен начин „венчавао“ са духом деветоглаве змије у облику жене. После његове смрти, земљу ће захватити немири и период ратовања и војних пораза са суседима.

Тек када је на власт, већ као педесетогодишњак, дошао Џајварман VII, Царство је повратило свој некадашњи сјај. Не само да је за његове владавине повраћен вели-

Највероватније, а и најраспрострањеније је објашњење по коме су до средине 15. века Сијамци, традиционални непријатељи Кмера, поново ојачали. Њихови походи завршавали су се све дубље у унутрашњост Царства, док једнога дана нису продрли и у престоницу.

Они који су успели да измакну непријатељу, остали су да живе у опустошеном граду, али је њихова борба била унапред осуђена на пропаст. Непријатељ је потпуно разорио систем брана и канала, ослобођени Меконг плавио је земљиште, а са водом су дошли и комарци и маларија. Преживели су морали да напусте Ангкор. Отишли су људи, надрла је дунгла. Касније чак ни Кмери нису могли да се се где се налази престоница њихових предака...

М. И.

ЖИП Страна

Читате ли
јављају...

БЕРЗА ПЛОЧА

Продајем велик
број сингл - плоче
следећих извођача:
ABBA, SANTANA,
Jimi Hendrix, YU,
DEEP PURPLE, Ga-
ry Glitter, SWEET,
BEATLES, 10 CC,
STATUS QUO, Rod
Stewart, Elton John..
Продајем и ЛП плоче
познатих извођача
и група: Paul An-
ka, Rod Stewart,
ABBA, SANTANA,
DEEP PURPLE, VA-
NILLA FUDGE...
SASA MASC,

САША
МАШИЋ.
Б. Балаћа 32,
55000 Славонски
Брод

Молим читаоце
„Политикиног забав-
ника“ који имају
ЛП „Тако“ (ТАКО)
да ми се јаве. Зауз-
врат, дајем сингл-
плоче: „Тако ми
свега“ (Дејан Пет-
ковић), „Money, Mo-
ney, Money“ (ABBA),
„Disco Duck“ (Rick
Dees) и „How Deep
is Your Love“ (BEE
GEES).

СЛОВОДАН
ЦРЊАКОВИЋ,
Матије
Иванића 135-А,
22000 Сремска
Митровица

Продао бих сле-
деће ЛП плоче и
синглове: „Beatles
for Sale“ (BEATLES),
„Ако приђеш бли-
же“ (Здравко Чо-
лић), „Ето! Ваш хо-
ћу“ (БИЈЕЛО ДУГ-
МЕ), „I Remember
Elvis Presley“ (Danu
Mirror), „Paperback
Writer“ (BEATLES),
„She Is not There“
(SANTANA), „I'll Me-
et You at Midnight“
(SMOKIE), „Mando-
lin Wind“ (Rod Ste-
wart).

МИЛАН
МИЛЕУСНИЋ,
Стрелиште,
Кула 1/8,
26000 Панчево

ПЕСМА НЕДЕЉЕ

НЕ ПЛАЧЕМО ГЛАСНО

(WE DON'T
CRY LOUD)

ПЕВА: ЕЛКИ БРУКС
(ELKIE BROOKS)

Baby cried
The day the circus came
to town,
Cause she didn't want
parades
just passing by her.

So she painted on a smile
And took up with some
slow,
And danced without a net
Upon the wire.

I know a lot about her
Cause yuo see,
Baby an awfu! lot
Like me.

We don't cry out loud,
Keep it inside,
Learn how to hide your
feelings.
Fly high and proud,
Anda if you should fall!
Remember, you almost had
it all.

Baby saw
The day they pulled the big
top down,
And left behind her dreams
Among the litter.

And the different kind
of love
She thought she'd found
Was nothing more than
sawdust
And some glitter.

But baby can't be broken
Cause you see,
She had the finest teacher:
That's me.

ЕЛКИ БРУКС (ELKIE BROOKS)

Рок-певачицу Елки Брукс дискофили су код нас боље упознали пре нешто више од годину дана када се појавио њен хит-сингл са нумером »Pearl's a singer«. Успех у каријери, која траје већ шеснаест година, Елки је доживела тек када се одлучила да пева комерцијалне хитове, као што су биле нумере »Pearl's a singer«, »Shunshine After Rain« и »Lilak Wine«.

Елки Брукс је рођена 25. фебруара 1945. године у Манчестеру, у Енглеској. Имала је петнаест година када се пријавила на аудицију локалног радио-програма „Тражимо младе таленте“ и, као најбоља, ангажована за снимање. Предузимљиви продуценти одлучили су да је лансирају као енглески одговор популарној Америкашки Бренди Ли. У шоу-програмима појавила се као вокални солиста малих рок-састава, да би 1963. године прихватила позив из Лондона и тамо се настанила. Међутим, у то време када су поп-сценом владали БИТЛСИ и када су сви били захваћени „битлсоманијом“, нико није желео ни да чује за жену певачицу.

У тражењу свог музичког израза Елки пролази неколико периода: од рок-певања до наступања са познатим џез-саставима. Са супругом, познатим музичарем Питером Меном, оснива 1971. године групу ДАДА, а годину дана касније веома цењен састав ВИНИГЕР ЦО, чија је оријентација била искључиво рок-музика. И поред свих квалитета (мелодичан глас необичне боје) Елки никако није успевала да се пробije у сам врх светске поп-музике. Често је у трећини меланхоличности говорила: „Знам да изванредно певам, знам да је моја група одлична, али ми никако није јасно због чега нас не прихватају“ Данаас вероватно не мисли тако јер се труд ипак исплатио. Постала је у многим земљама једна од најпопуларнијих певачица и плоче јој се изврсно продају.

КЕН (THE CAN)

Једна од најзанимљивијих и најавангарднијих немачких група КЕН, недавно је престала да постоји. До распада групе није дошло изненада. Већ неколико година састав се налазио у кризи. Уговор који су имали са чувеном диско-кућом Вирцин, изгледа да није одговарао ни једној ни другој страни. Плоче састава које су изашле у том периоду нису оставиле неки дубљи утисак. Можда је то последица повучености чланова групе који никад нису скретали пажњу јавности на себе, живели су и радили изоловани од осталих музичких кретања. У исто време, вероватно охрабрени изненадним успехом свог сингла „Хоћу више“ (»I Want More«), 1976. године, састав неуспешно покушава да поједностави своју музику и при-

ближи је укусу слушаца. Тај покушај је видљив на њиховом албуму »Slow Motion«, али он уједно представља и почетак агоније

овог састава. Старе присталице их напуштају, а нове нису успели да придобију. Уједно се настављају и честе промене у ритам-секцији.

Групи се придружују бивши чланови чувеног енглеског састава ТРЕФИК (TRAFFICE), Роско Ци и Ребоп Кваку Бах. Међутим, то је све било краткотрајно и после снимања албума „Кан Кан“, који се још није појавио и чија је судбина неизвесна, чланови групе се разилазе. Пијаниста Ирмин Шмит тренутно снима филмску музику и припрема један соло-албум на коме ће свирати искључиво електронске музике. Бубњар Џеки Либајт ради као студијски музичар. Гитариста Мајкл Кериоли управо завршава радове на свом студију, који је отворио на Француској ривијери, а басиста Холтер Шуринг завршио је свој соло албум „Холивудска симфонија“ (»Hollywood Symphony«) и тренутно у Лондону тражи диско-кућу која ће га издати.

То је уједно и крај једне изузетне групе, које немо се дуго селати по остварењима као што су »Future Days« или »Soon Over Bavaluma«.

ВЕСТИ ИЗ БИТОЉА

Цез-рок група ГРОМ, из Битоља, основана је пре годину и по дана. Њени чланови свирају искључиво своје композиције које су обogaћене примесaма македонског фолклора. Песме „Стамена“ и „Мори, моме“ постале су њихови хитови. Чланови ове перспективне групе су: РАДЕ СТАМАТОВ (со-ло-гитара), ТОНИ СТАМАТОВ (бас-гитара), МИТКО ВУКОВСКИ (бубњеви), ЉУПЧО КОСТИЧЕВ (ритам-гитара), ПЕЦЕ НАЈДАНОВ (клавијатуре) и ТОМЕ ВЛАЧЕВСКИ (вокал).

Кире Неделковски,
Таки Даскалот 7
Битољ
(хонорар 100 дин.)

БОНИ М (BONEY M)

БОНИ М у последње време руши све рекорде. Само у Енглеској за последњи сингл групе »Mary's Boy Child« стигло је 400.000 наруџбеница пре него што се плоча појавила у продаји. Толина потражња није би-

ла чан ни за БИТЛСИМА. Тако је овај стари хит Харија Белафонтеа доживео још већи успех.

Иначе, после успешних наступа у Совјетском Савезу, БОНИ М се спрема за турнеју по земљама Далеког истока.

ПОП-ВЕСТИ

МЕРИЛ КИНГ (MERYL KING)

МЕРИЛ КИНГ је име од кога се много очекује. Ова двадесет двогодишња Енглескиња, која већ дуго живи у Минхену, започела је своју каријеру у мјузиклу »Носа«. Недавно је издала и свој први сингл »If there's Love in His Eyes« и многи сматрају да је она нова Дона Сатер.

ЏЕНЕРЕЈШН ЕКС (GENERATION X)

Све популарнија група новог таласа ЏЕНЕРЕЈШН ЕКС, за коју многи тврде да је обична пародија панка, недавно је издала, свој нови сингл »King Rocker«. Овом композицијом

ЏЕНЕРЕЈШН ЕКС постиже за сада свој највећи успех. На другој страни ове плоче налази се занимљива верзија Ленонове песме »Give Me Some Truth«.

ЕЛВИС КОСТЕЛО (ELVIS COSTELLO)

Почетком јануара појавио се у продаји нови албум Елвиса Костела »Оружане снаге« (Armed Forces). То је његова трећа плоча која уједно представља музичарево најбоље остварење.

Елвис Костело се појавио 1977. године и већ својом деби плочом »Моје намере су искрене« (My Aim Is True) постао водећа фигура новог таласа. Тако брза каријера овог талентованог певача, гитаристе и композитора и данас за многе представља велику загатку.

Право име Елвиса Костела је Деклан Мак Манус, музиком је почео да се бави од малена, што није, никакво чудо, јер му је и отац такође професионални музичар. Наступао је са паб-рок групом Флип Сити (Flip City), али састав није постигао никакав успех. Тада од-

лучује да окуша соло каријеру и траке са својим песмама шаље свим диско-кућама. Дуго није примио никакав одговор и када је већ мислио да неће имати успеха, срећа му се осмехнула: тек основана диско-кућа »Stiff-Records« снима његов сингл »Мање од нуле« (Less Than Zero) чији је продуцент био Ник Лоу. Сингл је доспео на листе популарности, али тек први албум »Изабаци« је Елвиса. Чим се плоча појавила у продаји, Елвис је оформио и своју пратећу групу »The Attractions« и са њом је одржао неколико тријумфалних турнеја. Међутим, тада долази до несугласица са диско-кућом и Елвис

и Ник Лоу напуштају Stiff-Records. То се донекле одразило и на други Елвисов албум »Овогодишњи модел« (This Year's Model), који, мада одличан, није успео да надмаши Елвисово претходно остварење.

»Оружане снаге«, последња Елвисова плоча, представља га у најбољој светлости. Композиције су изванредне, мајсторски одвиране и аранжиране и савршен је очигледно да је Елвис са овим албумом циљао на америчко тржиште, што је потпуно оправдано када се има у виду да је он и до сада био најбоље продавани представник новог таласа у Америци.

* KAPC / THE CARS *

Петорица музичара из Бостона који сачињавају групу КАРС успели су да за кратко време привуку пажњу и да тако за свега четири месеца продају своју прву плочу у златном тиражу. Њихов чисти рок-ен-рол представљао је, изгледа, право освежење за слушаоце и они су ватрену музи-

ку групе окарактерисали као турбо-рок.

КАРС су релативно нова група и у њој има искусних и анонимних музичара. Међу њима је најпознатији бубњар Дејвид Робинсон (David Robinson), који је раније свирао у саставу МОДЕРН ЛАВЕРС (MODERN LOVERS), пратећој групи Џона-

тана Ричмана (Jonathan Richman). Каријера групе је прилично једноставна. Снимили су неколико пробних трака и послали их локалним радио-станицама у Бостону. Песме су одмах емитоване, што је значило да су изузетног квалитета. То није прошло незапажено и већ за неколико дана чак осам диско-кућа понудило је групи уговор. Требало је само да изаберу најбоље услове и одмах почну снимање прве плоче. Када се она појавила, критике их је сврстала међу саставе од којих се највише очекује. Публика је плочу изванредно примила и за свега неколико недеља она се нашаа у самом врху листа популарности. Сингл издат са овог албума, »Девојка мог најбољег пријатеља« (»You Best Friend's Girl«) попео се у Енглеској до петог места на топ-листи и тако до тада непознату групу избацио у први план.

КАРС су управо завршили своју турнеју по Европи. Одзив публике био је различит. Док су у Енглеској њихови концерти били унапред распродати, у Немачкој су једном свирали пред празном салом. Међутим, то их није сувише забринуло. Сматрају да их публика још не познаје довољно и да ће је освојити својим бу-

Наша КАРИКАТУРА

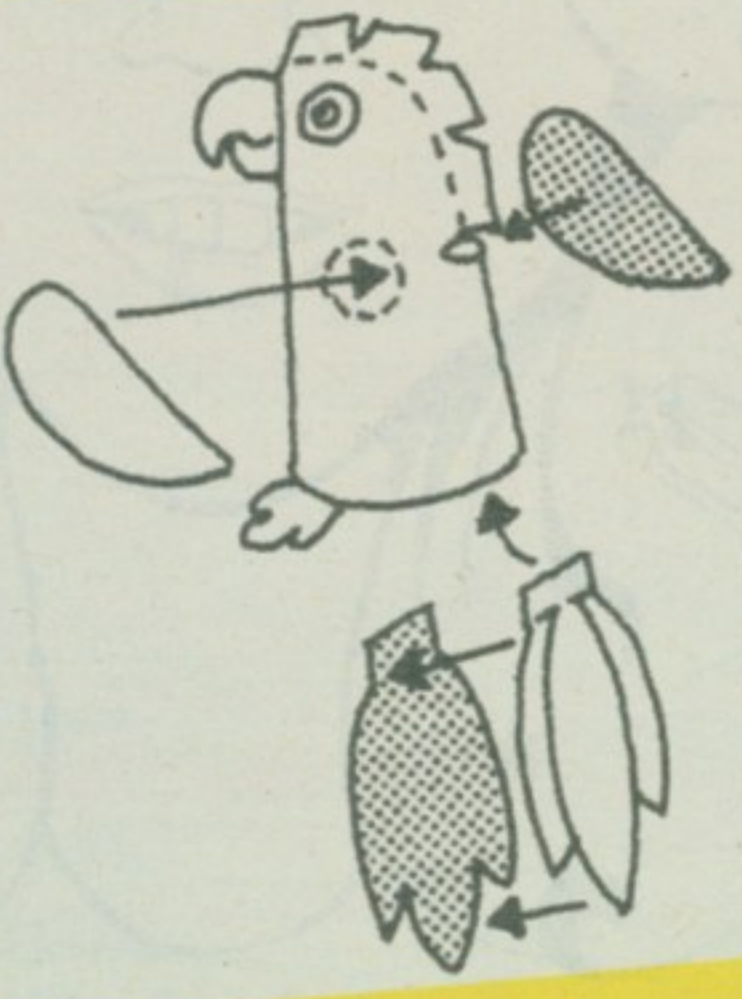
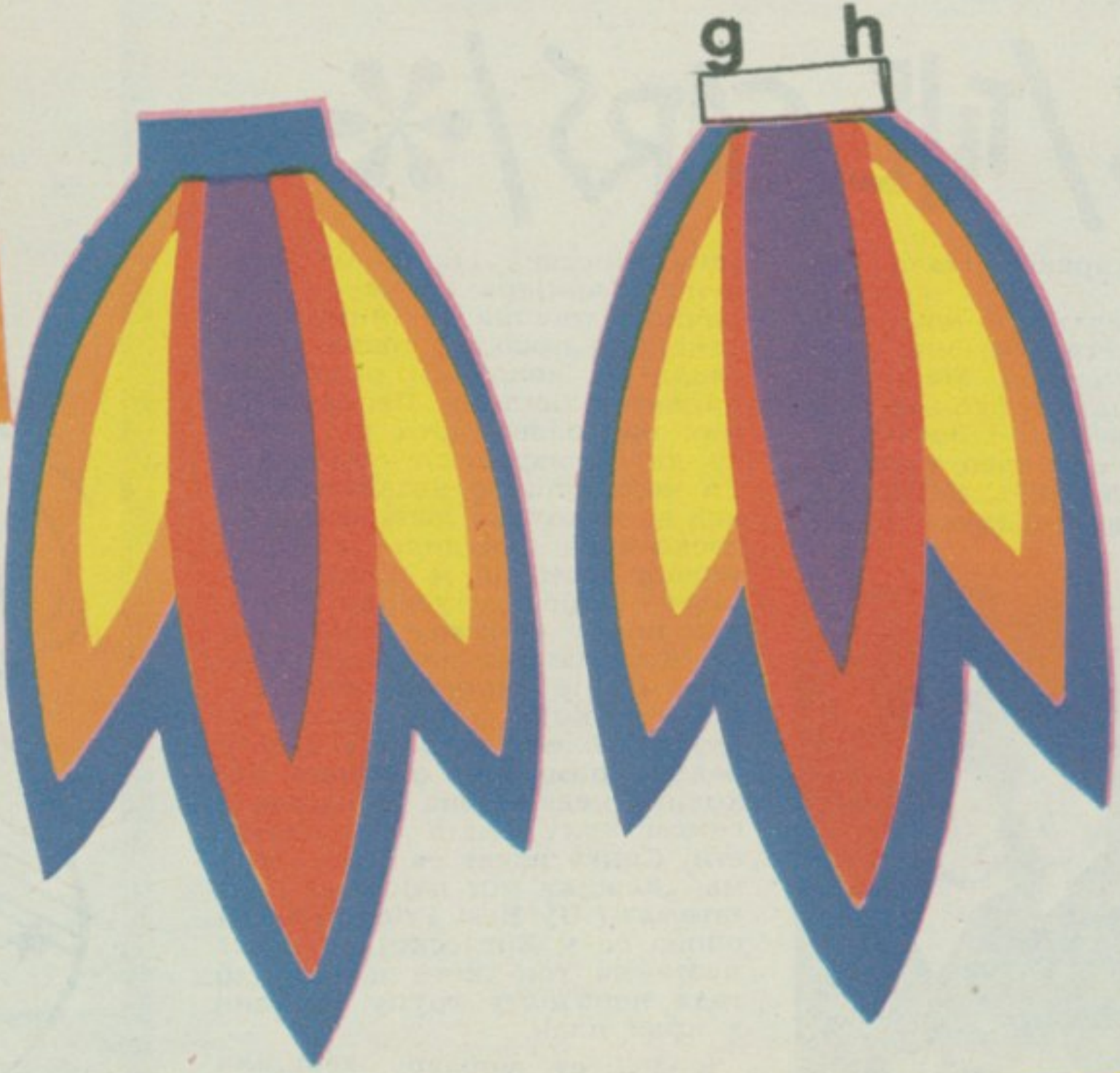
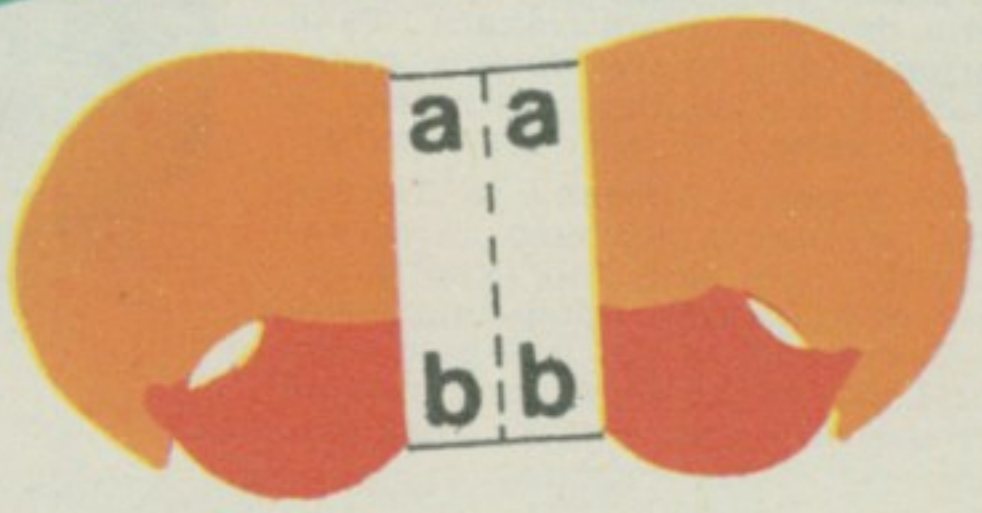

БИЉАНА ПЕТРОВИЋ

ПАПАГАЈ

Зар није леп овај шарени папагај? Саставићете га веома лако и брзо! Залепите труп, кљун, крила и реп на тањи картон или хамер и онда пажљиво исеците по ивицама. Кљун сачијете по испрекиданој линији А В, залепите једну половину за другу, направите прорез између папагајевих очију како је назначено црном линијом и затим увуците кљун. Тело папагаја залепите по ивици леђа (линија С D), а ивице главе приљубите једну уз другу. На тачке Е и F залепите крила. Најзад залепите једну и другу половину репа, нанесите лепак на G H и залепите га за труп папагаја.

Тражимо пријатеље

Амела Јеликић, 75400 Зворник, Филипа Кљајића 66 — ученица седмог разреда, скупља лутке, маркице и разгледнице, свира клавир.

Славица Јукић 55000 Славонски Брод, Петра Драпшина 94 — 13 година, воли забавну музику, скупља налив-пера и значке.

Жаклина Јаневска, 91400 Титов Велес, Благоја Горена 75-а — воли музику, скупља значке, салвете и кукле, навијач Партизана.

Владан Марковић, 12224 Добра, Светомира Петрашковића 38 — 12 година, скупља значке и постере.

Дубравка Репар, 41240 Доња Стубица, Парк 8. маја 2 — воли Здравка Чолића и групу АВБА.

Светлана Миловановић, 16220 Грделица, Вошевица — 18 година, воли све што воле млади.

Јела Андрић, 72246 Чатићи — 15 година, воли забавну музику, навијач Динама.

Алма Чакаловић, 71000 Сарајево, Омладинских бригада 1 — 13 година, скупља значке и навија за Првену звезду.

Милун Никић, 36300 Нови Пазар, 1. маја 252 — воли спорт, музику, скупља значке, маркице и постере, навијач Црвене звезде.

Вида Веселиновић, 78433 Шибовска, Доња Илова — воли све што воле млади.

Миливој Станисављевић, 23271 Кумане, Тозе Марковића 10 — 15 година, воли спорт, музику и навија за Војводину.

Верица Марковић, 12224 Добра, Светомира Петрашковића 38 — 12 година, скупља значке и постере.

Невенка Шћепановић, 71000 Сарајево, Загребачка 55 — воли спорт и музику, посебно Здравка Чолића и Бијело дугме.

Трајче Наумовски, 91000 Скопље, Кире Крстевца 19 — 12 година, воли кошарку, рукомет и фудбал.

Бранка Јоветић, 47304 Плешки, ОШ „Бранко Латас“ — 15 година, воли спорт и музику.

Весна Јовић, 21000 Нови Сад, Салвадора Аљендеа 32/20 — 14 година, хоби: скупљање постера и маркица.

Светлана Стојковић, 19000 Зајечар, Седмог септембра 8/II — 12 година, скупља постере и слике Бруса Лија.

Свјетлана Будиша, 78000 Вањалука, Хусинских рудара 225 — 14 година, скупља старе и стране новчиће и постере Здравка Чолића и Слађане Милошевић. СССР, Украјинска ССР, г. Харков — 310112, Сантовска шаса д. 145, кв 124, Радченко Хуна — 19 година, скупља ЛП плоче, књиге и разгледнице.

Рајка Ивањковић, 71000 Сарајево, Радничка 20 — 13 година, скупља значке, маркице и постере популарних певача.

Гоце Ставревић, 91000 Скопље, Руди Чајева 66/71, нас. Аеродром — 17 година, воли забавну музику и све што воле млади.

Саша Ђокић, 36400 Призрен, Доситејева 11 — 11 година, навијач Црвене звезде, скупља значке.

Мирјанка Лаушевић, 84210 Пљевља, Велимира Јакића 10 — 10 година, воли забавну музику и Оливера Драгојевића и Здравка Чолића.

Анте Јакић, 54000 Осijek, Бориса Крајгера 4 — 18 година, воли спорт и музику.

Сенад Чавалић, 75300 Брчко, Арифа Дервишевића 7 — 15 година, скупља постере Џемса Дина.

Синиша Панић, 21000 Нови Сад, Мише Димитријевића 3/Б — 15 година, много воли псе, навијач Војводине.

Зорица Жикић, 12224 Добра, Светомира Петрашковића 66 — 13 година скупља маркице и салвете.

СССР, ВКО, г. Ленингорск — 493910, Ул. Гагарина дом 2, кв. 3.

Пушкаривој Елени А. — ученица седмог разреда, жели пријатеље у Југославији.

Љиљана Љубоје, 71000 Сарајево, Загребачка 51 — 13 година, воли забавну музику и скупља слике популарних певача.

Свјетлана Абрахам, 55000 Славонски Брод, Буре Ђаковића 99 — 11 година, скупља салвете и лутке, воли поп и рок музику. Анкица Вучемило, 58230 Сиб, ОШ „Франо Маснић“ — 15 година, скупља значке и салвете.

Милена Јовановић, 11530 Љиг, Дом здравља — 13 година, скупља шарена писма и за њих даје салвете.

Милица Поповић, 11500 Обреновац, Драгана Марковића 27 — воли забавну музику и Здравка Чолића, навијач Црвене звезде.

Славица Смољанић, 54522 Воћин, ОШ „Н. М. Караула“ — 14 година, воли забавну музику и све што је својствено младим.

Хамдија Дугопољац, 36300 Нови Пазар, Шумадијска 41 — 17 година, воли, како каже, све што воле млади.

Жељка Богдан, 58230 Сиб, ОШ „Франо Маснић“ — 13 година, скупља значке, салвете и постер.

Олгица Илић, 21000 Нови Сад, Салвадора Аљендеа 22 — 13 година, скупља значке, салвете и разгледнице.

Дражен Абрахам, 55000 Славонски Брод, Буре Ђаковића 99 — 12 година, скупља значке и воли рок и поп музику.

МИНИ ФОРМУЛЕ МАКСИ УСПЕХ!

matematika

MINI
FORMULE

30 ДИН.

Комплет 50

fizika·hemija

MINI
FORMULE

30 ДИН.

ДИН.

Драги читаоци

На нашој слици видите популарне књижице МИНИ ФОРМУЛЕ у природној величини.

- МИНИ ФОРМУЛЕ садрже све формуле из математике, физике и хемије.
- МИНИ ФОРМУЛЕ су универзални приручници за основце, средњошколце и студенте.
- МИНИ ФОРМУЛЕ можете наручити дописницом или писмом. Послаћемо одмах. Платићете када примите. Наша адреса је:

Биро за публицистику — МИНИ ФОРМУЛЕ
71000 САРАЈЕВО ул. Валтера Перића бр. 3/III

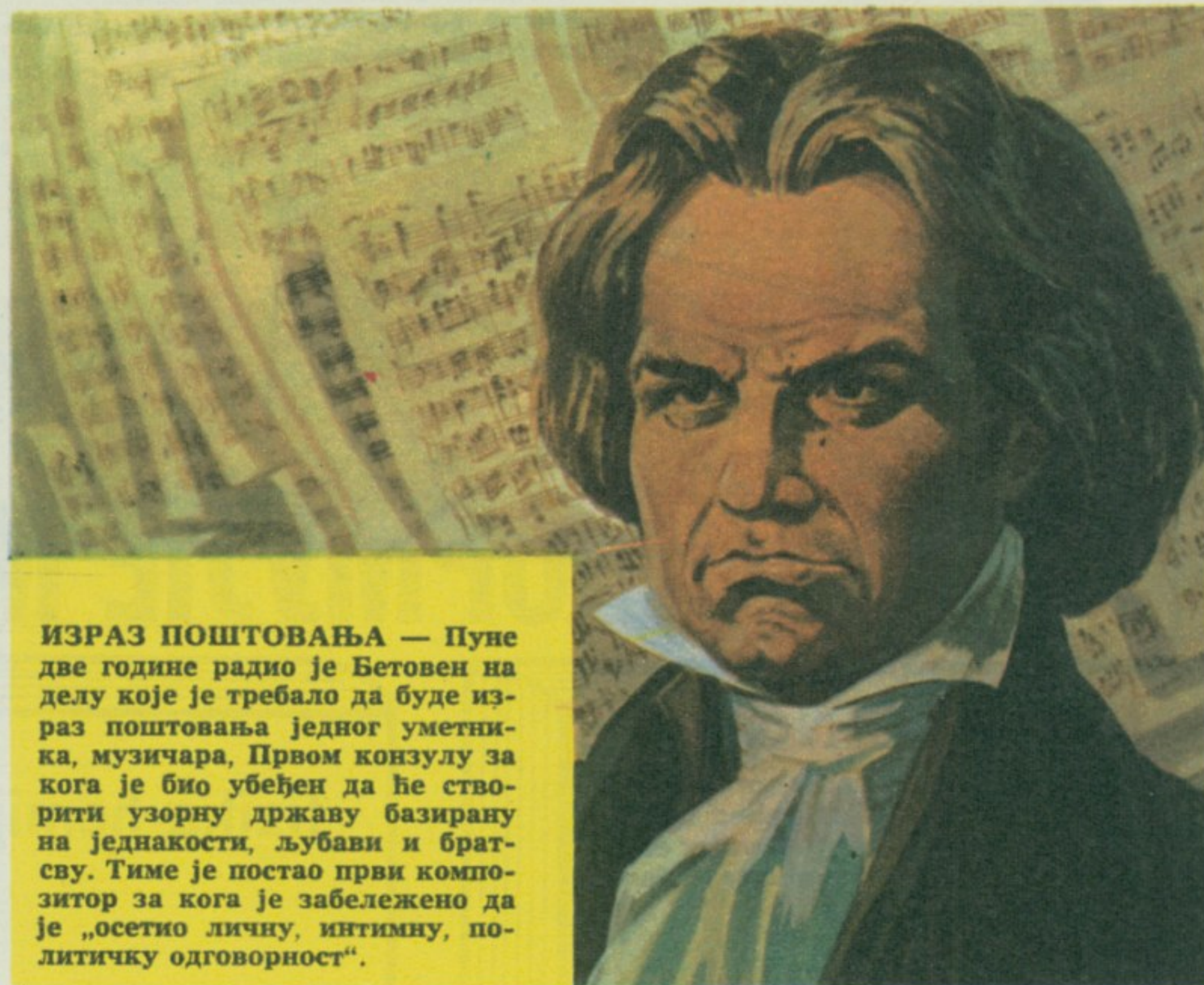
КАКО ЈЕ НАСТАЛА »ЕРОИКА«

БЕС ПРЕВАРЕНОГ КОМПОЗИТОРА

ОДА НАПОЛЕОНУ — Једна од најзначајнијих година у животу Лудвига ван Бетовена била је 1802. Савладавши болест због које је у првим данима октобра помишљао на самоубиство, велики композитор је почео да пише Трећу симфонију. Желео је да је посвети Наполеону Бонапарту, човеку који је, како је веровао, био спреман да оствари идеале француске револуције.

МЕЂУ ДРВЕЊЕМ И ПТИЦАМА — „Скнице“ за Трећу симфонију Бетовен је правио у шенбрунској шуми: земља, дрвеће, трава и цвркулт птица били су му најбоља инспирација.

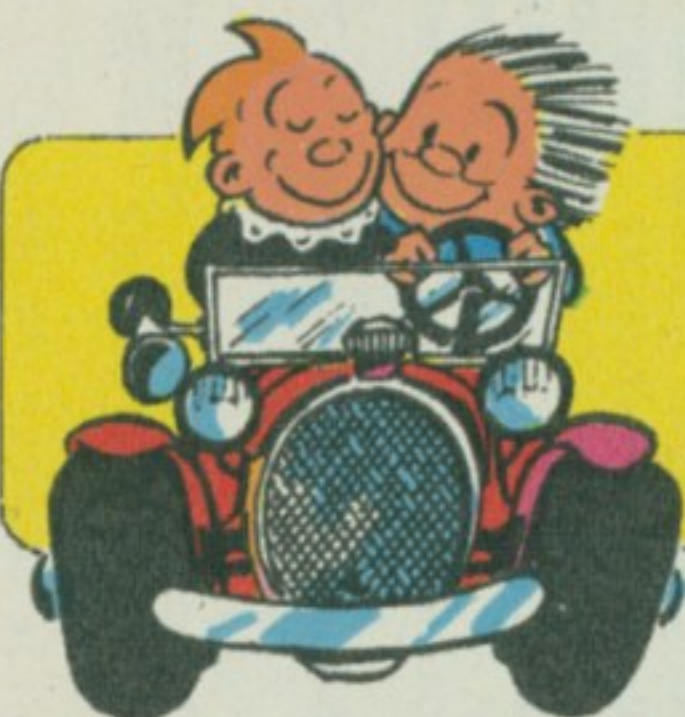

ИЗРАЗ ПОШТОВАЊА — Пуне две године радио је Бетовен на делу које је требало да буде израз поштовања једног уметника, музичара, Првом конзулу за кога је био убеђен да ће створити узорну државу базирану на једнакости, љубави и братству. Тиме је постао први композитор за кога је забележено да је „осетио личну, интимну, политичку одговорност“.

НА ПУТУ ТИРАНИЈЕ — Прави шок доживео је Бетовен када је сазнао да се Наполеон — прогласио царем! Да не би изневерио идеал слободе из којег је настала „Ероика“, како је у међувремену назвао Трећу симфонију, композитор је бесно поцепао насловну страну свог најновијег дела. „И он је ипак обичан човек“, закључио је тужно и на новој насловној страни написао: „Успомени на једног великог човека“.

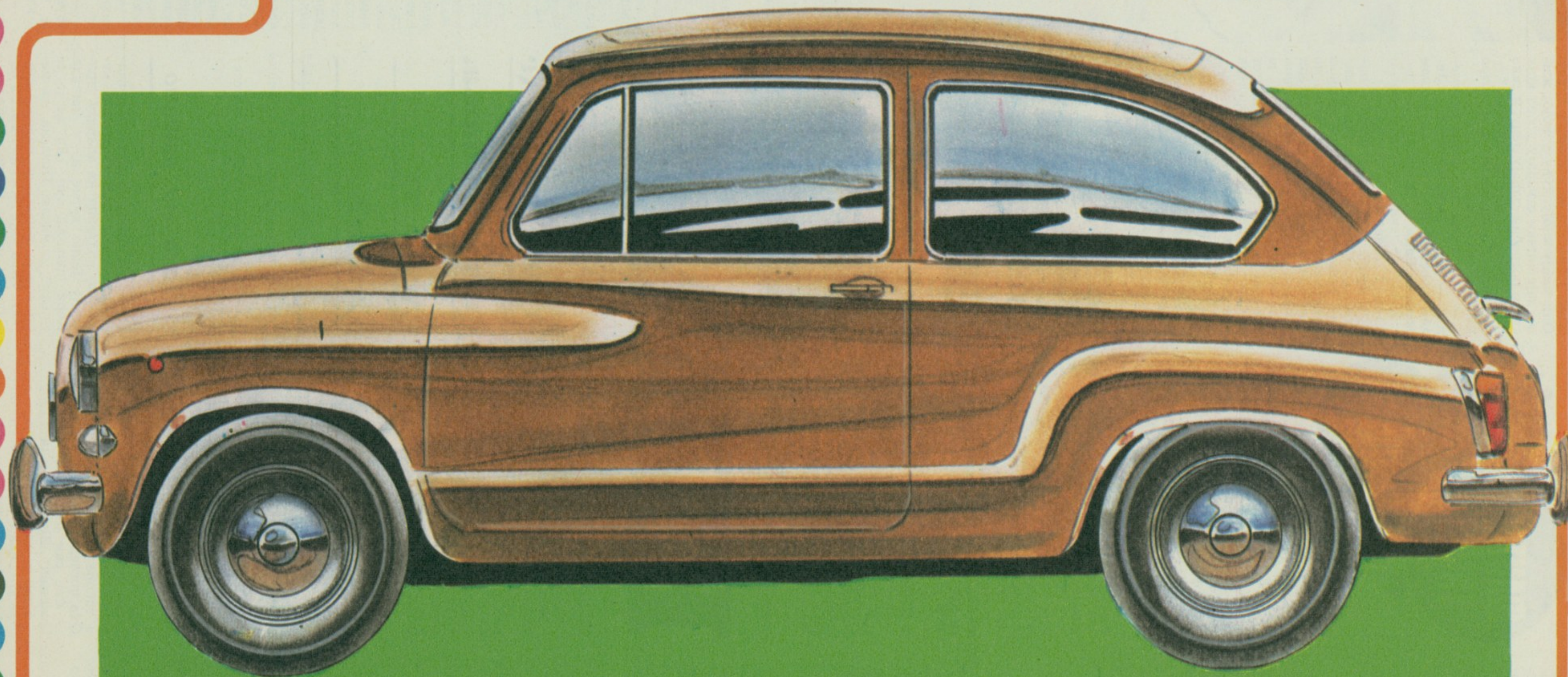

ЗАБАВНИКОВ
САЛОН
АУТОМОБИЛА

ЗАР ЈЕ ТО ФИЋА ?

ТО ЈЕСТЕ »ФИЋА« — БАШ ОНАКАВ
НА НАКВОГ СМО НАВИКЛИ. НАО
ШТО СМО ПРИКАЗАЛИ У ТРИ ПРО-
ШЛА БРОЈА, »ФИЋА« ЈЕ У ИТА-
ЛИЈИ, ЗАВИСНО ОД НАМЕНЕ ПОЈЕ-
ДИНИХ МОДЕЛА И МАШТЕ ДИЗАЈ-
НЕРА, ДОБИЈАО РАЗЛИЧИТА ОБЛИЧ-
ЈА. МОЖДА И ВИ ИМАТЕ ИДЕЈУ ЗА
НОВИ ОБЛИК »ФИЋЕ«? АЛИ, О ТО-
МЕ У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ.

FIAT 600 D — ZASTAVA 750

»Fiat 600« можемо без претеривања назвати нашим националним возилом. Популарни »фића« светло дана угледао је 1955. на Салону аутомобила у Женеви и одмах освојио симпатије тако да је до 1960. продато 950 хиљада возила. Први »Fiatov« мали аутомобил са четири седишта и мотором позади толико је освојио и наше грађане да би тешко могли замислити друмове Југославије без њега.

Међутим, одувиен се мислило да би »мали див« могао бити много лепши нада би добио лепшу и модернију каросерију. Вероватно би био занимљив, на пример, »фића« са купе каросеријом или, можда, са четвора врата. Шта рећи о једном лепом набриолету?

Неколико познатих италијанских мајстора лима није остало само на размишљањима. Они су, на бази »Fiat 600«, израдили неколико врло лепих и занимљивих каросерија — неке од њих приказали смо у претходним бројевима.

Тог недељног поподнева, не знајући шта друго да ради, Кери одлучи да прошаeta Националним парком. Био је то огроман парк и да би га прешао са краја на крај, од трга Лендон до Авеније Кениг, Кери је морао да пешачи добра два сата. Он слеже раменима.

„Таман добро,“ помисли. „Док изиђем на Авенију Кениг биће већ време за ручак. Шта бих радио код куће? Данијела ионако не воли да се врзмам по кући док она кува, а и деца морају да уче.“

Задовољан што ће провести два сата на свежем ваздуху, Кери одлучно пређе трг Лендон и уђе у Национални парк. Стаза којом је ишао водила је између огромних стабала храстова. Јесен је била на помолу и лишће је лежало свуда околу. Кери је уживао у јесени. Волео је тај период између зиме и лета — то време кад су велике врућине већ припадале прошлости, а зима још није закуцала на врата. Ишао је стазом опијен јесењим мирисима и није примећивао ретке пролазнике. Тако није ни приметио да га прати једна девојка. Ишла је лагано за Керијем не скидајући поглед са њега ни за тренутак.

Сйранкиња

Кери седе на клупу и запали цигарету. Пушио је и уживао у природи око себе. Изненада, инстинктивно осети да није сам. Подиже поглед и угледа витку, дугоногу плавушу како стоји поред клупе на којој је седео. Имала је на себи тесан бео џемпер и беле фармерке припијене уз ноге. Упорно је гледала Керија право у очи и смешила се.

— Одмах сам погодила да сте мушкарац — рече прленим гласом у коме се осећао јак страни нагласак. — Одмах сам погодила. А затим сам се и уверила да сам била у праву. Она се задовољно насмеја.

Кери се такође насмеја. Није му било јасно шта ова млада и згодна плавуша хоће од њега нити шта је хтела да каже својом малопређашњом изјавом.

— Па било би чудно да нисте одмах погодили, зар не? — рече, смејући се. — А било би још чудније кад бисте помислили да сам женско. Ако је дотле дошло, да жене размишљају да ли сам мушко или не, онда сам пропао. — Он подиже поглед према девојци. — Видим да нисте одавде, али нисте, ваљда, помислили да у овој земљи другачије изгледају мушкарци него код вас? Али, ви се ипак шалите, зар не?

Девојка је ћутке зурила у њега и смешила се. Кери се осети негодно. „Што ли ме овако гледа?“, помисли забринут. „Нисам ништа ружно рекао. Можда се увредила? А можда ме и није разумела?“ Он се осмехну. „То је — није ме разумела.“

Кери показа руком на клупу. — Седите — рече полако и разговетно. — Немојте стајати. Или сам вас можда нечим увредио?

Нисам луда!

Девојка се полако спусти на клупу. И даље га је гледала нетремице. Керију се чинило да гледа кроз њега. Осећао се веома непријатно.

„Можда је луда“, пролете му мисао кроз главу. „Штета ако је тако. Веома је лепа.“

— Нисам луда — рече девојка изненада.

32 Кери се трже. Погледа запрепашћено девојку.

— Молим? — упита. Девојка се осмехну. — Нисам луда — понови. — Само ми је било потребно мало времена да телепатски проучим ваш начин споразумевања.

„Каква ли је ово девојка?“, помисли Кери уплашено. „О чему то прича? И како може да зна шта ја мислим? То је немогуће!“

— Зашто не би било могуће? — рече девојка гласно. — Зар ви то не можете?

— Не — признаде Кери. — Ви сте значи телепата?

— Јесам — одговори девојка мирно. — То није ништа чудно нити необично. Код нас су сви телепате. Зар код вас...?

— Ко су то — сви? — прекиде је Кери.

Девојка га погледа озбиљно. — Ја сам са планете ТМ 72, коју ми иначе зовемо Мефрида — рече полако. — Име ми је Егзара, а званична ознака П4527 — Ц9368. А како је ваше име и ознака?

ЕГЗАРА

Кери се мало одиже са клупе и лако се наклони.

— Зовем се Едвард Кери. Ожењен сам и имам троје деце, два сина и кћер. Радим један специфичан посао, а иначе по занимању сам биолог. Иначе, никакву ознаку сличну вашој немам — рече Кери у једном даху. Затим се насмеја. — Ето, сад знате све о мени.

Личимо на вас

Девојка климну главом.

— И више — додаде. — „Специфичан“ посао којим се бавите састоји се у истраживању да ли је људска раса једина у космосу. Као што видите, нисте сами. Само у нашој федерацији постоји око две хиљаде раса које живе на више од шест хиљада планета и све су потпуно различите. Једино моја раса, физички и биолошки, личи на вас. Тако смо и дошли на идеју да је пре много година морао постојати контакт између наших планета, а такође и заједнички преци. — Она погледа Керија и насмехи се. — Све сам разумела осим речи „ожењен“. Шта то значи?

Кери је погледа збуњено.

— Па, каже се „ожењен човек“ или „удата жена“ за двоје које

живе у брачној заједници, у браку. Они имају своју кућу у којој живе, заједнички стварају добра која су им потребна, рађају децу, и тако даље. Јесте ли ме сад схватили?

Егзара се усправи нагло и оштро погледа Керија.

— Да ли сам вас добро разумела? — упита са неверицом. — Један човек живи само са једном женом? Само са једном?

Кери је погледа зачуђено и климну главом.

— Добро сте ме разумели — одговори. — Не може живети са две или више жена. Није ни законом дозвољено, а и како би могао да воли више њих одједном? — Кери одмахну главом. „Или са њеном главом није све у реду, или је стварно дошла из неког другог света.“, помисли. „Мада изгледа невероватно, није немогуће“.

Егзара незадовољно климну главом.

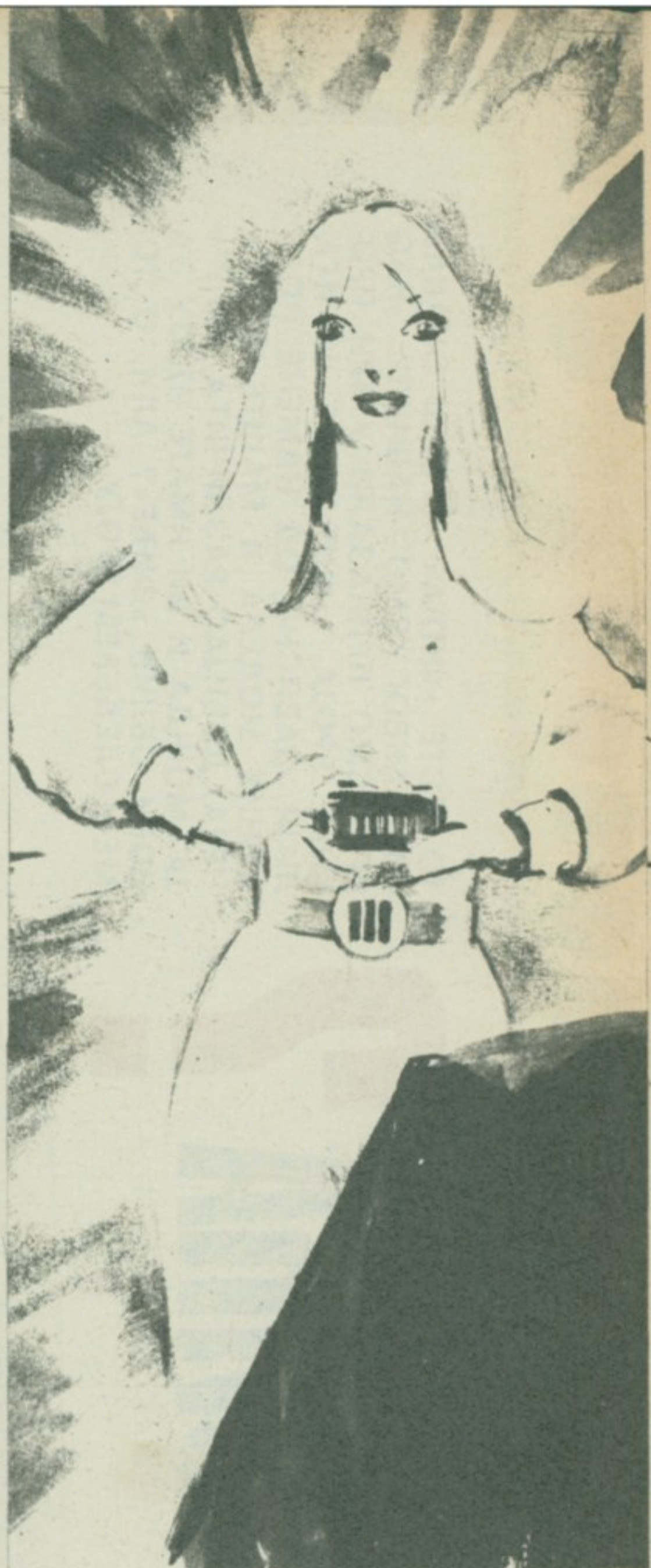
— Ви мени ништа не верујете — пожали се. — Како да вас уверим да нисам са ове планете?

Кери је погледа замишљено.

— Како сте доспели овамо? — упита. — Причајте ми о томе.

Егзара га одлучно погледа.

— Моја планета удаљена је од наше свега десетак светлосних година — рече незадовољно. — Припада Федерацији планетарних система. Вама се чини да је то веома далеко, али кад имате дематеријализатор, ништа није далеко. Пут до моје планете траје свега један дан. То је изум Варла, наших првих комшија са планете ТМ 71. Веома су љубазни. — Она се изненада лупи по челу и извади иза појаса малу четвртасту кутију. — Ово је тај изум Варла, дематеријализатор. Њиме ћу вас уверити да нисам одавде. Ви не можете да се дематеријализујете, зар не?

празна. Погледа испред себе. Изненада, као да је пала са неба, девојка се створи пред њим.

— Верујете ли ми сада? — упита, напућивши усне.

— Верујем — одговори запрепашћени Кери са муком.

— Добро — Егзара климну задовољно главом. — Уверила сам вас.

— Да се вратимо на брак. — Кери се беше повратио од изненађења. — Зар на вашој планети не постоји брак?

— Не — одговори Егзара кратко.

— Али, како ви то живите? — упита Кери. — Објасните ми.

Егзара слеже раменима.

— Живимо нормално за наше услове. — Она озбиљно погледа Керија. — На мојој планети има око педесет милиона жена и свега око сто хиљада мушкараца. Мушкарци живе тридесет до четрдесет година док жене живе и до сто педесет. Свака је обавезна да да заједници десеторо деце. Значи, сваких десетак година по једно. Кад јој дође време, жена оде код мушкараца и оплоди се. Деца припадају заједници. Чим се роде, мушка деца се одвајају од женске. Мушкарци имају посебне привилегије и начин живота. Женска деца се одабирају и задржавају се само најбољи потомци. Остала се уништавају. — Егзара застаде и уклони косу са чела. — Ето, тако ми живимо.

— Али, то је животињски! — узвикну Кери. — Где је ту љубав, где су осећања?

— Љубав, осећања? — Егзара збуњено погледа Керија. — Шта је то?

Кери је погледа очајнички.

— Ви не знате шта је љубав? То је... — Он провуче руком кроз

Али... али, где

су ту осећања,

где је ту

љубав?

Кери одмахну главом, смећећи се.

— Не, не могу. А ви то можете? — упита са неверицом.

Тако ми живимо

Девојка победоносно климну главом. Устаде са клупе. Подеси неколико полугица на апарату, притисну једно дугме и — нестале. Кери протрља очи. „Да ли ја то сањам“, помисли. Погледа на место где је девојка до малочас стајала. Тамо није било ничега. Са неверицом опията клупу — била је

Кери зину од изненађења.
— Да узмете... — Он се загрцну. — Али, зашто баш одавде?
Егзара нестрпљиво одмахну руком.

— Па, већ сам вам објаснио — одговори. — Од свих раса за које знамо, једино ваша раса је биолошки идентична нашој. — Она се насмеши. — А сад морам да идем. Хвала на објашњењима. Можда ћемо и ми имати једног дана љубав, брак, осећања. Ко то зна! До виђења! — Она нестаде.

Кери протрља главу и погледа на сат. Било је већ време за ручак. Он пође полако назад, закључивши да је исувише касно да настави шетњу кроз парк. Није му се више шетало, а и Данијела би се љутила ако закасни на ручак. Размишљао је о сусрету са Егзаром. Читав догађај чинио му се нестварним.

„Све ми се чини као да сам то сањао“, помисли корачајући према излази из парка. „Планета Мефрида, Егзара која се појављује и нестаје кад јој се прохте, Варли, федерација планета... Све то личи на сан. Кад бих то испричао Данијели, она би се прво слатко насмејала, а затим би ми рекла да сам сигурно задремао на некој клупи у парку и сањао неку од мојих теорија о животу у космосу. Ако испричам колегама или директору, они ће ме послати на плаћени одмор и на преглед код психијатра. Значи, једино ми остаје да ћутим о свему томе. До ђавола...“

Незадовољно машући главом, Кери прође кроз капију парка и брзим кораком упути се према оближњем паркиралишту.

Сутрадан ујутру, Кери је журио на посао, спретно се провлачећи својим колима кроз саобраћајну гужву. Маневришући између возила, размишљао је о јучерашњем догађају. „Данијели нисам ништа рекао. То је у реду. Она не би имала разумевања за то“, мислио је, зауставивши се пред семафором. „Али, директору ћу рећи. Толике године покушавамо да откријемо било какав траг цивилизације било где. Он ће ми поверовати. Мора да ми поверује. Зашто не би...?“

Његова размишљања прекиде глас продавца новина који је стајао поред семафора и извикивао наслове:

— „Морнинг пост“! Јутрошње издање! Најновије вести! Ноћас нестало око две стотине мушке деце из свих породилица у граду! Полиција трага за отмичарима! Најновије вести!

Кери се трже, а лице му постаде пепељастосиво. Он брзо отвори прозор и повика:

— Хеј, момак! Дај један примерак!

Продавац дотрча и пружи му новине. Кери му плати и разви новине. Очи му се задржаше на огромном наслову — „Две стотине мушке деце отето из породилица“. Кери покуша да прочита чланак на брзину, али светлост на семафору се променила, иза себе је чуо трубе нестрпљивих возача. Кери махнало даде гас и окрете волан улево да скрене. Није видео камион који је такође скретао, али из улице у коју је он хтео да скрене. Само је чуо страхан ударац и ломљаву лима. Није знао шта се десило када се нашао спљоштен између волана и командне табле. Крајичком ока ухватио је делић плавог неба и то је било последње што је видео пре него што се мрак заувек увукао у његове зенице.

укрштене речи

СКИЈАЊЕ

Алпске дисциплине које се бодују за Светски куп — под бројевима 1, 2 и 3.

АУТОР: ВЕ-МАК	1	2	ВЕЗНИК	ОКРУГЛА ЗГРАДА (ИТАЛ.)	ЗНАК ЗА ЕРБИЈУМ	ОЗНАКА ПЕКИ	РЕКИ ОТ- ВОРЕНО У ЛИЦЕ, ИЗ- ГРАДИ	ПЕПЕ- ЉАСТ	АУТОР
ОКРУТ- НОСТ									
КОЈИ ЗА- НИМЛИВО ПРИЧА, РЕЧИТ									
ОРУЂЕ ЗА РАД					МУЗИЧКИ ИНСТРУ- МЕНТ	ИМЕ АНДРИЈА Х			
КОЈИ ДЕЛУЈЕ КАО ЛЕК								РАДИЈУС ДИНАР	
ЗНАК ОСМИЈУ- МА			НИ У КОМ САУЧАЈУ ВРСТА БИЈАКЕ						
ЛИСТ ССОЈ								ДАВАЊЕ ОТКАЗА НА ПОЛО- ЖАЈ	
ДРАГИ	ЛЕТОПИС БИЛО КАКАВ					ИЗВРШНИ ОДБОР РЕКА У ПОЉСКОЈ			ЈАДРАН- СКО МОРЕ
				ГЛУМАЦ МОНТАН ЦРНОГОР- СКО КОЛО			ДВА СЛОВА 3		
НАСЕ- ЉЕНИК КОЛО- НИЈЕ									
ДЕО КОЊСКЕ ОПРЕ- МЕ			РАСПА- ДАЊЕ ДОМАЋА ЖИВОТИЊА						
ЗНАК ЗА КЕЛВИН		РЕКА У ИТАЛИЈИ НЕГА- ЦИЈА			МУЗЕЈ УМЕТНО- СТИ У ПАРИЗУ				
ИМЕ ГЛУМИЦЕ КАРИК			ЛИЧНА ЗАМЕНИ- ЦА ОБРАЗИНА						
УКРАША- ВАТИ, КИТИТИ ВЕЗОМ						КИНЕСКА И ЈАПАН- СКА МЕРА ЗА ТЕЖИНУ			

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: Л, замислити, анестетик, ВАСКРСЕЊЕ, ок, ро, Раб, лакеј, Ава, Верона, Тин, телур, Уна, кињити, Ра, Ими, еа, Н, ина, см, да, РАТ И МИР п. А. оверити, кератитис.

косу. — То је... Како да вам кажем? Не, то вам не могу објаснити. То је нешто што се осећа. Ви то морате осетити — то вам нико не може објаснити.

— Уопште не разумем о чему говорите — изјави Егзара збуњено и слеже раменима. — А ни у вашим мислима не могу да нађем објашњење. Какви су то појмови? То мора бити нешто локално, специфично за ову планету.

Кери уздахну уморно и одмахну руком.

— Добро, оставимо то. — Он погледа Егзару. — Осмотримо вашу расу са чисто биолошког аспекта. На тај ваш начин се рађају дегенерици, јер жена не зна ко ју је оплодио. Можда баш и њено дете... — Он не заврши реченицу.

Егзара климну главом.

— То је тачно — рече. — Управо зато сам и дошла. Савет планете је одлучио да са Земље узмем већи број младих мушкараца због освежења расе. Осим тога, ваши мушкарци живе дуже од наших.

ЈЕДНА АЛИ ВРЕДНА

Тврдоглавост је енергија глупана.
(Жан Пол Сартр)

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ

3 месеца	88,00 динара
6 месеци	176,00 динара
1 година	352,00 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО

3 месеца	176,00 динара
6 месеци	352,00 динара
1 година	704,00 динара

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НИП „Политика“ ООУР „Продаја“ — претплата на лист „Политикин забавник“

ПРЕТПЛАТА У СТРАНОЈ ВАЛУТИ

САД	\$	38.—
СР НЕМАЧКА	DM	76.—
ШВЕДСКА	Škr	167.—
ФРАНЦУСКА	Fr	164.—
ШВАЈЦАРСКА	Šfr	64.—

Уплате из иностранства слати на девизни рачун „НИП“ „Политика“ код ИНВЕСТ БАНКЕ — Београд на рачун 60811-620-63-257300-00054, са обавезном назнаком претплата на „Политикин забавник“

ПРИПРАВНИК ПЕЦА

Играјте се Сладиште се

Ког **PEZ**-а је
увек нешто ново!

Ако бољим **PEZ** домбон
и ако се радо играш **PEZ**
фигурама, пошаљи нам
5 амота **PEZ** домбона, а
ми ћемо ти послати лепо
PEZ чланску картицу.

Као пријатељ **PEZ**-а
користићеш све погодности,
које ћемо ти нудити из

месеца у месец.

Читај сваког мјесца на
обом мјесту о новостима
за пријатеље **PEZ**-а

Наша адреса је:
PEZ ПРИЈАТЕЉ
61111 Љубљана и.т.с

Купи пошту штампаним словима, изрези и обавезно напрати на дописницу.

Презиме и име (обавезно штампаним словима)

Улица и кућни број

Место

Поштански бр.

датум рођења

HP Kolinska
Ljubljana

Kolinska

ПОЛИТИЧКИ
ЗАБАВНИК

Мала пошта

11001 БЕОГРАД
МАКЕДОНСКА 29, П. ФАХ 124

Граин Забавнице,

ШУМАДИЈА СА МАЛО ШУМА

Реци ми, молим те, границе Шумадије. Ја мислим да се она налази између Крагујевца и Београда, а мој друг тврди да се и Чачак налази у Шумадији.

Александра Радовановић,
Булевар Лењина 185/4
Нови Београд

Шумадија, област у СР Србији, налази се између: Саве и Дунава на северу, Велике Мораве на ис-

току, Западне Мораве, на југу, и Колубаре, Љига и Дичине, на западу. Највећи град је Београд, а централно место Крагујевац. Остали важнији градови су: Смедерево, Младеновац, Смедеревска Паланка, Лапово, Светозарево, Ђуприја, Параћин, Горњи Милановац. Према томе, Чачак се не налази у Шумадији.

Шумадија данас „незаслужено“ носи то име. Наиме, од некадашњих големих простанстава шума већи делови очували су се само на шумадијским планинама.

ПИЛОТ И БРАТ

Мој друг и ја препиремо се око тога — да ли, ако неко жели да постане пилот, мора да има рођеног брата? Ја тврдим да мора, а мој друг да не мора.

Небојша Лајић,
Чаки Лајоша бр. 1
Бачка Топола

Нема места препирци: пилот не мора да има рођеног брата. Многи још верују да људи опасних занимања треба да имају рођеног брата, како би, ако један настрада опет остала „мушка глава“ истог презимена... Међутим, ни пилот више није опасно занимање — статистике говоре да је, на пример, опасније путовати аутомобилом него авионом, да се велики број несрећа дешава, на пример, у кухињама и купатилима...

ПОБУНА СИРОМАШНИХ

Желео бих да знам шта значи реч жакерија.

Милутин Биочанин,
Булевар АВНОЈ-а 161/23.
Нови Београд

Жакерија је француска реч (jacquerie) и значи — сељачка бу-

на, побуна сиромашних сталежа против богатих. Потиче од назива „будалина Жак“, како су племићи подругљиво звали сељаке. Израз датира још од маја 1358. године када су сељаци, заједно са градском сиротињом, под вођством Гијома Карла, подигли устанак у Северној Француској. Велики феудални намети и неуспех Француске у стогодишњем рату против Енглеске, учинили су да устанак буде жесток и масован. Међутим, слабо наоружане и недисциплиноване устанике, племићка војска је разбила после свега две недеље а вођу, Гијома Карла, заробила и погубила. Жакерија је уједно представљала први већи сељачки устанак у западној Европи против феудалне експлоатације.

ФЕСТ(ИВАЛ)

Много пута смо чули реч ФЕСТ. Шта она у ствари значи?

Златана Марковић
Црногорска 28/1
Краљево

Реч је о филмској приредби која се сваке зиме одржава у Београду и другим нашим местима и настоји да представи најбоље филмове произведене у свету у току једне године. Тако је, на неки начин, фестивал фестивала (у

програму Феста су многи филмови награђени на међународним фестивалима). Иначе, Фест је реч изведена од фестивала (festum — на латинском значи свечаност, прослава, празник), а тако називамо низ свечаних приредби, концерата, позоришних, филмских и других представа на којима се обично, по завршетку, додељују награде најбољим извођачима. На Фесту награде нису у првом плану (нема ни жирија који би на овој манифестацији додељивао званичне награде) па је Фест заправо смотра изабраних филмова.

ГРЕЈОВ ДИВЉИ ЗАПАД

Прочитао сам неколико књига које је написао Зејн Греј, па бих желео да нешто више сазнам о њему.

Саша Крагуљ,
Четвртог јула 10,
Приједор

Зејн Греј (1875—1939) је познати североамерички писац авантуристичких романа са Дивљег запада. Мада је, као и Карл Мај, био пи-

сац такозваног лаког жанра, верно је приказао средину и време у које је сместио своја 54 романа. Најпознатија дела су му: Шумски човек, Јахачи румене кадуље, Последњи равничари, Вестерн унион, Злато пустиње, Баф, вођа каравана, Грмљавина стада... Мелодраматичност прича и те како је допринела његовој великој популарности.

ВЕНЧАНА ХАЉИНА

Ово ме јако секира: пре две године (сада имам 14), када сам била код моје другарице, пробала сам венчану хаљину њене ујне. После тога сазнала сам, а то ми је рекла и моја мама, да се девојка која пре венчања обуче венчаницу — неће удати. Да ли је то тачно?

Соња,
Скопље

Не секирај се: постоји и веровање да ће девојка која пре венчања обуче венчаницу прва у породици да се уда. Међутим, сва таква веровања су обичне празноверице.

МЕЊАМО, ПОКЛАЊАМО, ТРАЖИМО

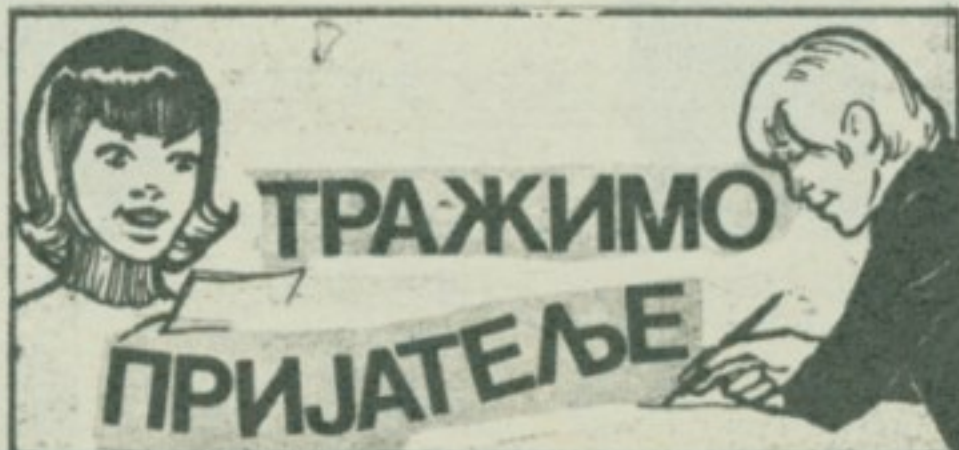
За постере Бруса Лија нудим 1 ЛП. Златко Крајна, 41009 Стењевац, Тровршка 5.

За пет маркица дајем десет салвета и две разгледнице

Скопља. Симо Јуруков, 91000 Скопље, Венијамин Мачуковски 21/9.

Имам 135 привјесака и за три привјеска тражим двије значке. Милорад Борота, 44240 Двор на Уни, Првог маја 66.

За слике Мерилин Монро дајем слике глумаца и пјевача. Зора Грбешић, 72000 Зеница, ЈНА 15.

Един Бркић, 74260 Тешањ, Османа Побрића 45 — 13 година, има велик број значака које би мењао

Верица Татић, 37220 Брус, с. Жилци — 13 година, сакупља слике певача

Вера Гокровић, 23000 Зрењанин, Хероја Пинкија 11 — 13 година, навија за „Партизан“, воли све што воле млади

Benard Walter Kungu, Gbome estate P. O. box 36, Vakro, V/R Ghana W. Africa — 18 година, жели пријатељство са младима из Југославије; дописивање на енглеском, хоби: резбарење, читање, фотографија и спорт

